

**ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ «ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑΣΩΣΗΣ»:
ΜΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ**

Δεκέμβριος 2013

A. ΠΡΙΝ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ:

Οι μύθοι και τα ψέματα των υποστηρικτών των προγραμμάτων εξαθλίωσης του ελληνικού λαού

1. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις ήταν αναγκαίες γιατί οι Έλληνες εργαζόμενοι ήταν υπερπροστατευμένοι από το θεσμικό πλαίσιο και τα συνδικάτα

Ο δείκτης αυστηρότητας του θεσμικού πλαισίου του ΟΟΣΑ (OECD Employment Protection Index), χρησιμοποιήθηκε συστηματικά από τους υποστηρικτές της ευελιξίας στην αγορά εργασίας, εντός και εκτός της χώρας, ως τρανή απόδειξη ότι οι Έλληνες εργαζόμενοι απολαμβάνουν μεγάλη προστασία συγκριτικά με άλλους εργαζόμενους σε άλλες χώρες. Ο δείκτης προκύπτει από τη σύγκριση των ρυθμίσεων που ισχύουν για τον τρόπο ρύθμισης των ατομικών και ομαδικών απολύσεων (προϋποθέσεις, ύψος/ χρόνος καταβολής αποζημίωσης, όριο ομαδικών απολύσεων, αιτιολογία απόλυσης κτλ.), την προστασία απόλυσης και το πλαίσιο πρόσληψης των προσωρινών απασχολούμενων (διάρκεια/ όριο ανανέωσης συμβάσεων, άλλοι περιορισμοί κτλ.).

Όπως όμως φαίνεται από τα στοιχεία του παρακάτω πίνακα, ο Δείκτης Προστασίας της Απασχόλησης του ΟΟΣΑ είναι **τουλάχιστον ανεπαρκής** στο να δώσει επαρκείς εξηγήσεις στο γιατί για παράδειγμα η Ελλάδα παρουσιάζει παρόμοιες επιδόσεις με διάφορες χώρες, όπως η Γερμανία, η Γαλλία, η Δανία ή η Τουρκία, οι οποίες είχαν αντιθετικές και σαφώς λιγότερο επώδυνες εμπειρίες από αυτήν της Ελλάδας στην αντιμετώπιση της κρίσης μετά το 2009.

Συμπέρασμα: Η προστασία της εργασίας ούτε σχετίζεται και ούτε συμβάλλει στην κρίση χρέους. Τα μέτρα ενίσχυσης της επισφάλειας της εργασίας βασίζονται στη λογική της μονομερούς αντίληψης του κόστους εργασίας ως αποκλειστικού υπεύθυνου για το επίπεδο ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.

	1990	1998	2003	2008
Australia	0.9	1.2	1.2	1.38
Austria	2.2	2.2	1.9	2.41
Belgium	3.2	2.2	2.2	2.61
Canada	0.8	0.8	0.8	1.02
Denmark	2.3	1.4	1.4	1.91
Finland	2.3	2.1	2	2.29
France	2.7	3	3	3
Germany	3.2	2.5	2.2	2.63
Greece	3.6	3.5	2.8	2.97
Hungary	..	1.3	1.5	2.11
Ireland	0.9	0.9	1.1	1.39
Italy	3.6	2.7	1.9	2.58
Japan	2.1	2	1.8	1.73
Netherlands	2.7	2.1	2.1	2.23
Portugal	4.1	3.7	3.5	2.84
Spain	3.8	2.9	3.1	3.11
Sweden	3.5	2.2	2.2	2.06
Turkey	..	3.8	3.7	3.46
United Kingdom	0.6	0.6	0.7	1.09

Πηγή: OECD Employment Protection Indicators Database

Ο Δείκτης Προστασίας της Απασχόλησης του ΟΟΣΑ είναι επίσης ανίκανος να αποτυπώσει την πραγματική εικόνα της αγοράς εργασίας σε μια χώρα, όπως η Ελλάδα, για τρεις ακόμη λόγους:

α) Ο θεσμός ελέγχου της αγοράς εργασίας (ΣΕΠΕ) κατά παράδοση υπολειτουργεί και τα φαινόμενα παραβίασης της εργατικής νομοθεσίας είναι διευρυμένα με αποτέλεσμα η αδήλωτη εργασία να είναι εξαιρετικά υψηλή και ανεξέλεγκτη.

β) Η συνδικαλιστική παρουσία στους χώρους εργασίας είναι περιορισμένη στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις και στο χώρο της δημόσιας διοίκησης και στις ΔΕΚΟ. Το επίσημο συνδικαλιστικό κίνημα δεν διαθέτει δομές εργατικής εκπροσώπησης στη συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων της χώρας. Παράλληλα τα συνδικάτα δεν έχουν μέχρι σήμερα προχωρήσει στην πρόσληψη επαγγελματιών στελεχών και οργανωτών (organisers/ campaigners) κατά το πρότυπο άλλων χωρών για την αντιμετώπιση της εργοδοτικής αυθαιρεσίας και την ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων.

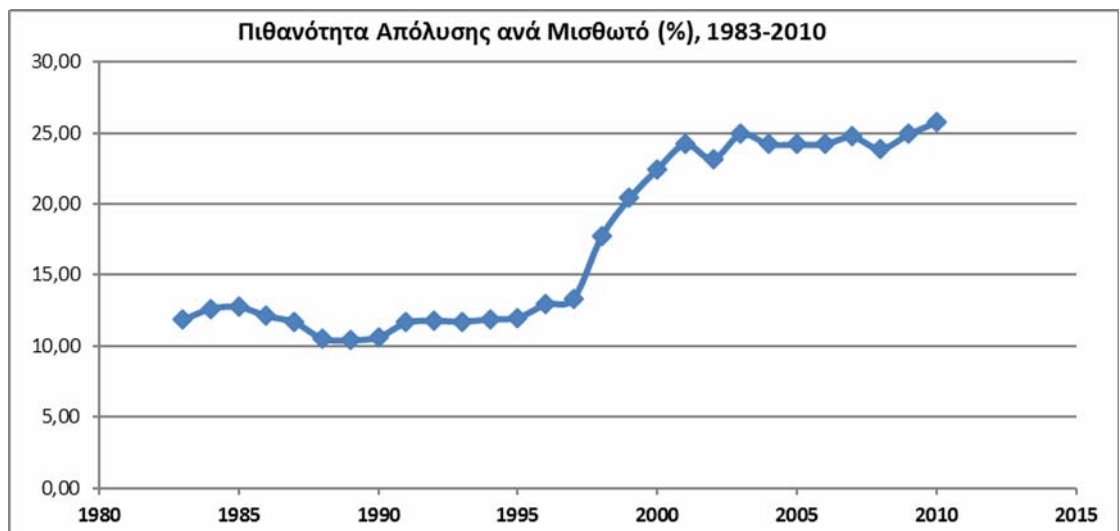
γ) Η συντριπτική πλειοψηφία των ελληνικών επιχειρήσεων (96,6%) είναι πολύ μικρές και απασχολούν λιγότερους από 21 εργαζόμενους με αποτέλεσμα να μην είναι θεσμικά δυνατή η σύσταση εργατικού σωματείου σε πολλούς χώρους εργασίας. Παράλληλα το θεσμικό πλαίσιο αφήνει απροστάτευτους χιλιάδες εργαζόμενους με μπλοκάκι, οι οποίοι αναγκάζονται να κινούνται στη γκρίζα ζώνη μεταξύ της άσκησης ελεύθερου επαγγέλματος και μισθωτής εργασίας παρέχοντας ουσιαστικά υποκρύπτουσες μορφές εξαρτημένης εργασίας.

2. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις ήταν αναγκαίες γιατί οι ακαμψίες του θεσμικού πλαισίου εμπόδιζαν τις προσλήψεις και αύξαναν το κόστος των απολύσεων ιδιαίτερα των εργαζόμενων με χαμηλή παραγωγικότητα

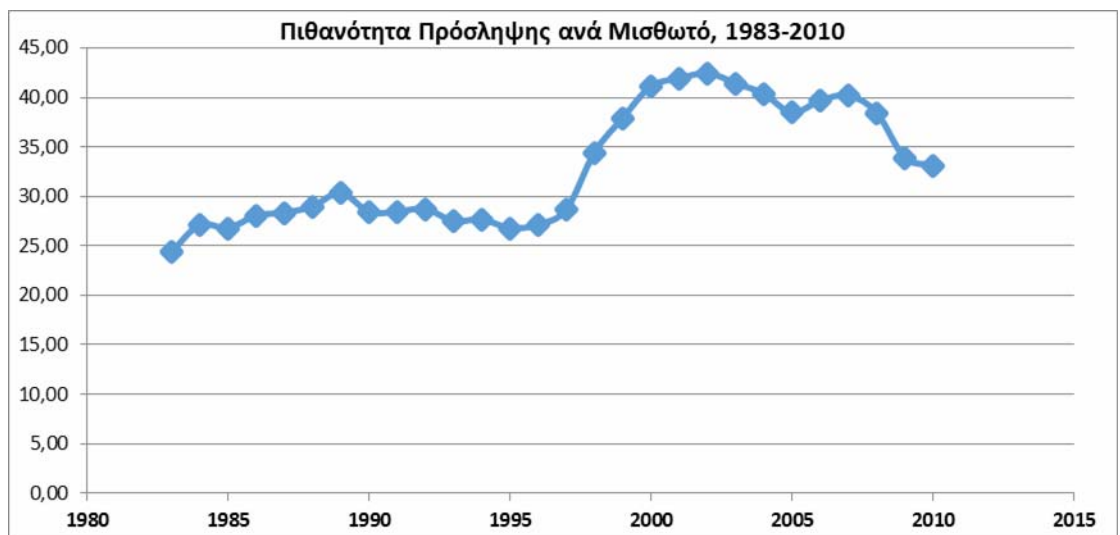
Τα παρακάτω διαγράμματα υποδεικνύουν ότι οι Έλληνες εργοδότες ήταν ικανοί να απολύουν και να προσλαμβάνουν με χαρακτηριστική ευκολία πριν την κρίση και την εφαρμογή των μνημονιακών νόμων για τέσσερις κυρίως λόγους: α) δεν απαιτούνταν αιτιολόγηση της απόλυσης από τους εργοδότες, β) η μαύρη (αδήλωτη) εργασία ήταν διευρυμένη, γ) το κόστος και η γραφειοκρατία διεκδίκησης του παράνομου και καταχρηστικού χαρακτήρα των απολύσεων αποθάρρυνε τους εργαζόμενους από τη δικαστική διεκδίκηση του δίκιου τους και δ) το ΣΕΠΕ δεν μπορούσε να παρέχει αυτόματη επίλυση των εργατικών διαφορών.

Συμπέρασμα: Η ελληνική αγορά εργασίας σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς της Τρόικα και των υποστηρικτών της στην Ελλάδα ήταν εξαιρετικά ευέλικτη:

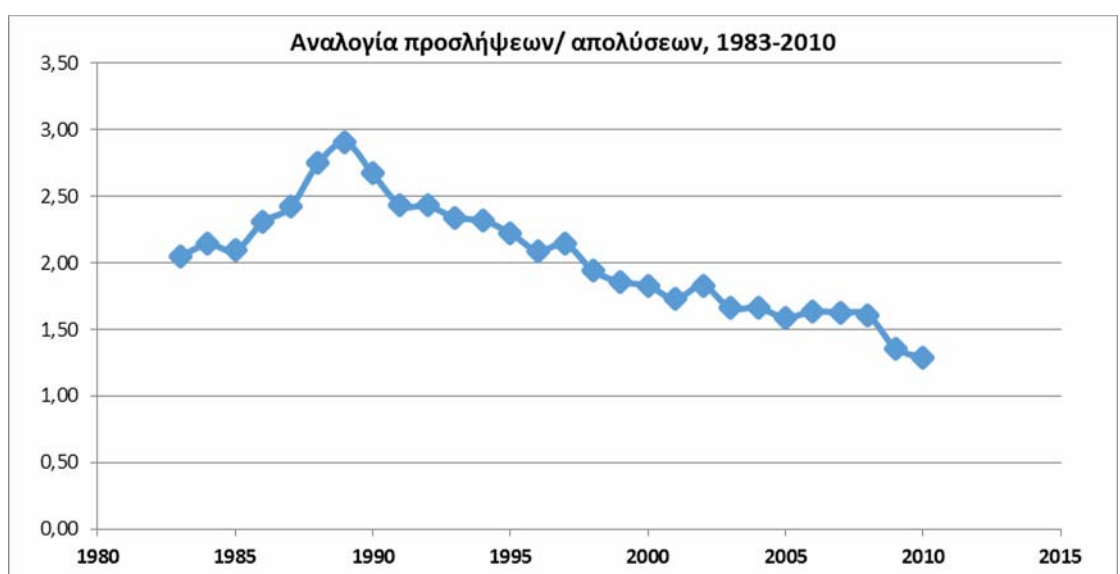
- Από το 2001 περίπου το ένα τρίτο των μισθωτών χάνει σε ετήσια βάση τη δουλειά του λόγω απόλυσης (πρώτο διάγραμμα).
- Πάνω από το 40% των μισθωτών αλλάζουν εργασία ή βρίσκουν νέα δουλειά κατά το 2001, αλλά από το 2002 η τάση αυτή αναστρέφεται οριστικά (δεύτερο διάγραμμα).
- Η εργασιακή ανασφάλεια ήταν παρούσα με έντονο τρόπο ακόμη και πριν τις δραματικές νομοθετικές παρεμβάσεις των μνημονίων. Σε καμία περίπτωση όμως η ευκολία των απολύσεων για τους εργοδότες που θεσμοθετήθηκε με τους μνημονιακούς νόμους δεν συνέβαλε στην αύξηση των προσλήψεων (τρίτο διάγραμμα).

Πηγή: Dedousopoulos (2013)

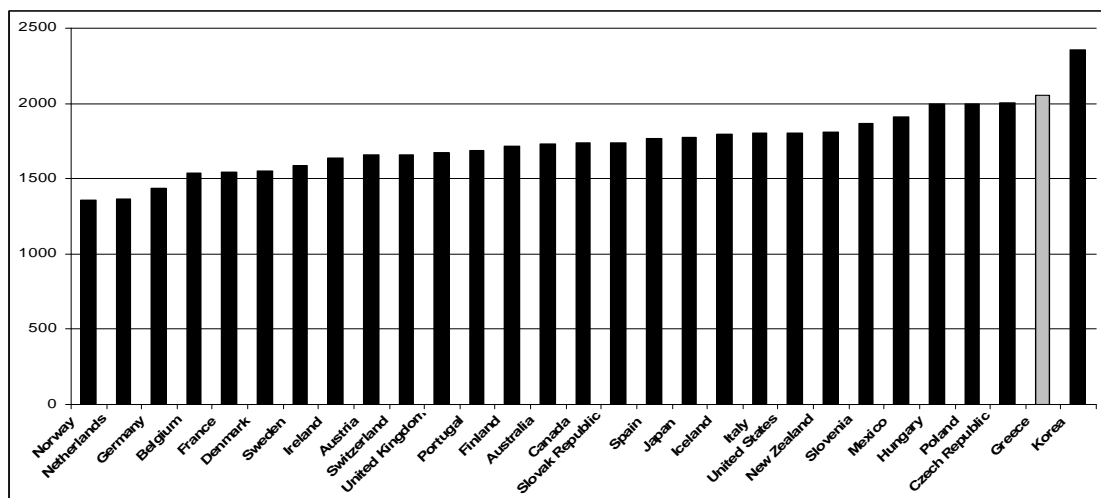
Πηγή: Dedousopoulos (2013)

Πηγή: Dedousopoulos (2013)

3. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις ήταν αναγκαίες γιατί οι Έλληνες εργαζόμενοι δούλευαν λιγότερες ώρες και αμείβονταν περισσότερο σε σχέση με τους Ευρωπαίους συναδέλφους τους

Ο μύθος του τεμπέλη και καλοπερασάκια Έλληνα που πάσχει από το Μεσογειακό σύνδρομο της ραθυμίας και της άρνησης συμμόρφωσης προς τους κανόνες αποτελεί μια ακόμη αυθαίρετη εκτίμηση ρατσιστικού μάλιστα χαρακτήρα από τους θιασώτες και υποστηρικτές των νεοφιλελεύθερων μεταρρυθμίσεων στην ελληνική αγορά εργασίας. Οι Έλληνες εργαζόμενοι απασχολούνται περισσότερες ώρες εργασίας από όλους τους εργαζόμενους εντός της Ένωσης των 15 (με εξαίρεση τους Βρετανούς άνδρες σε διευθυντικές θέσεις) από τις αρχές του 1980 μέχρι και σήμερα. Το διάγραμμα που ακολουθεί αφορά στις ετήσιες ώρες εργασίας στις χώρες του ΟΟΣΑ για το 2006. Η Ελλάδα βρίσκεται στην πρώτη σχεδόν θέση ξεπερνώντας ακόμη και τους εργασιομανείς Αμερικάνους.

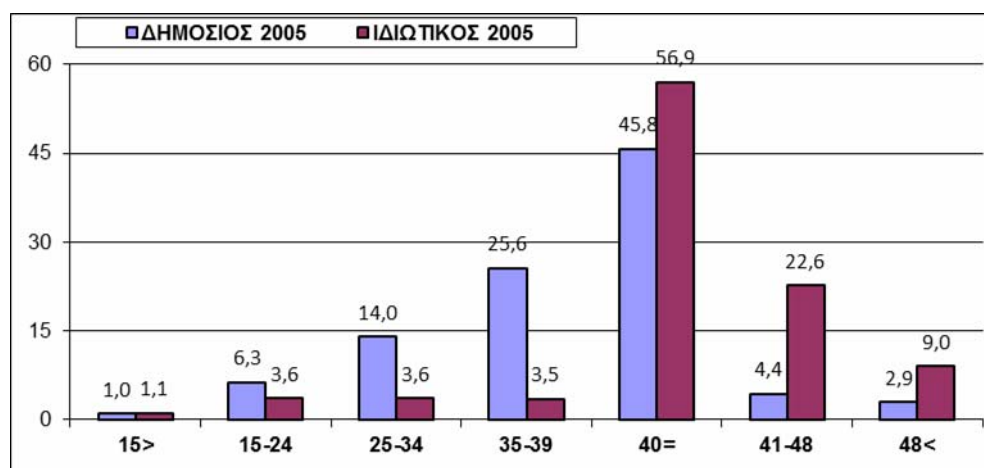

Source: OECD Employment Outlook 2006 and OECD Factbook 2007

Η εξέλιξη αυτή προκύπτει και πάλι από την χρόνια αδυναμία ελέγχου εφαρμογής της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας από το ΣΕΠΕ, αλλά και από μια σειρά άλλων υποστηρικτικών παραγόντων, όπως η ύπαρξη χαμηλών αμοιβών που έκαναν ελκυστική την υπερωριακή αμοιβή στους εργαζόμενους, η προσήλωση των συλλογικών διαπραγματεύσεων σε μισθολογικού κυρίως ζητήματα, καθώς και από το γεγονός ότι η τελευταία γενικευμένη συλλογική μείωση των χρονικών ορίων εργασίας (με ορισμένες εξαιρέσεις, όπως οι Τράπεζες και τους δημοσίους υπαλλήλους) πραγματοποιήθηκε το **1983**.

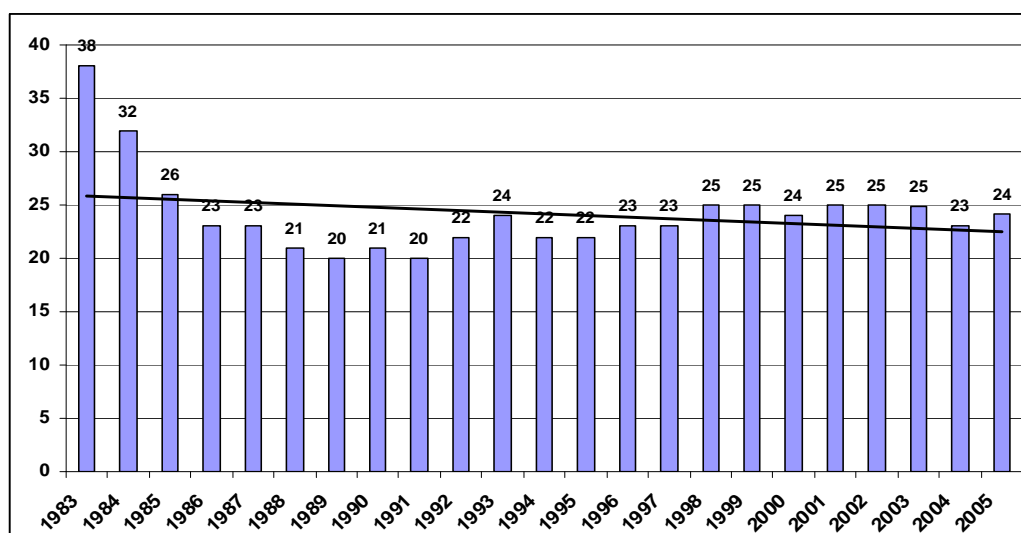
Ειδικά για το τελευταίο οφείλουμε να αποδώσουμε ευθύνες στις διαδοχικές κυβερνήσεις των τελευταίων δεκαετιών γιατί δεν προχώρησαν σε μια νομοθετική ρύθμιση συλλογικής μείωσης των χρονικών ορίων εργασίας και του συμβατικού ωραρίου εργασίας, όταν αντίθετα ο νομοθέτης ήταν ιδιαίτερα επίμονος στην ευέλικτη αναδιοργάνωση του ωραρίου εργασίας και την εισαγωγή νομοθεσίας για την διευθέτηση του χρόνου εργασίας. Παράλληλα, οφείλουμε να παραδεχτούμε την αποτυχία του συνδικαλιστικού κινήματος να επιβάλλει τη διεκδίκηση του 35ωρου ή χαμηλότερων εβδομαδιαίων ωρών εργασίας και τη σταθερή προσήλωση της συλλογικής διεκδίκησης σε μισθολογικού χαρακτήρα ζητήματα.

Οι ανισότητες στη ρύθμιση του χρόνου εργασίας συνέβαλλαν στην ύπαρξη σημαντικών διαφοροποιήσεων στην κατανομή των ωρών εργασίας ανάμεσα στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα που ακολουθεί τα παρατεταμένα ωράρια εργασίας αποτελούσαν κλασικό σύμπτωμα οργάνωσης της εργασίας στον ιδιωτικό τομέα παρά τις σταθερές, και μάλιστα σε επίπεδα υψηλότερα από αυτά των μεσογειακών και των βορειοευρωπαϊκών χωρών, αυξήσεις στην παραγωγικότητα της ελληνικής οικονομίας από το 1995 και μέχρι την ένταξη της χώρας στα προγράμματα διαρθρωτικής προσαρμογής της Τρόικα¹.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

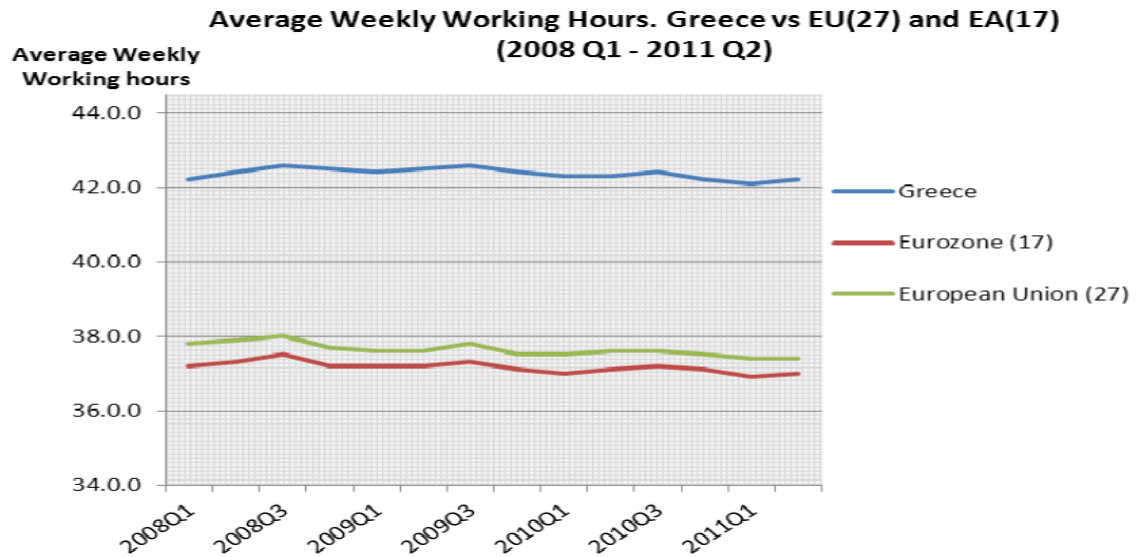
Το παρακάτω διάγραμμα φανερώνει το ποσοστό των εργαζομένων που απασχολούνταν συνήθως περισσότερο από 5 ημέρες την εβδομάδα την περίοδο 1983-2005 και πολύ νωρίτερα από την πρόσφατη ρύθμιση επέκτασης του 5νθημερου. Πολύ πριν την απόπειρα κατάργησης του 5νθημερου από την σημερινή ηγεσία του Υπουργείου Εργασίας σχεδόν ένας στους τέσσερις εργαζόμενους απασχολούνταν τα Σάββατα και τις Κυριακές.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

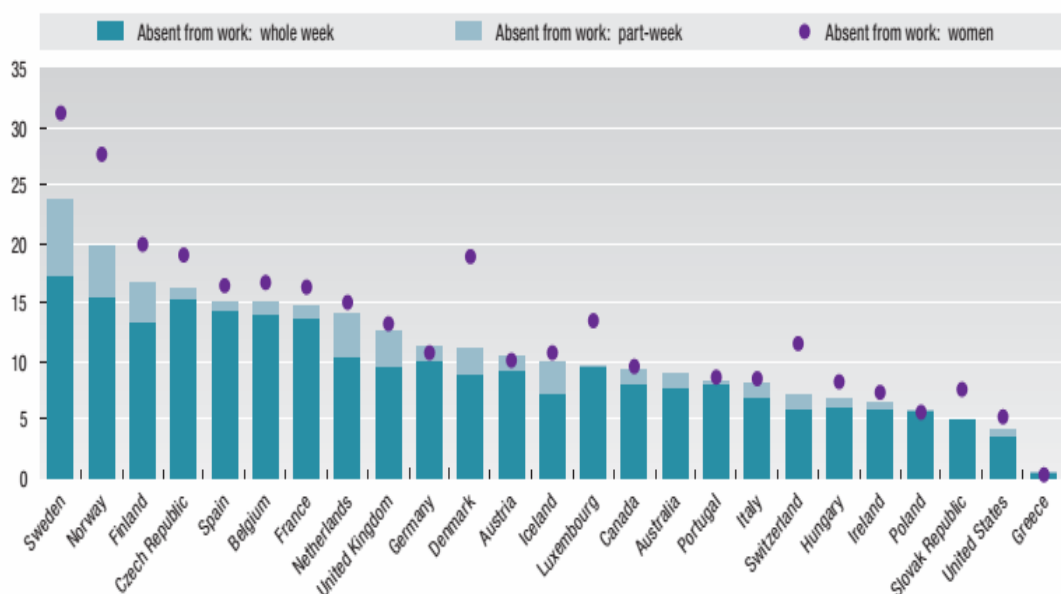
¹ Δες σχετικά την ανάλυση του Πετράκη (2010): <http://www.euro2day.gr/specials/opinions/132/articles/594735/Article.aspx>

Τέλος, το επόμενο υποδεικνύει την συνέχιση της συγκεκριμένης τάσης των ωρών εργασίας και μετά το ξέσπασμα της κρίσης το 2008, η οποία διεύρυνε ακόμη περισσότερο την υψηλή απόκλιση της Ελλάδας από τα ισχύοντα στις χώρες της Ευρώπης.

Πηγή: Eurostat, Labour Force Survey series

Τέλος, οι εργαζόμενοι στην Ελλάδα έχουν όχι μόνο τα πιο παρατεταμένα ωράρια εργασίας, αλλά και **τα χαμηλότερα επίπεδα απουσιασμού από την εργασία** συγκριτικά με τους υπόλοιπους ευρωπαίους. Η εντατικότερη απασχόληση των Ελλήνων εργαζομένων, που βρίσκονται στην αγορά εργασίας είναι αναμφισβήτητη εξετάζοντας όλες τις διαστάσεις οργάνωσης και ρύθμισης του χρόνου εργασίας.

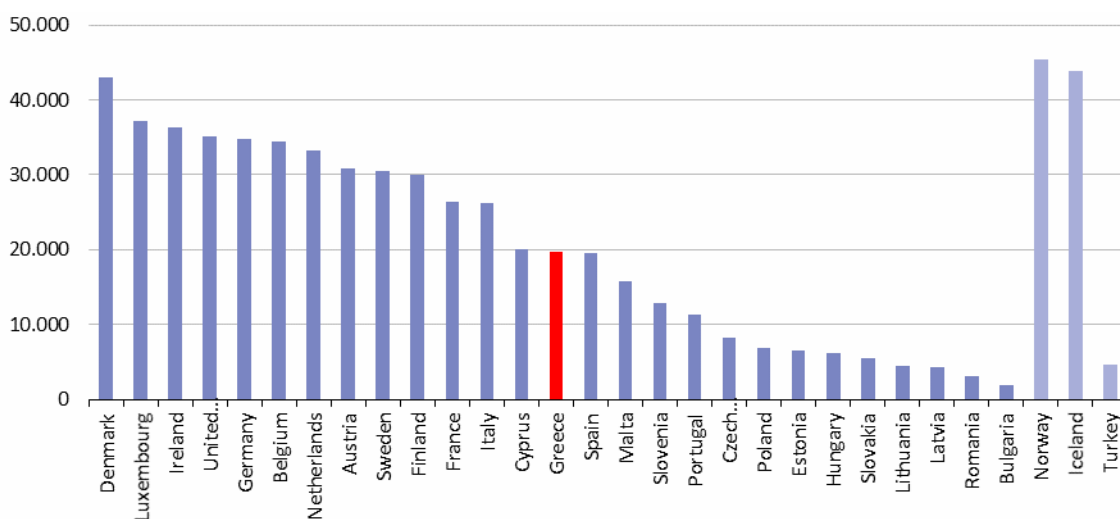

Πηγή: Tzanatos (2013)

Συμπέρασμα: Η απασχόληση στην Ελλάδα ήταν και παραμένει πολύ πιο εντατική συγκριτικά με την υπόλοιπη Ευρώπη.

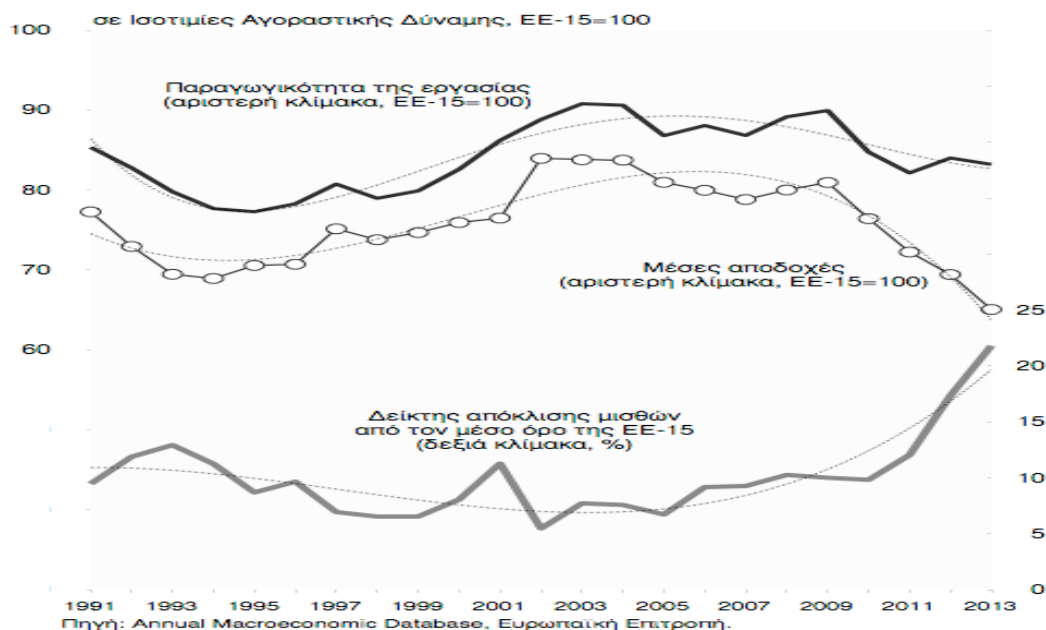
4. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις ήταν αναγκαίες γιατί οι Έλληνες εργαζόμενοι αμείβονταν περισσότερο ή περισσότερο από όσο θα έπρεπε συγκριτικά με τους Ευρωπαίους συναδέλφους τους.

Τα παρατεταμένα ωράρια και οι πολλές ώρες εργασίας στην Ελλάδα συνοδεύονταν από εξαιρετικά χαμηλές αμοιβές συγκριτικά με τον κοινοτικό μέσο όρο. Στο παρακάτω διάγραμμα εμφανίζονται οι μέσες ετήσιες ακαθάριστες αποδοχές των πλήρως απασχολούμενων κατά το 2006. Η Ελλάδα ήταν και παραμένει στις τελευταίες θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15 και ενδεχομένως να είναι η τελευταία ανάμεσα στις χώρες αυτές, καθώς τα στοιχεία δεν περιλαμβάνουν τις αμοιβές των εργαζόμενων σε πολύ μικρές επιχειρήσεις (λιγότερο από 10 εργαζόμενους).

Πηγή: Eurostat

Συναφές με αυτό είναι το διάγραμμα που ακολουθεί από την Ετήσια Έκθεση του ΙΝΕ/ ΓΣΕΕ για το 2012, το οποίο δείχνει το επίπεδο των μέσων αποδοχών των εργαζομένων και την παραγωγικότητα της εργασίας στην Ελλάδα ως ποσοστό (%) των αντίστοιχων μεγεθών της ΕΕ-15 και σε ισοτιμίες αγοραστικής δύναμης της ΕΕ-15 κατά την περίοδο 1991-2011. Όπως αναφέρεται στην Έκθεση μέχρι και το 2009, η αύξηση των μέσων πραγματικών αποδοχών ανά απασχολούμενο, είχε ως αποτέλεσμα να συγκλίνουν σημαντικά οι αμοιβές στην Ελλάδα έναντι του μέσου όρου της ΕΕ-15. **Οι αμοιβές ωστόσο παρέμειναν σε ολόκληρη την περίοδο αναφοράς χαμηλότερες από τις αντίστοιχες αμοιβές σε όλες σχεδόν τις χώρες της ΕΕ-15.** Επιπλέον, σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΙΝΕ/ ΓΣΕΕ (έκθεση 2013) η σύγκλιση των πραγματικών μισθών έναντι του μέσου όρου της ΕΕ-15 έχει οπισθοχωρήσει περίπου κατά μία τριακονταετία, σε επίπεδα της δεκαετίας του 1980.

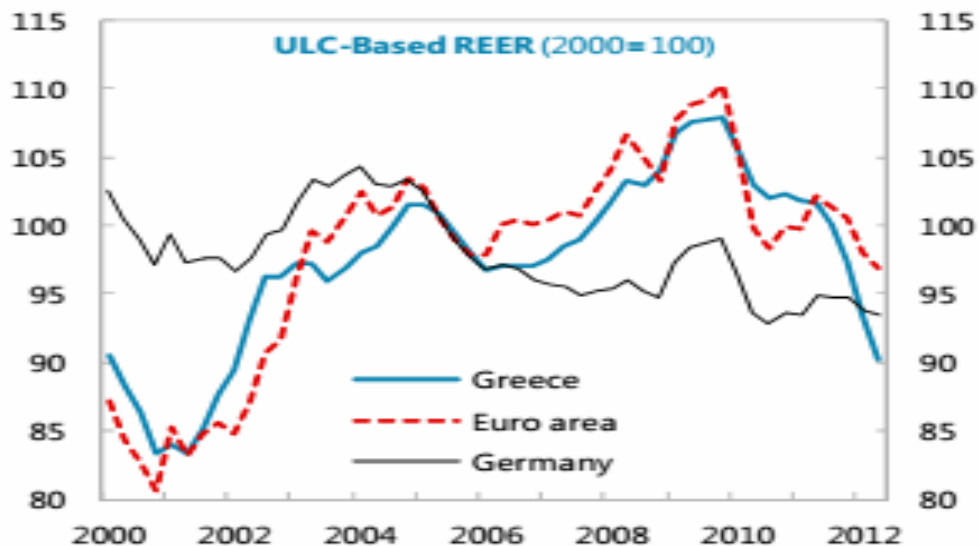

Πηγή: ΙΝΕ/ ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, ετήσια έκθεση για την Ελληνική Οικονομία και την Απασχόληση 2013

Η εντύπωση ότι η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας έπασχε εξαιτίας κυρίως της σχέσης παραγωγικότητας και μισθών των εργαζομένων είναι λανθασμένη. Ο σχετικός δείκτης μοναδιαίου εργατικού κόστους (Unit Labour Cost, UCL) μετρά το μέσο εργατικό κόστος ανά μονάδα παραγόμενου προϊόντος και μας βοηθά να αντιληφθούμε το βάθος της λανθασμένης αυτής εντύπωσης. Όμως εκτός από το μοναδιαίο εργατικό κόστος υπάρχει και ο δείκτης της σχετικής τιμής των εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών (REER, Real Effective Exchange Rate), ο οποίος σχετίζεται με το μοναδιαίο κόστος εργασίας και του οποίου η αύξηση οδηγεί σε μείωση της εθνικής ανταγωνιστικότητας και σε επιδείνωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Ακριβώς για αυτό διαφέρουν σημαντικά οι εκτιμήσεις των διεθνών οργανισμών και κεντρικών τραπεζών ως προς το μέγεθος της υποχώρησης της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας κατά το διάστημα 2000-2009. Σε όρους κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, η ελάχιστη εκτιμώμενη απώλεια ανταγωνιστικότητας είναι 9% (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο) και η μέγιστη 27% (Τράπεζα της Ελλάδος, 2009). Σε όρους σχετικών τιμών, η απώλεια ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας από το 2000 κυμαίνεται μεταξύ 17% (Ευρωπαϊκή Επιτροπή) και 21% (ΔΝΤ).

Στο παρακάτω διάγραμμα βλέπουμε ότι οι επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας ως προς την πορεία του Μοναδιαίου Κόστους Εργασίας (UCL) στη βάση της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας της συνολικής οικονομίας υπολείπονταν αυτήν της Γερμανίας (όχι μετά το 2012), αλλά παρέμειναν σχεδόν στο σύνολο τους από το 2000 στα όρια και σε χαμηλότερα επίπεδα από το μέσο όρο της Ευρωζώνης.

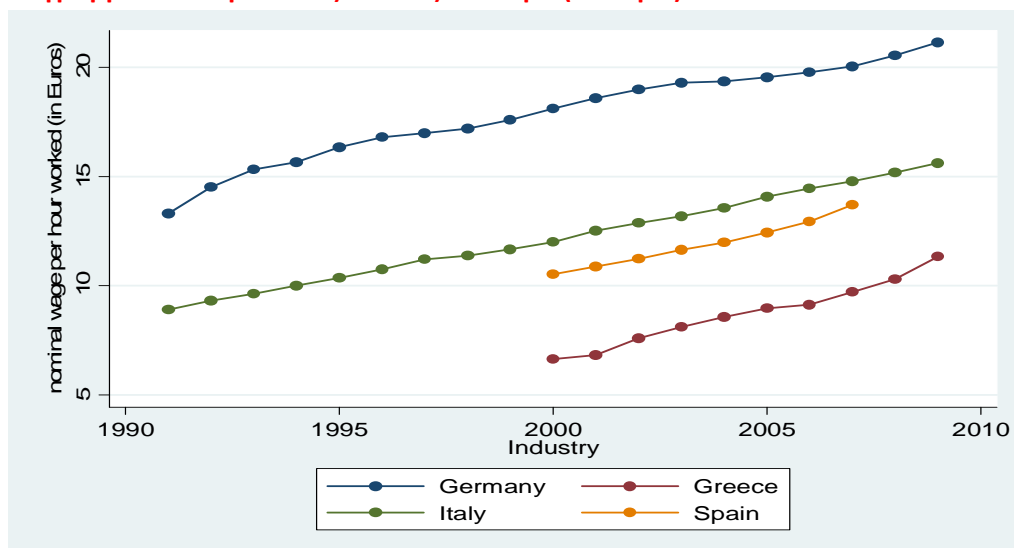

Πηγή: Tzanatos (2013)

Οι πολύ καλές επιδόσεις του δείκτη της παραγωγικότητας εργασίας για την Ελλάδα, συγκριτικά με τις μεσογειακές και βορειοευρωπαϊκές χώρες εξανεμίστηκαν σταδιακά από την συνεχή επίδραση των σχετικών τιμών του τομέα μη εμπορεύσιμων (δημόσια αγαθά, οι κατασκευές, το λιανικό εμπόριο κ.λπ.) σε σχέση με τον τομέα εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών. Η εξέλιξη αυτή έγινε σαφώς πιο έντονη ιδιαίτερα μετά την **εισαγωγή (και ανατίμηση) του ευρώ**. Ουσιαστικά οι υποθέσεις εργασίας πάνω στις οποίες βασίστηκε η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος κατάφεραν να διογκώσουν την απόκλιση ανταγωνιστικότητας της Γερμανίας και ακριβέστερα της γερμανικής εξαγωγικής βιομηχανίας σε βάρος των υπόλοιπων χωρών της Ευρωζώνης. Σε αυτό λειτούργησαν υποστηρικτικά οι συναινετικού χαρακτήρα συλλογικές συμβάσεις εργασίας μηδενικών αυξήσεων στους μισθούς που υπέγραψαν τα μεγάλα συνδικάτα κυρίως στον κλάδο του μετάλλου.

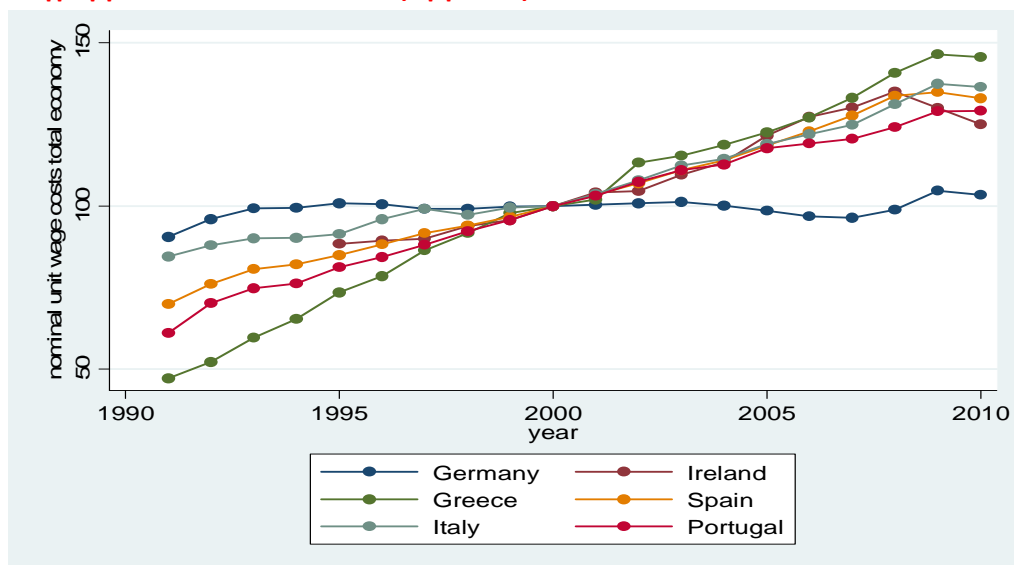
Τα παρακάτω διαγράμματα το δείχνουν αυτό ξεκάθαρα. Στο διάγραμμα Α βλέπουμε ότι μεταξύ 1990-2010 ο ονομαστικός μισθός στη Γερμανία παρέμεινε σταθερά υψηλότερος από τον αντίστοιχο μισθό στην Ιταλία, στην Ισπανία και στην Ελλάδα. Στο διάγραμμα Β βλέπουμε όμως την αντιθετική πορεία του ονομαστικού μοναδιαίου κόστους εργασίας. **Από το 2000 και εντεύθεν, με την εισαγωγή του ευρώ οι Γερμανοί εργοδότες εμφανίζουν χαμηλότερο κόστος εργασίας από τους Νότιους εταίρους στην ευρωζώνη, αν και πληρώνουν περισσότερα την ώρα τους εργαζόμενους τους.** Η εξήγηση που μπορεί να δοθεί είναι ότι υπάρχουν σοβαρές διαφορές στην **παραγωγικότητα**, αλλά και στο **επίπεδο τιμών** των αγαθών και υπηρεσιών σε μια οικονομική ζώνη με χαμηλό επιτόκιο δανεισμού και μεγάλες ασυμμετρίες ανάπτυξης και υποδομών. Στο διάγραμμα Γ και Δ βλέπουμε την προστιθέμενη αξία ανά ώρα εργασίας σε σταθερές τιμές του 2000 και τις επιδόσεις της Γερμανίας στην αύξηση των σχετικών πραγματικών αμοιβών και της σχετικής παραγωγικότητας συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης. Η απόκλιση που παρατηρείται είναι εντυπωσιακή.

Διάγραμμα Α: Ονομαστικός Μισθός ανά ώρα (σε ευρώ)

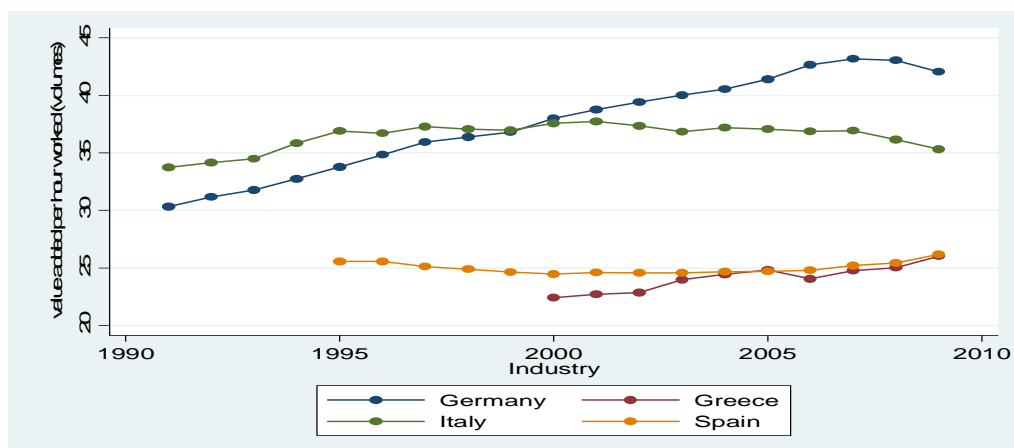
Source: OECD STAN database, own elaborations

Διάγραμμα Β: Μοναδιαίο κόστος εργασίας

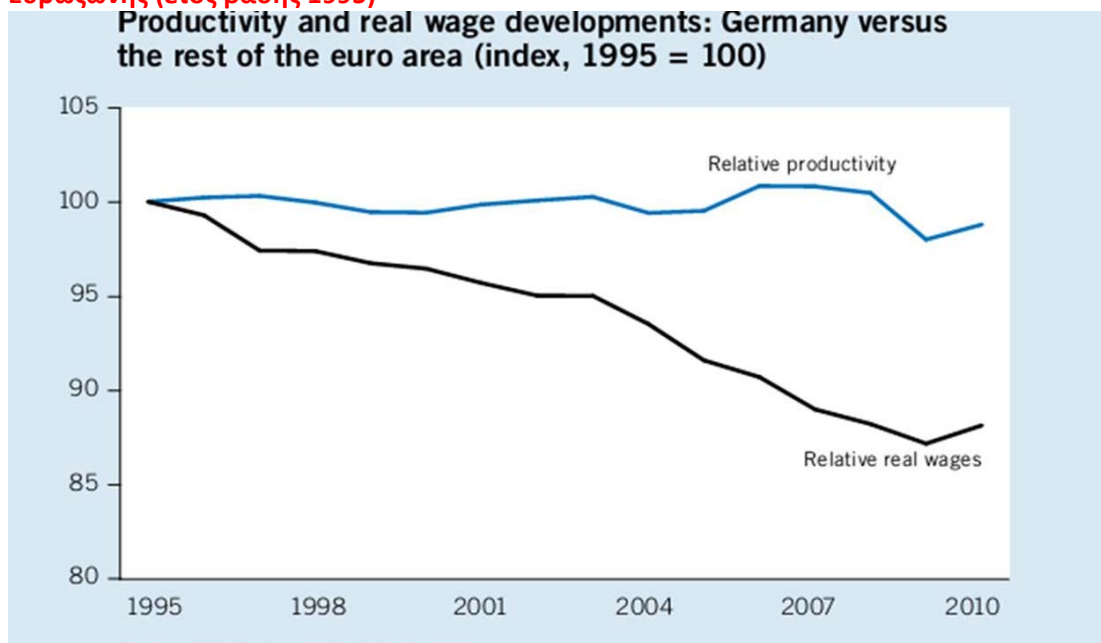
Source: AMECO Database, variable PWC[...]

Διάγραμμα Γ: Προστιθέμενη αξία ανά ώρα εργασίας

Source: OECD STAN database, own elaborations

Διάγραμμα Δ: Σύγκριση μεταβολών στην Παραγωγικότητα και στο επίπεδο των καθαρών αποδοχών στη Γερμανία συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης (έτος βάσης 1995)

Πηγή: AMECO database

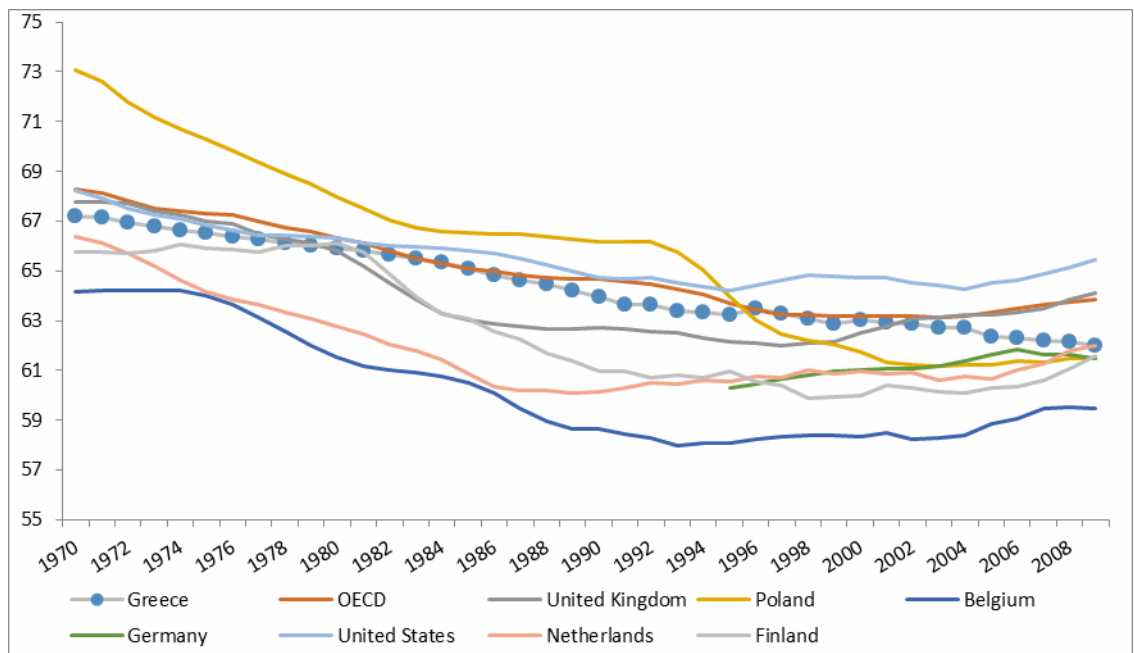
Παρόλα αυτά, η απώλεια ανταγωνιστικότητας στην Ελλάδα φαίνεται να περιορίστηκε κυρίως στον τομέα της γεωργίας και της βιομηχανίας -οι οποίοι αποτελούν μόλις το 15% του ιδιωτικού τομέα- με αποτέλεσμα να αποτελεί περίεργο γεγονός γιατί η Ελλάδα ακολούθησε μια γενικευμένη «εσωτερική υποτίμηση» μετά το 2010, η οποία έχει προκαλέσει ένα τόσο αρνητικό σπирάλ οικονομικής συρρίκνωσης.

Συμπέρασμα: Η σύγκλιση μισθών εντός της Ευρωζώνης δεν επιτεύχθηκε ποτέ και η μειωμένη ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας συγκριτικά με άλλες χώρες θα πρέπει να αναζητηθεί σε άλλους παράγοντες, εκτός των μισθών και του κόστους εργασίας.

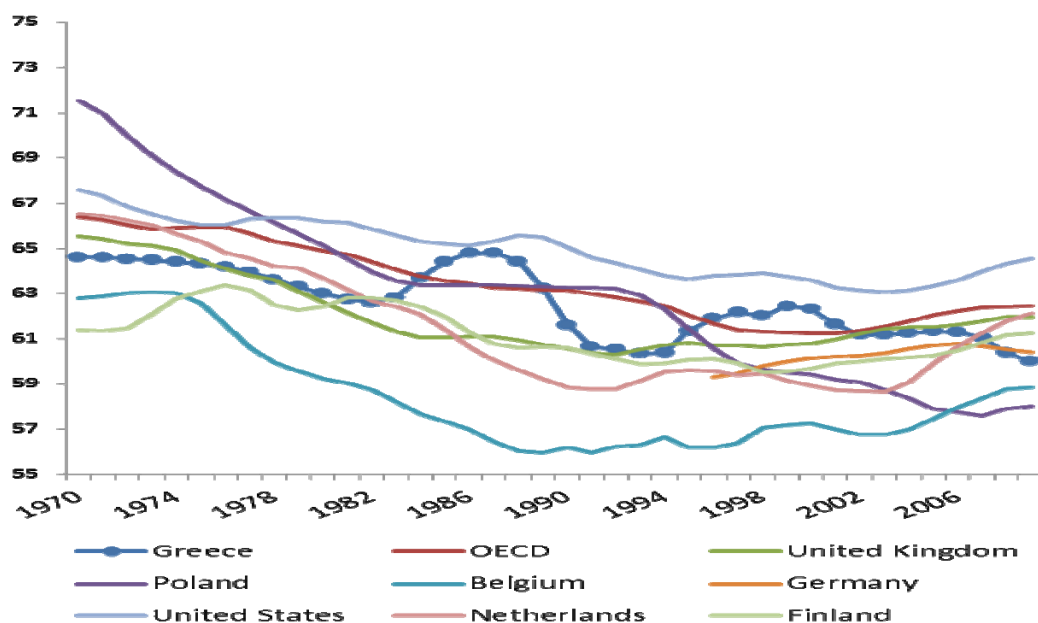
5. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις ήταν αναγκαίες γιατί οι Έλληνες εργαζόμενοι συνταξιοδοτούνταν νωρίτερα σε σχέση με τους Ευρωπαίους συναδέλφους τους

Τα παρακάτω διαγράμματα προέρχονται από την μελέτη και τα στοιχεία της βάσης δεδομένων του ΟΟΣΑ (Pensions at a Glance 2011: Retirement-Income Systems in

OECD 42 and G20 Countries/ Statistics on average effective age of retirement). Το πρώτο διάγραμμα αφορά την μέση ηλικία εξόδου από την αγορά εργασίας των αντρών και το δεύτερο αντίστοιχα των γυναικών κατά το χρονικό διάστημα 1970-2009. Είναι εμφανές ότι η διαφορά στην πραγματική ηλικία συνταξιοδότησης των αντρών και των γυναικών στην Ελλάδα ένα έτος πριν την εφαρμογή των δραστικών αλλαγών στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και στις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης ήταν **κάτι λιγότερο από 2 χρόνια σε σχέση με τον μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ το 2009**. Επομένως, η δήλωση της καγκελαρίου Μέρκελ στα μέσα Μαΐου του 2011 («Το ζήτημα είναι ότι οι άνθρωποι σε χώρες όπως η Ελλάδα, η Ισπανία, η Πορτογαλία δεν θα έπρεπε να συνταξιοδοτούνται νωρίτερα απ' ό,τι στη Γερμανία»), όπως και ολόκληρη η ρητορική περί πρόωρων συνταξιοδοτήσεων είναι απόλυτα άστοχη και αναληθής (εκτός από ειδικές περιπτώσεις, που αποτελούσαν τις εξαιρέσεις που επιβεβαιώνουν τον κανόνα).

Πηγή: ΟΟΣΑ

Πηγή: ΟΟΣΑ

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι Έλληνες εργαζόμενοι σε καμία περίπτωση δεν έπαιρναν «συντάξεις πολυτελείας». Αντίθετα ο μέσος όρος της σύνταξης στην Ελλάδα αντιστοιχούσε μόλις στο 55 % του μέσου όρου των καταβαλλόμενων συντάξεων στην Ευρωζώνη το 2010 (ειδική έκδοση ιδρύματος Roza Luxemburg, 2012). Επιπλέον, πιο πρόσφατα στοιχεία του Οργανισμού για την πενταετία 2006-2011 φανερώνουν ότι η μέση ηλικία εξόδου των ανδρών και των γυναικών είναι περίπου **μόλις 3 χρόνια για τους άντρες και μόλις 2 χρόνια αντίστοιχα για τις γυναίκες** από το επίσημο ηλικιακό όριο συνταξιοδότησης. Συγκριτικά με τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ ο μέσος όρος ηλικίας συνταξιοδότησης είναι μόλις 2,1 και 2,9 χρόνια για τους άντρες και τις γυναίκες αντίστοιχα, ενώ δεν απέχει ιδιαίτερα από αυτόν της Γερμανίας, της Ισπανίας και της Τσεχίας και πάντως παραμένει υψηλότερος από πολλές χώρες, όπως η Πολωνία, η Αυστρία, η Ουγγαρία, η Φινλανδία, η Σλοβενία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο, η Σλοβακία, το Λουξεμβούργο, η Γαλλία και το Βέλγιο.

Συμπέρασμα: Οι Έλληνες εργαζόμενοι δεν έβγαιναν σε σύνταξη νωρίτερα ή πολύ νωρίτερα από τους εργαζόμενους στην Ευρώπη και σε άλλες χώρες του ΟΟΣΑ

Average effective age of retirement versus the official age, 2006-2011^a

Men			Women		
	Effective (Σ)	Official ^b		Effective (Σ)	Official ^b
Mexico	71,5	65	Turkey	70,4	58
Korea	71,4	60	Mexico	70,1	65
Japan	69,3	64	Korea	69,9	60
Iceland	68,2	67	Chile	68,1	60
Chile	68,1	65	Japan	66,7	62
Israel	67,7	67	New Zealand	65,7	65
Sweden	66,3	65	Iceland	65,7	67
Portugal	66,2	65	Portugal	65,1	65
New Zealand	65,9	65	United States	64,8	66
Switzerland	65,5	65	Sweden	64,4	65

United States	65,2	66	Norway	64,3	67
Australia	65,2	65	Israel	64,1	62
Estonia	64,5	63	Switzerland	64,1	64
Norway	64,2	67	Ireland	63,5	66
Canada	63,8	65	Spain	63,4	65
United Kingdom	63,6	65	Australia	62,9	64
Netherlands	63,6	65	Estonia	62,6	61
Denmark	63,5	65	Canada	62,5	65
Turkey	63,5	60	United Kingdom	62,3	60,7
Ireland	63,3	66	Netherlands	62,0	65
Czech Republic	62,6	62,3	Finland	62,0	65
Spain	62,3	65	Germany	61,4	65
Germany	61,9	65	Denmark	61,4	65
Greece	61,8	65	Greece	59,9	62
Finland	61,8	65	France ^c	59,5	60
Slovenia	61,7	63	Poland	59,4	60
Poland	61,5	65	Italy ^c	59,2	60
Italy	60,8	65	Czech Republic	59,1	61
Slovak Republic	60,4	62	Belgium ^c	59,0	65
Austria	60,4	65	Hungary	58,9	63
Hungary	60,4	63	Luxembourg	58,6	65
Belgium	59,6	65	Austria	58,4	60
France	59,1	60	Slovenia	58,0	61
Luxembourg	58,0	65	Slovak Republic	57,7	62
OECD-34 average	63,9	64,4	OECD-34 average	62,8	63,1

Πηγή: OECD estimates derived from the European and national labour force surveys.

6. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις ήταν αναγκαίες γιατί πολλοί άνεργοι απολάμβαναν υψηλά επιδόματα και είχαν επομένως μειωμένα κίνητρα να αναζητήσουν εργασία

Οι συχνές συστάσεις των διεθνών οργανισμών και κυρίως του ΟΟΣΑ και της Κομισιόν, αλλά και των Εθνικών Σχεδίων Δράσης για την Απασχόληση σχετικά με την μεταρρύθμιση του ΟΑΕΔ και τον εκσυγχρονισμό των υπηρεσιών τοποθέτησης ανέργων σε κενές θέσεις εργασίας είχαν συχνές αναφορές στην ενίσχυση των κινήτρων αναζήτησης εργασίας από τους άνεργους. Σύμφωνα με την αντίληψη αυτή οι άνεργοι πρέπει να κινητοποιηθούν περισσότερο και να μην βασίζονται στο επίσημο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης του κινδύνου της ανεργίας. Οι αναλύσεις αυτές βέβαια αγνοούν τον ελλειπτικό χαρακτήρα του συστήματος, καθώς **μόλις το 25% περίπου των καταγεγραμμένων ανέργων λαμβάνουν επίδομα ανεργίας**. Επιπλέον, το ποσοστό αναπλήρωσης του εισοδήματος από την παροχή επιδόματος ανεργίας ήταν (και έγινε ακόμη περισσότερο με τις μηνμονιακές ρυθμίσεις) χαμηλό για τα διεθνή δεδομένα (**κατά μέσο όρο 40% του προηγούμενου εισοδήματος από εργασία**) (OECD, Society at a glance: OECD Social Indicators).

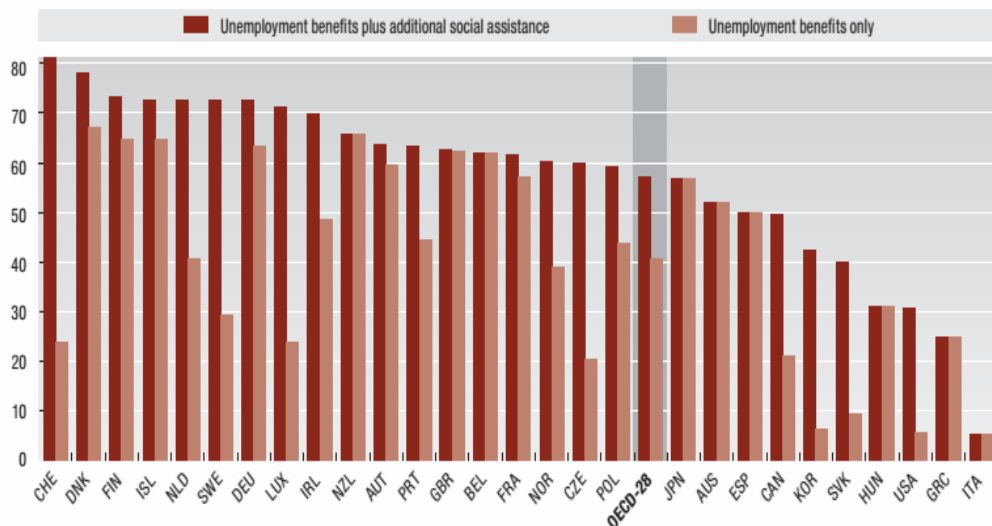
Επιπλέον αξίζει να σημειωθεί ότι οι δικαιούχοι εποχιακών επιδομάτων εργασίας δεν θα πρέπει να απολογούνται για τον εποχιακό χαρακτήρα της εργασίας τους (πχ. οικοδομικές εργασίες, τουρισμός, γεωργία, ναυπηγεία κτλ.) και στο βαθμό που οι επιδοματικές παροχές ήταν πενιχρές μόνο ως ταξική εκδικητικότητα οι απόπειρες

περιορισμού μόνο ως δείγμα ταξικής εκδικητικής πολιτικής μπορούν να χαρακτηριστούν.

Συμπέρασμα: Τα επιδόματα ανεργίας ήταν και παραμένουν επιδόματα φιλανθρωπίας, τα οποία δίνονταν σε περιορισμένο αριθμό δικαιούχων συμβάλλοντας στην ενίσχυση του χαρακτήρα της επιλεκτικής και ελάχιστης παροχής βοήθειας και στήριξης των ανέργων.

OECD, Society at a glance: OECD Social Indicators

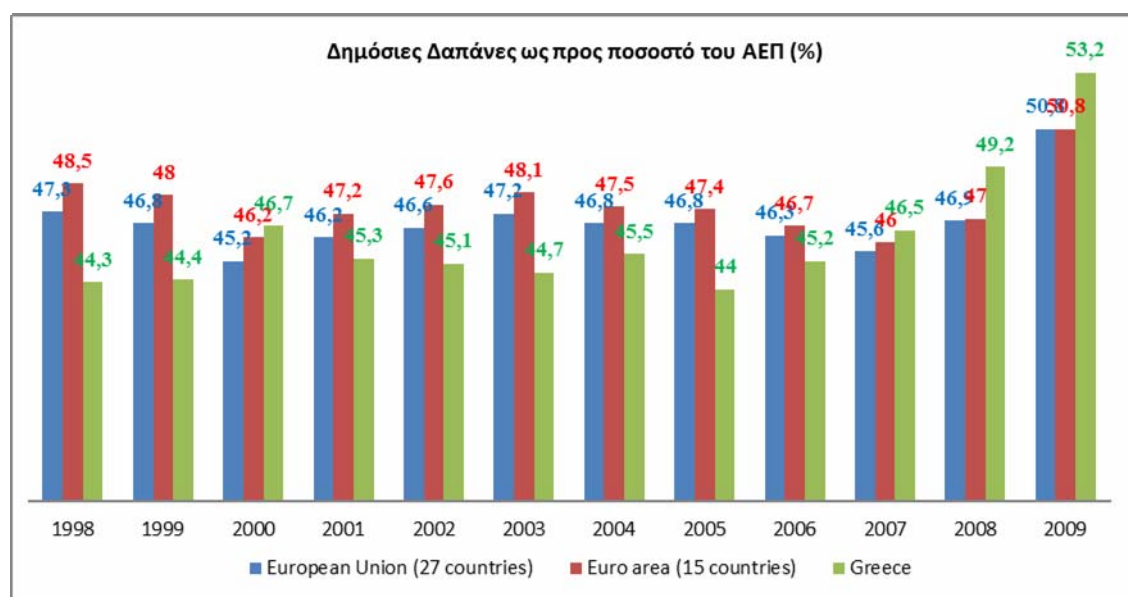
OECD, Society at a glance: OECD Social Indicators

7. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις ήταν αναγκαίες γιατί οι δημόσιες δαπάνες ήταν υψηλότερες από τις αντίστοιχες δαπάνες σε άλλες χώρες της Ευρώπης

Πρόκειται για ένα ακόμη μεγαλοπρεπές ψέμα των υποστηρικτών και εκφραστών των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων νεοφιλελεύθερης έμπνευσης, καθώς τόσο οι δαπάνες αυτές καθαυτές όσο και ο αριθμός των απασχολούμενων στο στενό

δημόσιο τομέα (δες παρακάτω) ήταν μικρότερος του μέσου επίπεδου της ΕΕ και της Ευρωζώνης. Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι δημόσιες δαπάνες από το 1998 μέχρι και το 2009 (ένα έτος δηλαδή πριν την σύναψη της πρώτης δανειακής σύμβασης με την Τρόικα).

Όπως φαίνεται καθαρά στο διάγραμμα **οι δημόσιες δαπάνες στην Ελλάδα ήταν χαμηλότερες από τις αντίστοιχες δαπάνες στις χώρες της Ένωσης των 15 και των 27 μέχρι το 2007**. Αξίζει ωστόσο να σημειωθεί ότι η αύξηση των δημοσίων δαπανών στην Ελλάδα παρατηρείται τα χρόνια διεξαγωγής εθνικών εκλογών (2000, 2004 και 2007) κατά την προηγούμενη δεκαετία... (Dedousoroulos, 2013).

Πηγή: Eurostat

Τα δύο διαγράμματα που ακολουθούν δείχνουν την κατανομή των κοινωνικών δαπανών ανά κατηγορία παροχών και κόστους από το 1998 μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 2000.

How Profligate is the Greek State? Per Capita Spending on Social Protection Benefits 1998–2007 (in euros)								
	EU 12	Germany	France	Greece	Spain	Portugal	Ireland	UK
Social protection benefits	6251	7432	7350	3530	3669	2825	5308	7171
Administration costs	221	259	318	102	82	74	354	176
Sickness / health care	1782	2160	2157	944	1115	856	2148	2066
Unemployment	426	549	533	191	452	136	449	203
Old age	2428	2558	2778	1646	1404	1126	1167	3006

Sources: Antonopoulos, 2013

Total Social Spending, 1998–2005 (average level in percent of GDP)

	Greece	Germany	France	Ireland	UK	United States	OECD	Eurozone
Total social spending	19.71	26.59	28.68	14.89	20.07	15.36	20.09	22.97
Unemployment	0.4	1.65	1.65	0.9	0.33	0.35		1.38
Health	5.045	7.75	7.53	5.28	6.19	6.37	5.73	6.17
Old age	10.42	10.96	10.62	2.7	5.75	5.26	6.85	8.37

* Includes Austria, Belgium, Finland, France, Greece, Germany, Ireland, Italy, Luxembourg, Portugal, and Spain.

Sources: Antonopoulos (2013)

Όπως φαίνεται καθαρά η Ελλάδα είχε χαμηλότερες δαπάνες ανά κάτοικο συγκριτικά με τις άλλες χώρες της ΕΕ-15 και τον μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ με χαρακτηριστική υστέρηση στους τομείς των επιδομάτων ανεργίας και των παροχών υγείας και έμφαση στην καταβολή εισοδηματικών ενισχύσεων στους ηλικιωμένους (βασικά συντάξεις). Ακόμη όπως και αν οι δαπάνες κοινωνικής προστασίας στην Ελλάδα αφορούν κυρίως την καταβολή συντάξεων η Ελλάδα συγκαταλέγονταν ήδη από το 2010 στις χώρες με τις χειρότερες επιδόσεις στην καταπολέμηση του κινδύνου της φτώχειας ιδιαίτερα για τους ηλικιωμένους (65 ετών και πάνω) (Tzanatos, 2013). Η οικογένεια και τα συγγενικά δίκτυα παρείχαν τους ουσιαστικούς φορείς αναπλήρωσης των κενών κοινωνικής προστασίας, όπως αποκαλύπτεται και από τον επόμενο πίνακα για το ποσοστό φτώχειας στις χώρες της Ένωσης των 15. Η Ελλάδα κατά την χρονική περίοδο 1994-2008 καταγράφει το υψηλότερο ποσοστό φτώχειας (20,5%) μεταξύ των χωρών στις ΕΕ-15. Τα χαμηλότερα ποσοστά φτώχειας εμφανίζονται κυρίως στις σκανδιναβικές χώρες, όπου το σύστημα κοινωνικής προστασίας χαρακτηρίζεται από μεγαλοπρεπές παροχές που δίνονται χωρίς έλεγχο πόρων των δικαιούχων και χρηματοδοτούνται μέσω υψηλής φορολογίας.

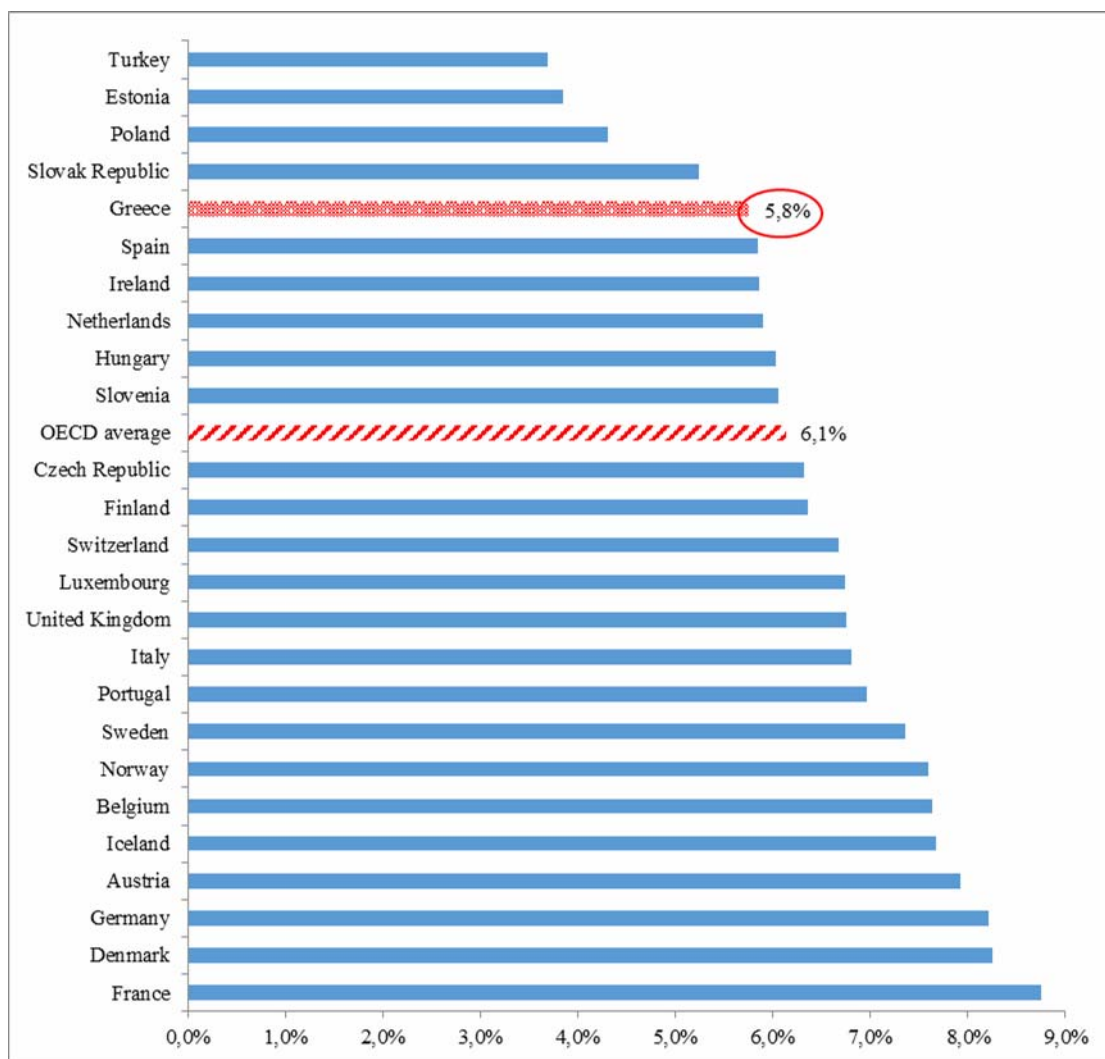
Ποσοστό φτώχειας στην ΕΕ-15, 1994-2008

Δανία	11.2
Σουηδία	10.5
Φινλανδία	11.2
Ολλανδία	10.8
Αυστρία	12.6
Βέλγιο	14.4
Γερμανία	12.9
Γαλλία	13.8
Λουξεμβούργο	12.7
Βρετανία	18.6
Ιρλανδία	18.8
Ιταλία	19
Ισπανία	19,2
Ελλάδα	20.5

Αξίζει να σημειωθεί ότι μεταξύ 2007-2010 η Ελλάδα ήταν τρίτη ανάμεσα στις χώρες του ΟΟΣΑ με τις μεγαλύτερες απώλειες του εισοδήματος των νοικοκυριών. Οι σχετικές απώλειες ήταν της τάξεως του 8% κατά έτος προερχόμενες κατά 5% από την μισθωτή απασχόληση και κατά 3% από την αυτοαπασχόληση. Η Ελλάδα ήταν επίσης τρίτη στις απώλειες για τα φτωχότερα νοικοκυριά (-8%) έναντι των πλουσιότερων (-4%). Συναφές με τις εξελίξεις είναι το γεγονός ότι η Ελλάδα το 2010 βρισκόνταν στην 9^η θέση παγκοσμίως και στην τέταρτη θέση μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών με την υψηλότερη ανισότητα κατανομής του εισοδήματος (δες σχετικά το άρθρο της Μ. Φραγκάκη, Αυγή, 11 Αυγούστου 2013).

Παράλληλα, η Ελλάδα εμφανίζει τις χαμηλότερες δημόσιες δαπάνες υγείας στην ΕΕ και στις χώρες του ΟΟΣΑ, παρά την δραματική αύξηση των κατά κεφαλή δαπανών για την αγορά φαρμάκων (από 192 σε 682 εκατομμύρια ευρώ μεταξύ 2000-2008) και τα φαινόμενα φαρμακολογικής παρατηρούνται ακόμη και μετά την κρίση. Στο διάγραμμα που ακολουθεί φαίνονται οι δημόσιες δαπάνες για την υγεία στις χώρες του ΟΟΣΑ. Η Ελλάδα βρίσκεται κάτω του μέσου όρου και ψηλότερα από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, της Βαλτικής και Βαλκανικής χερσονήσου. Για μια ακόμη φορά τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν την ταχεία υποβάθμιση της χώρας σε αναπτυσσόμενη εξαιτίας της εφαρμογής των μνημονιακών πολιτικών.

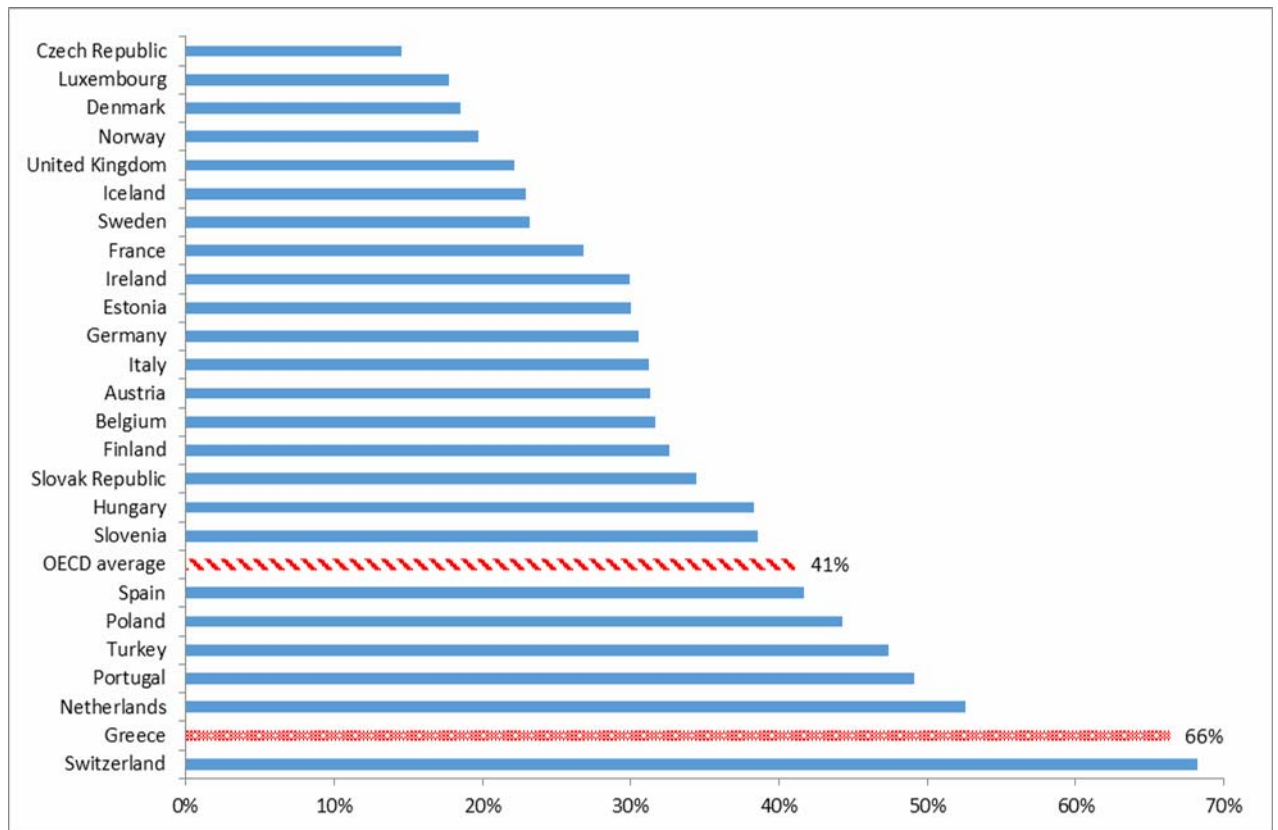
Δημόσιες δαπάνες για την υγεία στις χώρες του ΟΟΣΑ, 2010

Source: OECD Factbook 2011-2012: Economic, Environmental and Social Statistics

Επιπλέον, οι μεγάλες ελλείψεις, δυσλειτουργίες και αδυναμίες του Εθνικού Συστήματος Υγείας συμβάλλουν στην αύξηση των ιδιωτικών δαπανών υγείας από τους πολίτες. Πρόκειται για μια κλασική περίπτωση αναδιανομής του εισοδήματος σε βάρος των εργαζομένων και των συνταξιούχων, οι οποίοι ενώ συνεισφέρουν δυσανάλογα στον κρατικό προϋπολογισμό και στα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης καλούνται ταυτόχρονα να βάλουν βαθιά το χέρι στην τσέπη για την κάλυψη πρόσθετων ιατρικών και φαρμακευτικών αναγκών. Όπως φαίνεται στο επόμενο διάγραμμα, η αναλογία ιδιωτικών και δημόσιων δαπανών υγείας στις χώρες του ΟΟΣΑ το 2009 βρίσκει την Ελλάδα με την Ελβετία να μοιράζονται τις πρώτες θέσεις. Οι μισθοί και οι παροχές περίθαλψης και υγείας στην Ελβετία ωστόσο δεν είναι ούτε στο ελάχιστο ανάλογοι με αυτούς της Ελλάδας.

Αναλογία ιδιωτικών και δημόσιων δαπανών υγείας στις χώρες του ΟΟΣΑ, 2009

Source: OECD Factbook 2011-2012: Economic, Environmental and Social Statistics

Συμπέρασμα: Το ύψος των δημοσίων δαπανών δεν αποτέλεσε πηγή ή παράγοντα πρόκλησης της κρίσης χρέους. Η διάρθρωση δε των δημοσίων δαπανών σε συνδυασμό με ένα άδικο φορολογικό σύστημα συνέβαλλαν στην ύπαρξη σοβαρών κοινωνικών ανισοτήτων ακόμη και πριν την εφαρμογή των επαχθών περικοπών που επέβαλλαν τα μνημόνια και οι δανειακές συμβάσεις με την Τρόικα. Η πραγματική αιτία της δημοσιονομικής ανισορροπίας και των ελλειμμάτων στην Ελλάδα βρίσκεται στο σκέλος των εσόδων και όχι των δαπανών.

8. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις ήταν αναγκαίες γιατί στην Ελλάδα απασχολούνται πολλοί δημόσιοι υπάλληλοι

Η εχθρική στάση των υποστηρικτών της ελεύθερης αγοράς πάντοτε βασιζόταν στην αντίληψη της ύπαρξης ενός υπερμεγέθους, αντιπαραγωγικού, διεφθαρμένου και κυρίως συνδικαλισμένου δημόσιου τομέα που λειτουργούσε ως βαρίδι και βρόγχος για την οικονομική ανάπτυξη. Παρόλα αυτά η Ελλάδα είχε από τα υψηλότερα ποσοστά οικονομικής ανάπτυξης μεταξύ 1994-2008 εντός της Ευρωζώνης και σε εποχές, όπου το πελατειακό κράτος του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ χρησιμοποιούσε συστηματικά το δημόσιο για να εξασφαλίζει ψήφους και να διαμορφώνει κοινωνικές συμμαχίες. Η ύπαρξη μιας γραφειοκρατικής νομενκλατούρας και κομματικών προσλήψεων στο δημόσιο περιορίστηκε κυρίως στις ΔΕΚΟ και σε κάθε περίπτωση δεν οδήγησε σε μια αύξηση του αριθμού των δημοσίων υπαλλήλων στα φαντασιακά επίπεδα της Τρόικα και των φιλικών προς αυτούς κύκλους επιχειρηματιών, μέσων ενημέρωσης και κυβερνητικών στελεχών (δες παρακάτω). Τα στοιχεία του ΟΟΣΑ ως προς το μέγεθος των εργαζομένων στο

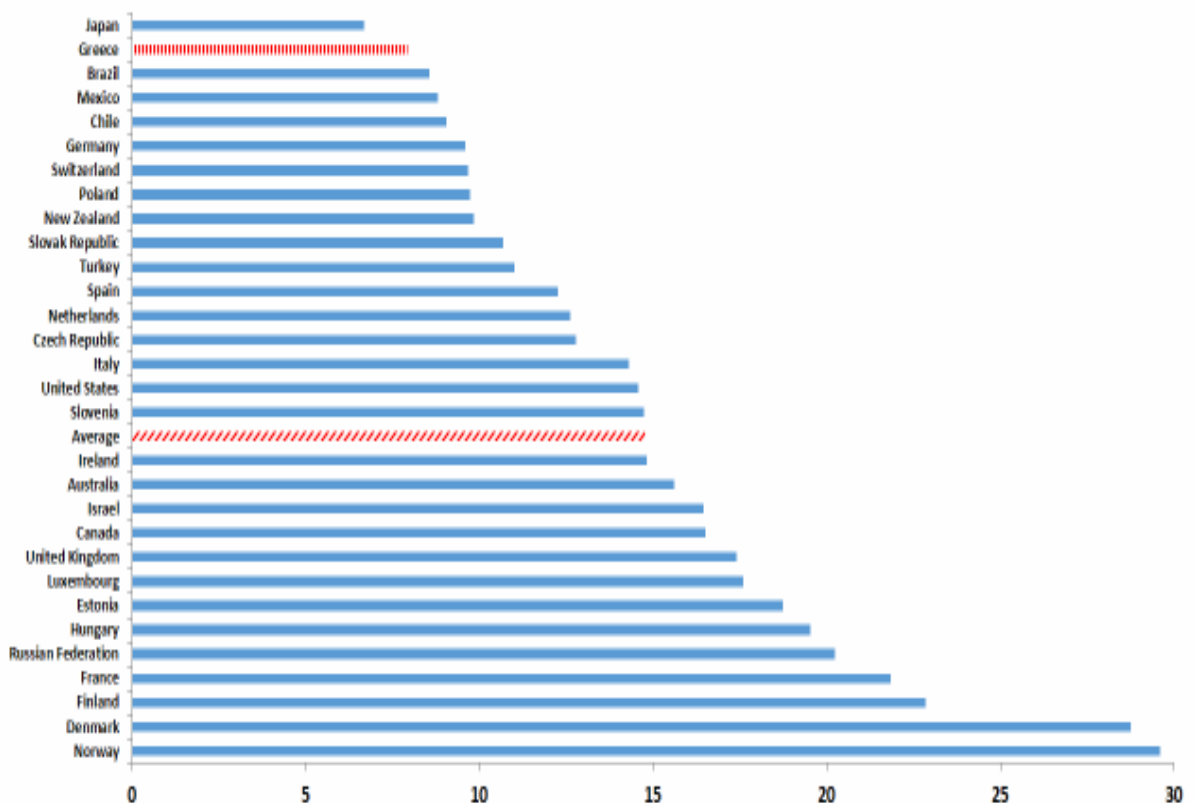
δημόσιο είναι άκρως αποκαλυπτικά και διαλύουν τους μύθους περί ενός εκατομμυρίου δημοσίων υπαλλήλων.

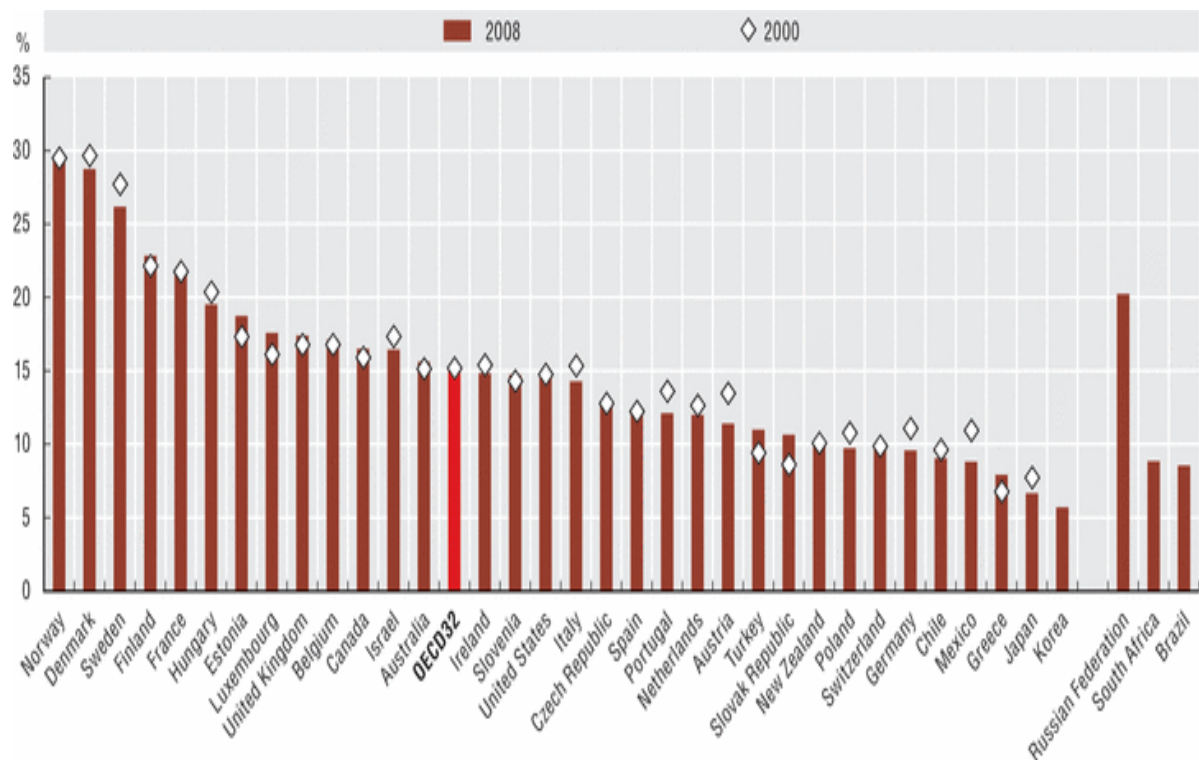
Οι μνημειώδεις δηλώσεις του **Λοβέρδου** (Θεωρώ εχθρούς μου τους γραφειοκράτες, είναι αντίπαλος και όχι σύμμαχος η γραφειοκρατία. Το 1 εκατομμύριο υπάλληλοι που ταλαιπωρούν τα 10 εκατομμύρια πολίτες, με τη βεβαιότητα ότι ο δημόσιος τομέας είναι ισόβιος, μας έφτασαν εδώ που μας έφτασαν. Τα 10 εκατομμύρια πληρώνουν το 1 εκατομμύριο και αυτό πρέπει να έχει εχθρούς, 7 Σεπτεμβρίου 2011), του **Πάγκαλου** (Οι δημόσιοι υπάλληλοι... είναι 1 εκατομμύριο. Δύο στους τρεις είναι άχρηστοι, 24 Σεπτεμβρίου 2010), του **Μίχαλου** (ΕΒΕΑ) (Το σύνολο των υπαλλήλων του δημοσίου τομέα ανέρχεται, κατά προσέγγιση, στο 1.100.000) **κτλ.** αποτελούν **φθηνά επικοινωνιακά τρικ** που στόχο έχουν την προετοιμασία για το επιχειρούμενο ξεπούλημα των παραγωγικών τμημάτων του Δημόσιου τομέα δηλαδή υγεία, παιδεία, τομείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τις ΔΕΚΟ (ενέργεια, μεταφορές κτλ.).

Όπως φανερώνεται στα επόμενα διαγράμματα που αφορούν στο ποσοστό των δημοσίων υπαλλήλων επί του συνόλου του εργατικού δυναμικού κάθε χώρας, η Ελλάδα βρίσκεται δηλαδή πολύ κάτω από την πρώτη στην κατάταξη Νορβηγία (30%) ή τη Δανία (29%), αλλά και την Γαλλία (22%), τη Γερμανία (9,6%), τη Βρετανία (17,8%), τη Τουρκία (11%) και την Ουγγαρία (19,5%). Η θέση της Ελλάδας στην κατάταξη αυτή παραμένει τις τελευταίες δεκαετίες σταθερή, ενώ το δεύτερο σχετικό διάγραμμα δείχνει ότι ο αριθμός των απασχολούμενων στο στενό δημόσιο τομέα δεν άλλαξε αισθητά κατά την τελευταία δεκαετία.

Employment in general government as % of the labor force

OECD: Government at a Glance 2011, Chapter 5 (Table 21.2):

Συμπέρασμα: Η Ελλάδα μπήκε στους μηχανισμούς 'διάσωσης' της Τρόικα έχοντας ήδη μικρό αριθμό δημοσίων υπαλλήλων. Οι όποιες παθογένειες της δημόσιας διοίκησης σε καμία περίπτωση δεν σχετίζονται με το μέγεθος των εργαζομένων στο στενό δημόσιο τομέα.

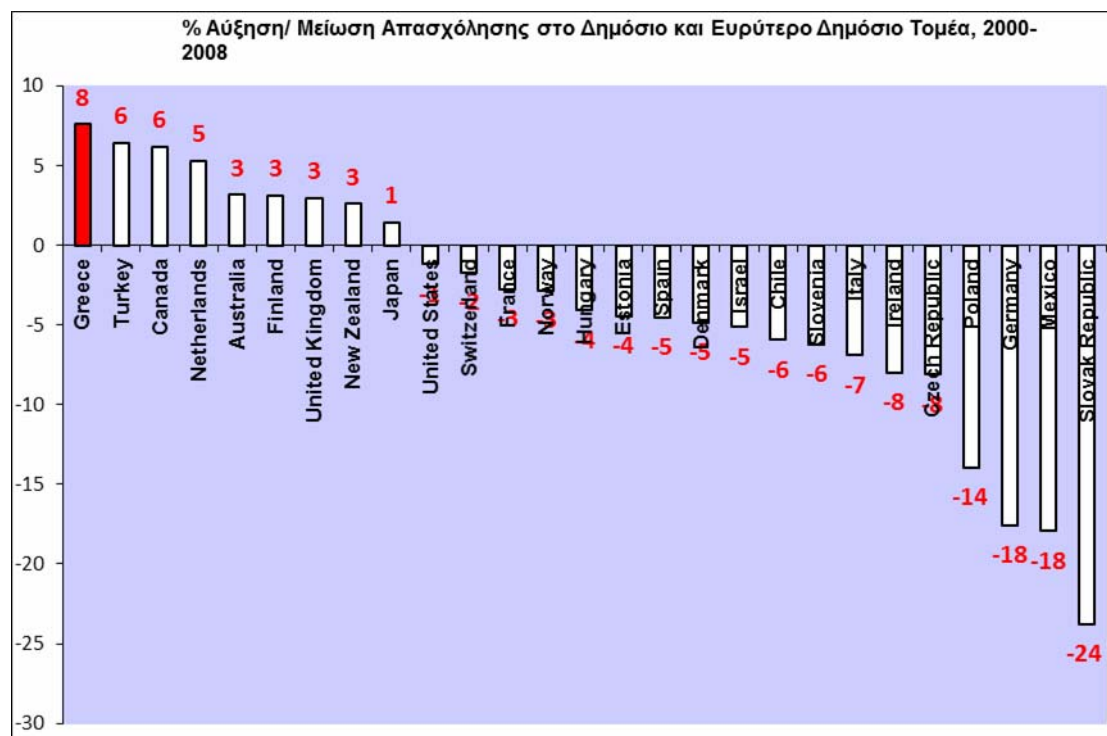
9. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις ήταν αναγκαίες γιατί η δομή οργάνωσης του δημοσίου ήταν ανορθολογική και αντιπαραγωγική

Οι εργαζόμενοι σήμερα στο δημόσιο στοχοποιούνται για τα δεινά της ελληνικής κοινωνίας, ενώ συχνά αγνοείται στις αφηγήσεις των κυρίαρχων μέσων μαζικής ενημέρωσης ο καθοριστικός ρόλος της **ρουσφετολογικής πολιτικής** που ακολούθησαν το ΠΑΣΟΚ και η ΝΔ για την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και την υψηλή γραφειοκρατία. Επιπλέον αρκετοί εργαζόμενοι σήμερα οδηγούνται στο δρόμο με πραξικοπηματικό τρόπο τύπου ΕΡΤ ή με fast track διατάγματα και υπουργικές αποφάσεις που περιλαμβάνουν προγράμματα διαθεσιμότητας και περικοπών των δημοσίων δαπανών. Η εφαρμογή οργανωτικών αλλαγών και μεταρρυθμίσεων στο δημόσιο είναι ασφαλώς αναγκαία, αλλά προέκυψε ακριβώς από το πώς μεταχειρίστηκαν το δημόσιο οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ.

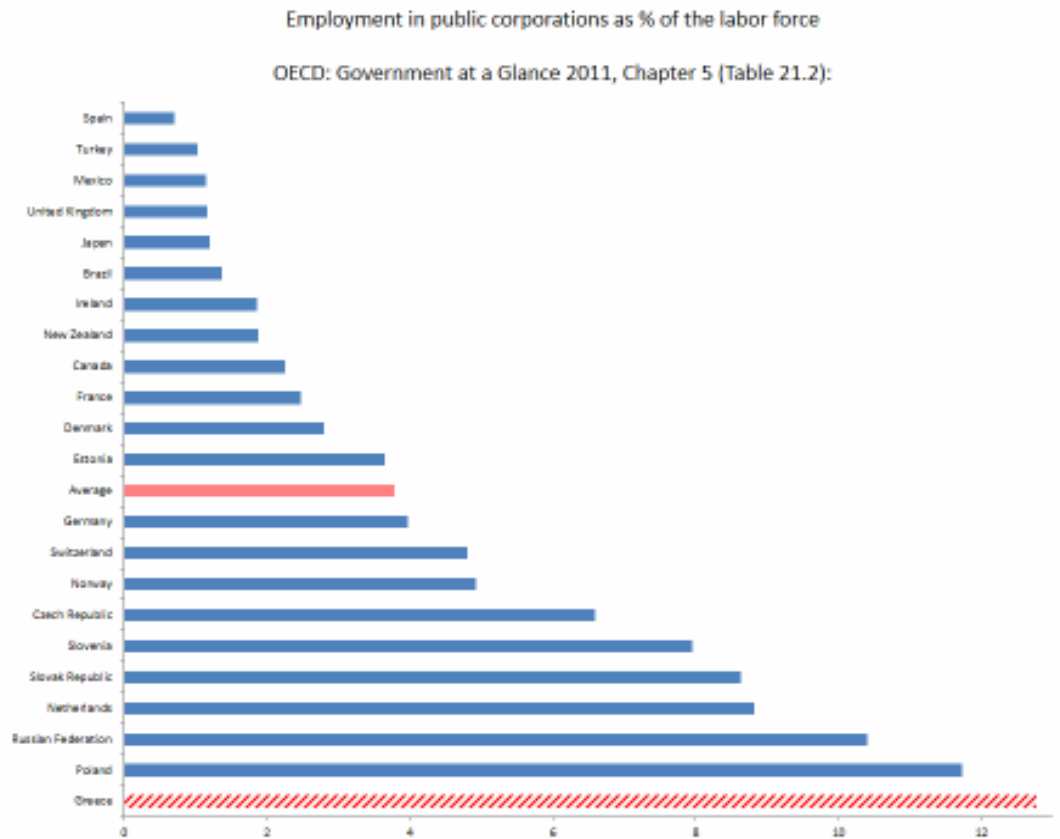
Παράδειγμα 1: Η απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας μεταξύ 1970-2007 αυξήθηκε κατά 31%, ενώ στο δημόσιο (κυρίως στις ΔΕΚΟ) κατά 150%. Η αύξηση των εργαζομένων στις δημόσιες επιχειρήσεις είναι εντυπωσιακή σε διεθνές ως το μέγεθος της, αλλά συνδέεται με μια σειρά παραγόντων, όπως η διαχρονικά περιορισμένη εισροή άμεσων ξένων επενδύσεων (foreign direct investments) και ιδιωτικοποιήσεων με την τυπική έννοια του όρου. Πρόκειται για μια παθογένεια του ελληνικού καπιταλισμού σύμφωνα με την οποία οι αγορές αγαθών και υπηρεσιών είτε ελέγχονται από ντόπιες ελίτ (πχ. εμπορία και διανομή καυσίμων),

με αδιαφανείς μάλιστα διαδικασίες (πχ. πρόσφατη πώληση ΟΠΑΠ), καθώς και με διαδικασίες αφαίμαξης και χρέωσης του δημοσίου προς όφελος ιδιωτικών κεφαλαίων από την Ελλάδα ή το εξωτερικό (πχ. υπερτιμολογήσεις δημοσίων έργων και παράλογες προμήθειες έργου προς συγκεκριμένες κατασκευαστικές εταιρίες, μετοχοποιήσεις δημόσιων οργανισμών και υποβάθμιση του έργου δημόσιων επιχειρήσεων προς όφελος ξένων ομίλων, αδράνεια ρυθμιστικών αρχών κτλ.). Τα χρόνια της αλματώδους οικονομικής ανάπτυξης μέσω κυρίως της μαζικής εισροής κοινοτικών πόρων η ελληνική επιχειρηματική ελίτ αναζήτησε τρόπους γρήγορης και μη επίτονης εξασφάλισης κέρδους μέσα από τραπεζικές-χρηματοπιστηριακές δραστηριότητες, την αύξηση των εισαγωγών και επενδύσεις στην αγορά γης και σε άλλες χώρες της Βαλκανικής (Δραγασάκης, 2012).

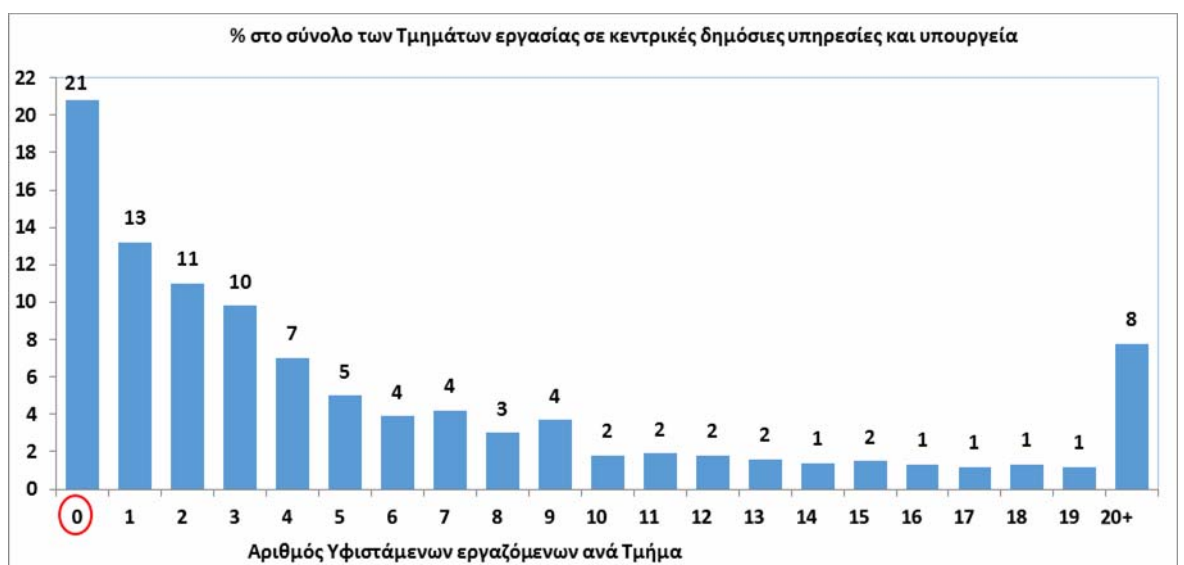
Σε κάθε περίπτωση και εξαιτίας των παραπάνω παραγόντων η δομή της ελληνικής οικονομίας βασίζονταν σε μεγάλο βαθμό στις οικονομικές δραστηριότητες του κράτους και κυρίως πρώην δημόσιων επιχειρήσεων, που σταδιακά πέρασαν στον μερικό ή απόλυτο έλεγχο ιδιωτικών κεφαλαίων παρακάμπτοντας ακόμη και τις βασικές αρχές του ελεύθερου ανταγωνισμού. Το γεγονός αυτό εξηγεί και τα υψηλά μεγέθη της απασχόλησης στις ΔΕΚΟ συγκριτικά με την συντριπτική πλειοψηφία των χωρών του ΟΟΣΑ.

Πηγή: ΟΟΣΑ

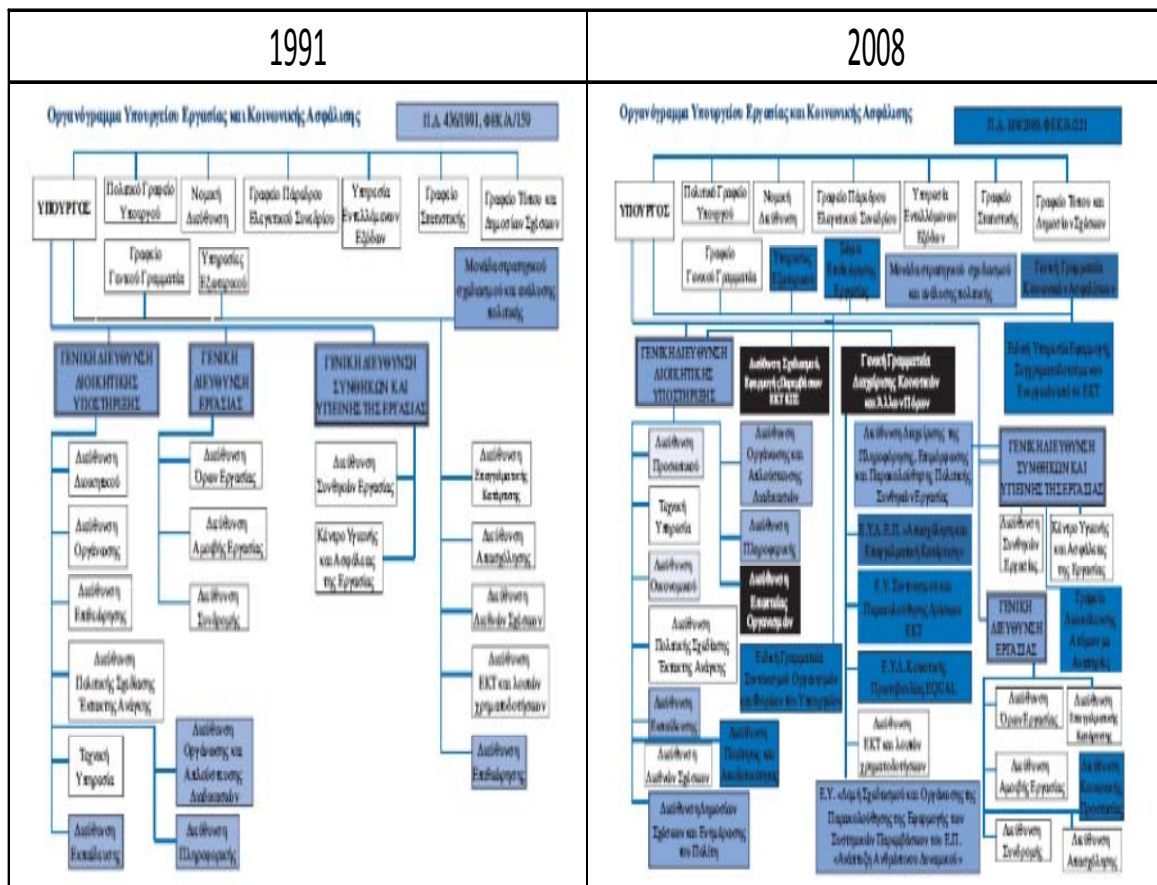

Παράδειγμα 2: Χώρα Διευθυντών, Προέδρων και Πάρεδρων... Στο χώρο της κεντρικής δημόσιας διοίκησης το 2010 ένα στα πέντε τμήματα στελεχώνονταν από ένα διευθυντή και ένα στα τρία τμήματα στελεχώνονταν από ένα διευθυντή και μόλις έναν υφιστάμενο...

Πηγή: Tzanatos (2013)

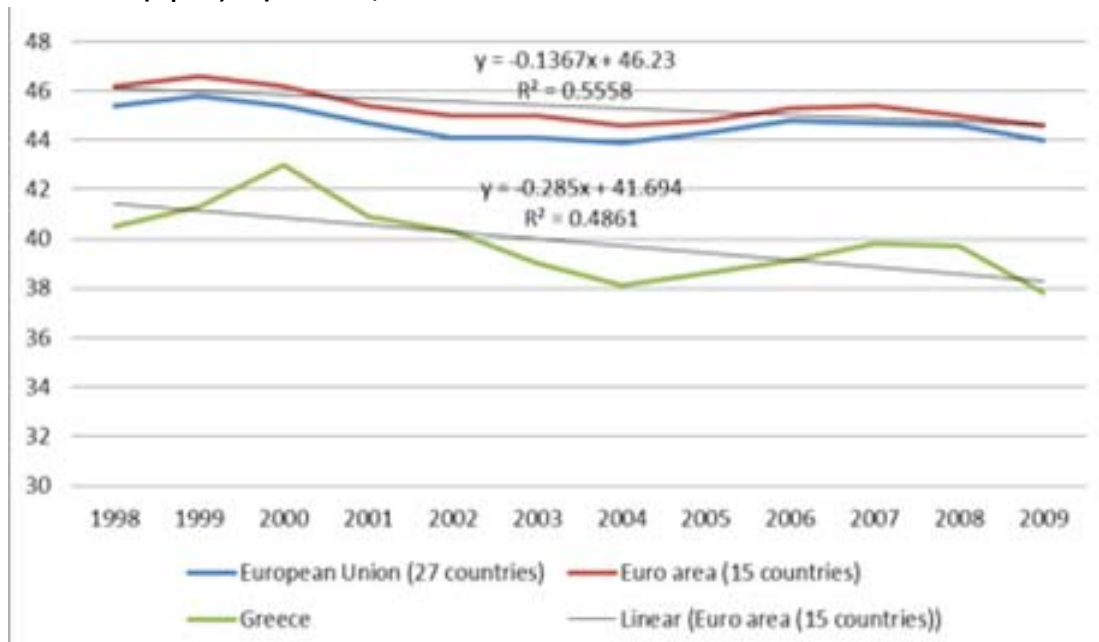
Παράδειγμα 3: Οι Μανδραρίνοι της κυβερνητικής γραφειοκρατίας και του πελατειακού κράτους άλωσαν τα Υπουργεία: Το ‘χάρμα οφθαλμού’ οργανόγραμμα του Υπουργείου Εργασίας 1991-2008 αποτελεί ιδανικό case study για το πώς αυξάνεται η γραφειοκρατία και η ιεραρχική-κάθετη οργάνωση της εργασίας.

Παράδειγμα 4: Αδυναμία είσπραξης φόρων ή πολιτική επιλογή να φορολογηθούν τα μεγάλα εισοδηματικά στρώματα της ελληνικής κοινωνίας;

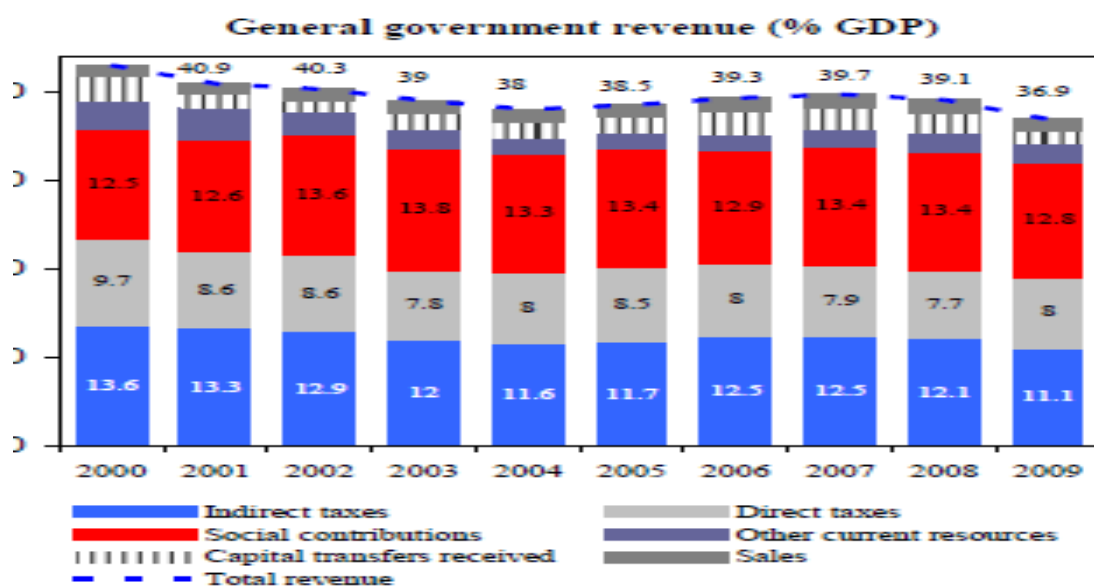
Η πιο βασική αιτία ή τουλάχιστον μια από τις πιο σημαντικές αιτίες για την ύπαρξη της κρίσης χρέους και του υψηλού δημόσιου ελλείμματος στην Ελλάδα είναι η αδυναμία του κράτους να μαζέψει έσοδα από φόρους, τα οποία με την σειρά τους οφείλουν να καλύψουν τρύπες στους προϋπολογισμούς, αλλά και να τονώσουν την οικονομική δραστηριότητα και την απασχόληση με κατάλληλες και υψηλής προστιθέμενης αξίας παραγωγικές και περιβαλλοντικά ευαίσθητες επενδύσεις. Το επόμενο διάγραμμα δείχνει ότι τα έσοδα από φόρους στην Ελλάδα από το 1998-2009 υστερούν διαχρονικά (5 ποσοστιαίες μονάδες κατά μέσο όρο) συγκριτικά με το μέσο όρο των χωρών της Ένωσης των 15 και 27. Επιπλέον με βάση παλαιότερη έκθεση του ΙΝΕ/ ΓΣΕΕ για την Οικονομία και την Απασχόληση η συνεισφορά των μισθωτών και των συνταξιούχων στα δημόσια έσοδα ήταν περίπου 79% το 2009 και το εισόδημα των πλουσιότερων κατοίκων της χώρας ήταν 6 φορές μεγαλύτερο από το εισόδημα του 20% των φτωχότερων (ΙΝΕ/ ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, Ετήσια Έκθεση 2010).

Έσοδα από φόρους στην Ελλάδα, 1998-2009

Πηγή: Eurostat

Η διάρθρωση των δημόσιων εσόδων φανερώνει το πραγματικό πρόβλημα. Όπως αποκαλύπτεται στο σχετικό επόμενο διάγραμμα για την περίοδο 2001-2009 η πλειοψηφία των δημόσιων εσόδων προέρχεται από εισφορές στα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης και από έμμεσους φόρους. Τα αντίστοιχα μεγέθη το 2001 και το 2009 ήταν 63,3% και 64,7% αντίστοιχα. Οι άμεσοι φόροι στο εισόδημα και στα περιουσιακά στοιχεία αντιπροσώπευαν μόλις το 21% των δημόσιων εσόδων ή περίπου το 8% του ΑΕΠ το 2009. Με σκανδαλώδη τρόπο ωστόσο οι επερχόμενες μνημονιακές κυβερνήσεις αποφάσισαν να δώσουν το βάρος στην περικοπή μισθών και συντάξεων και στην είσπραξη περισσότερων έμμεσων φόρων.

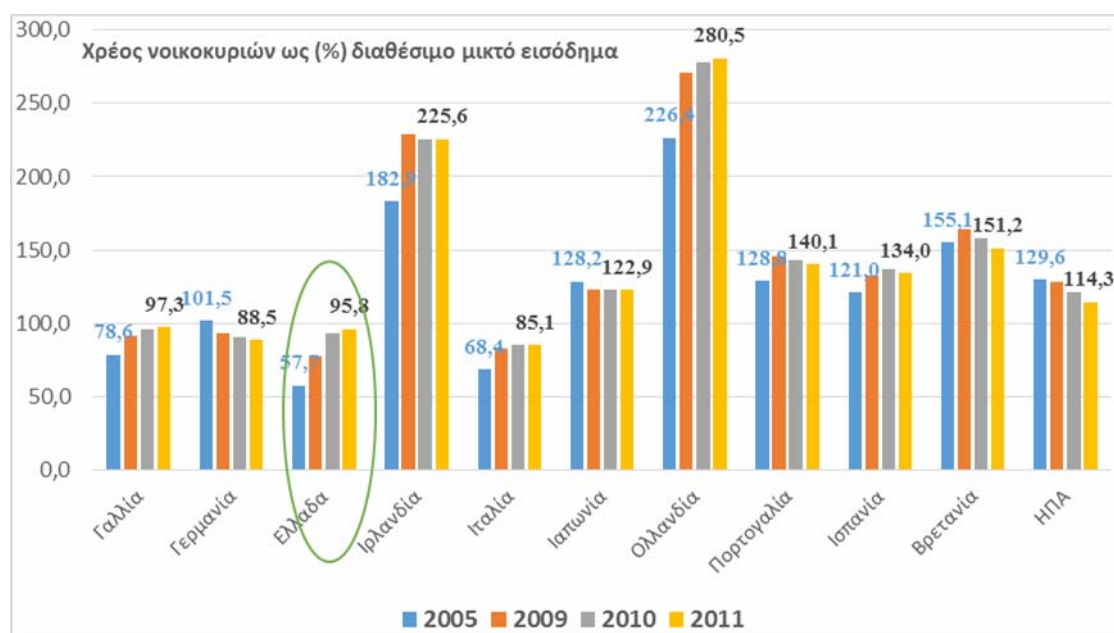
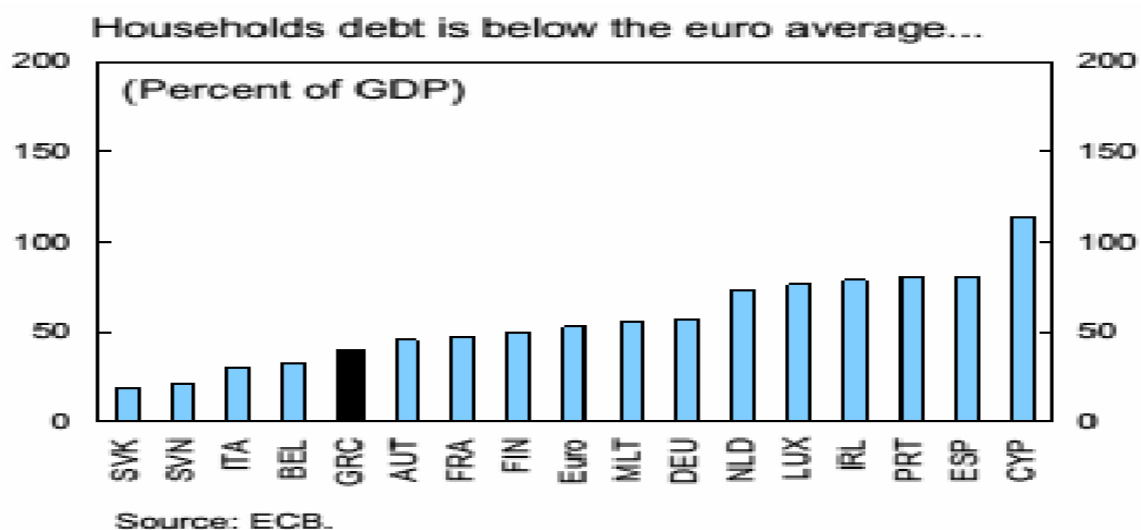
Η Ελλάδα (μαζί με την Ιρλανδία και την Ισπανία) αποτελούν θλιβερές εξαιρέσεις στον τομέα αυτό, καθώς είναι οι μόνες χώρες της παλιάς Ευρώπης (ΕΕ-15) που έχουν τα χαμηλότερα μερίδια άμεσων φόρων στα κρατικά έσοδα συγκριτικά με τις νέες χώρες μέλη της Ένωσης. Επιπλέον, σύμφωνα με στοιχεία των εθνικών λογαριασμών η κατανομή των φορολογικών βαρών για τους μισθωτούς και συνταξιούχων αντιστοιχούσε στα επίπεδα της ΕΕ-25 (35,1% το 2007 και 36,4% το 2006 αντίστοιχα). Αντίθετα η φορολογία των μεγάλων επιχειρήσεων στην Ελλάδα ήταν σχεδόν κατά 50% μικρότερη από τη φορολογία που ίσχυε στην ΕΕ-25 (15.9% έναντι 33%) (ΙΝΕ/ ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, Ετήσια Έκθεση 2010).

10. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις ήταν αναγκαίες γιατί οι Έλληνες είναι σπάταλος λαός και καταναλώνει πέρα από τις οικονομικές του δυνατότητες.

Οι κατηγορίες για τον τεμπέλη, σπάταλο και ανεύθυνο Έλληνα για να δικαιολογηθούν λάθη για τα οποία ευθύνονται ελληνικές και ευρωπαϊκές Κυβερνήσεις δεν προκύπτουν από τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και τον ΟΟΣΑ. Μέχρι και το 2009 τα γερμανικά νοικοκυριά ήταν σαφώς περισσότερο χρεωμένα από τα ελληνικά. Όπως φαίνεται στα επόμενα διαγράμματα το χρέος των νοικοκυριών (λόγος του χρέους προς το διαθέσιμο εισόδημα) στην Ελλάδα πριν το 2000 βρίσκονταν στο 1/3 περίπου του ΟΟΣΑ και ήταν **το μικρότερο χρέος από όλες σχεδόν τις χώρες της Ευρώπης**. Η τάση αυτή αντιστρέφεται τα τελευταία χρόνια άσκησης των πολιτικών εξαθλίωσης και φτωχοποίησης του ελληνικού λαού. Το κριτήριο της άμεσης οικονομικής ανάγκης δηλαδή και όχι αυτό της σπατάλης φαίνεται δηλαδή να λειτουργεί ως καταλύτης για την αύξηση του χρέους των ελληνικών νοικοκυριών.

Συμπέρασμα: Εξαιτίας της επέκτασης της τραπεζικής πίστης και λόγω της έκρηξης της οικοδομικής δραστηριότητας τα ελληνικά νοικοκυριά αύξησαν το χρέος τους, αλλά **ακόμη και μετά την εφαρμογή των μνημονιακών πολιτικών λιτότητας και συρρίκνωσης του οικογενειακού εισοδήματος και την ανεξέλεγκτη αύξηση φόρων και του ποσοστού ανεργίας, η Ελλάδα παραμένει σε καλύτερη θέση από πολλές χώρες ως προς το χρέος των νοικοκυριών.**

Πιο συγκεκριμένα, το χρέος των ελληνικών νοικοκυριών εξακολουθεί να είναι χαμηλότερο του μέσου χρέους στην Ευρωζώνη και να κυμαίνεται σε αντίστοιχα επίπεδα με την Γαλλία και σε σαφώς μικρότερα επίπεδα από αυτά των ΗΠΑ, της Ιαπωνίας, της Ισπανίας, της Βρετανίας, του Καναδά και της (εκτός ελέγχου, αλλά συχνά επικριτικής προς την Ελλάδα) Ολλανδίας.

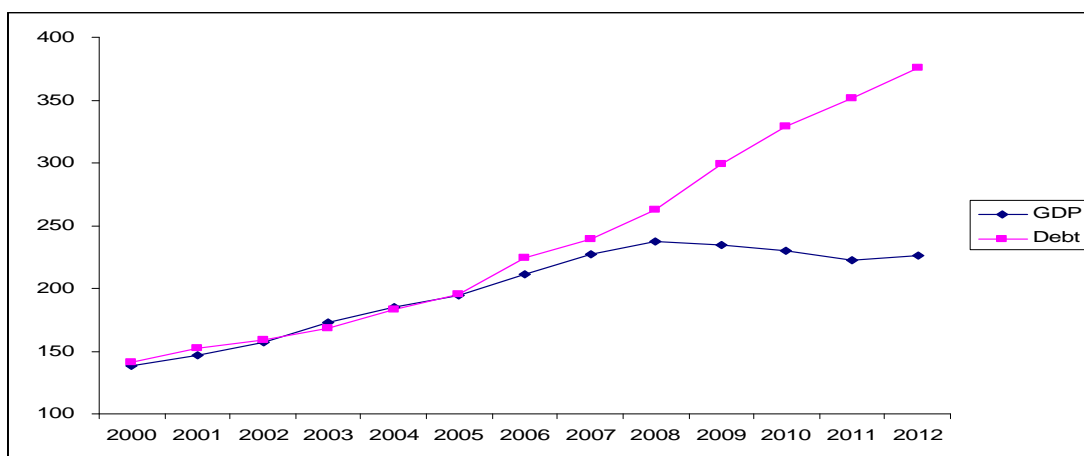

Πηγή: ΟΟΣΑ

Β. ΜΕΤΑ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ:
Η Οδύσσεια του ελληνικού λαού συνεχίζεται

Οικονομία

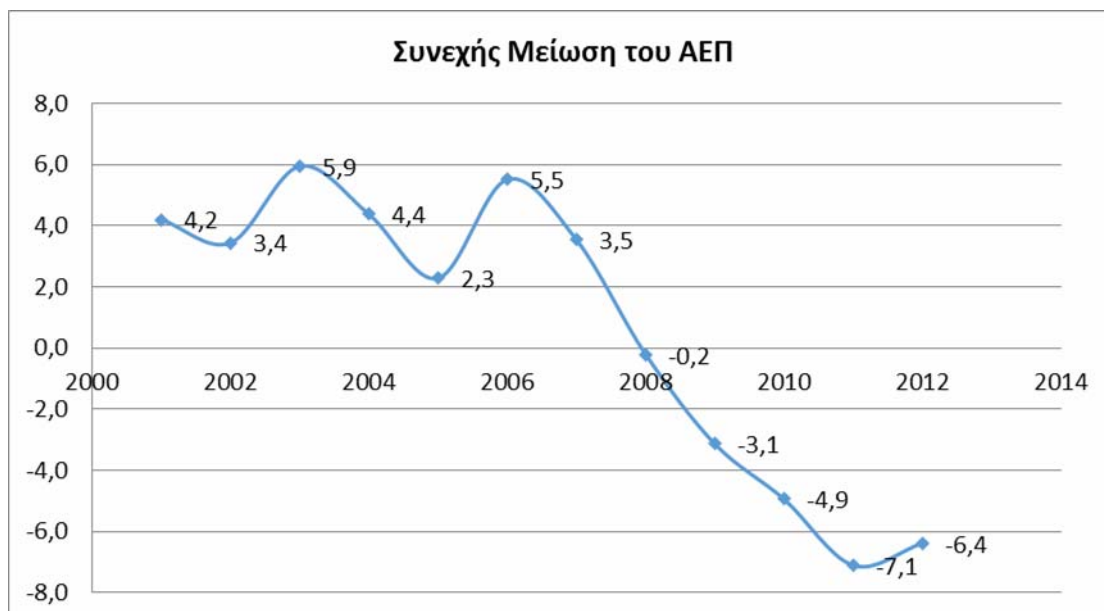
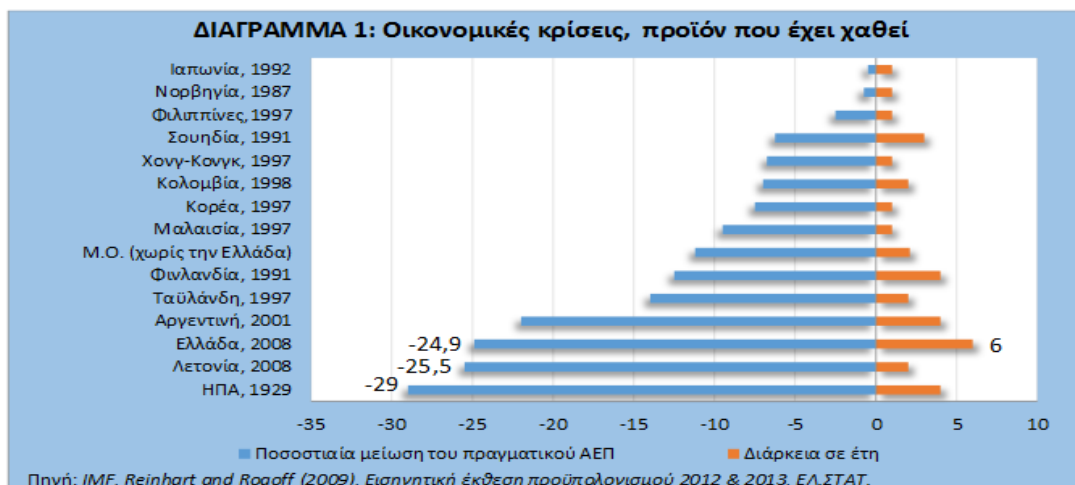
- Η μεγάλη επιτυχία των μνημονίων ήταν η αύξηση του χρέους ως προς ποσοστό του ΑΕΠ από το επίπεδο του 119% το 2009 σε επίπεδα υψηλότερα του 160% το 2013. Οι μόνοι στόχοι που πέτυχαν τα πακέτα λιτότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής ήταν αυτοί της μείωσης των μισθών και των συντάξεων. Για παράδειγμα, στην Ελλάδα το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν υπολογιζόμενο σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (ΜΑΔ) μειώθηκε κατά 4 μονάδες σε σχέση με το 2009, εμφανίζοντας τη μεγαλύτερη πτώση στην Ευρώπη των 27 (δες παρακάτω για εξελίξεις στους μισθούς).

Πηγή: Eurostat

Το χρέος συνεχώς αυξάνεται, ενώ το ΑΕΠ μειώνεται (από 341,6\$ δις. το 2008 σε περίπου 249,1\$ δις. το 2012, δηλαδή μια δραματική μείωση της τάξεως του 37,1%). Στο επόμενο διάγραμμα από την τριμηνιαία έκθεση του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους αποτυπώνεται η έκταση της ύφεσης που πλήττει τη χώρα τα τελευταία

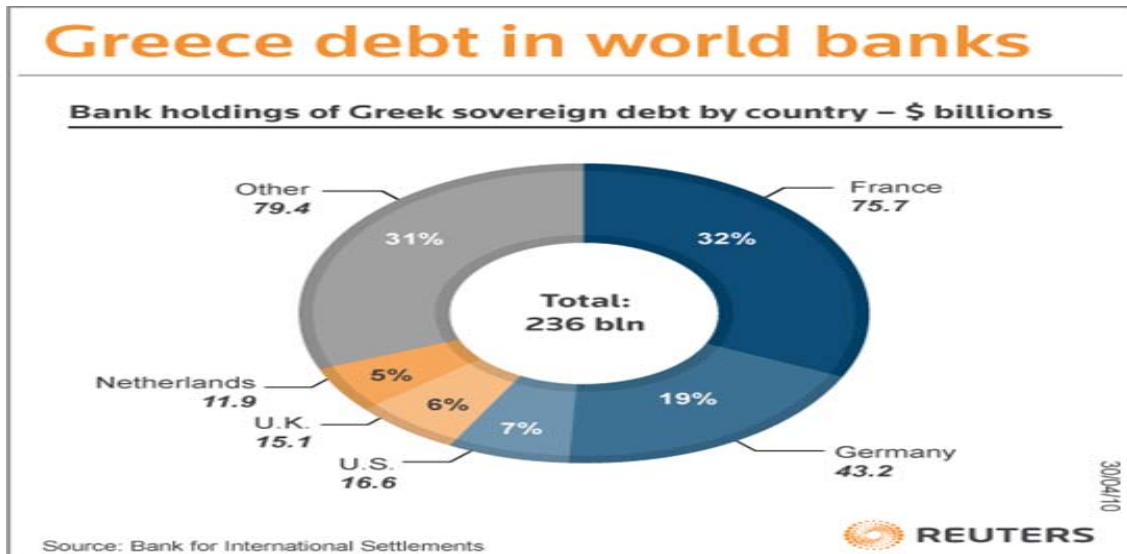
χρόνια. Μέχρι το τέλος του 2013, η Ελλάδα θα έχει χάσει το 1/4 περίπου του ΑΕΠ της σε σχέση με το έτος 2007, με αποτέλεσμα η χώρα να βιώνει την 3η μεγαλύτερη παγκοσμίως ύφεση των τελευταίων 100 χρόνων και την πρώτη σε διάρκεια, ξεπερνώντας ακόμη και τη μεγάλη ύφεση των ΗΠΑ.

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.)

Με το PSI καταφέραμε να αυξήσουμε εκ νέου αντί να μειώσουμε το χρέος, γιατί κουρέψουμε πρώτα τον εαυτό μας (ασφαλιστικά ταμεία, ΑΕΙ-ΤΕΙ κτλ.), ενώ οι Γερμανικές (κυρίως!!!) και Γαλλικές τράπεζες κατάφεραν να ξεφορτωθούν πάνω από 100 δις από το 2011 και οι εγχώριες τράπεζες να αυξήσουν μέσα από την ανακεφαλαιοποίηση την αξία των ξένων ομολόγων που κατέχουν. Όπως αναφέρεται στην ετήσια έκθεση του ΙΝΕ για την Οικονομία και την Απασχόληση του 2012, η ανταλλαγή των τίτλων του ελληνικού δημοσίου με την εφαρμογή του PSI, συνέβαλλε στην απομείωση των αποθεματικών των ασφαλιστικών ταμείων (ονομαστικές αξίες 53% και σε πραγματικές αξίες άνω του 70%). Επίσης, τα ασφαλιστικά ταμεία από το προβλεπόμενο ποσό 700-800 εκατ. ευρώ που αποκόμιζαν ως ετήσιες αποδόσεις από τόκους και προσόδους θα αποκομίσουν μετά από το PSI ποσό 120 – 160 εκατ. ευρώ (μείωση 80% δηλαδή) (ΙΝΕ/ ΓΣΕΕ-

ΑΔΕΔΥ, 2012) (δες τα παρακάτω διαγράμματα για το ποιος κατέχει τίτλους ελληνικού χρέους το 2010, 2011 και 2012).

Πηγή: Reuters, 30 April 2010

EXPOSURE TO GREEK DEBT

German and French banks hold the most Greek sovereign debt of all foreign institutions, according to Bank for International Settlements (BIS) data

TOTAL FOREIGN CLAIMS IN MILLIONS OF DOLLARS

■ EUROPEAN BANKS 136,317

■ NON-EUROPEAN BANKS 9,466

France 56,740

Germany 33,974

Britain 14,060

Portugal 10,286

Netherlands 5,003

Italy 4,085

Austria 3,351

Switzerland 2,864

Belgium 1,909

Other European 4,045

France 56,740

Germany 33,974

Britain 14,060

U.S. 7,318

Italy 4,085

U.S. 7,318

Japan 1,631

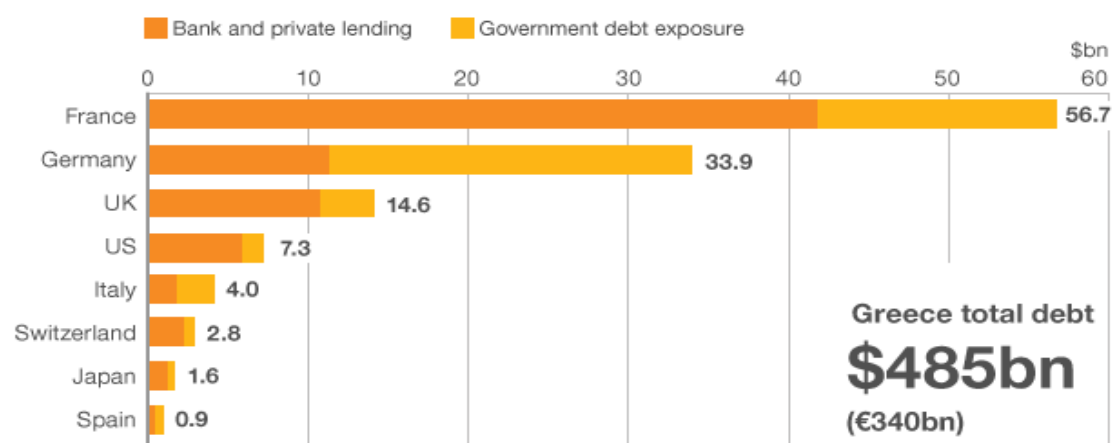
India 22

Other 495

TOTAL 145,783

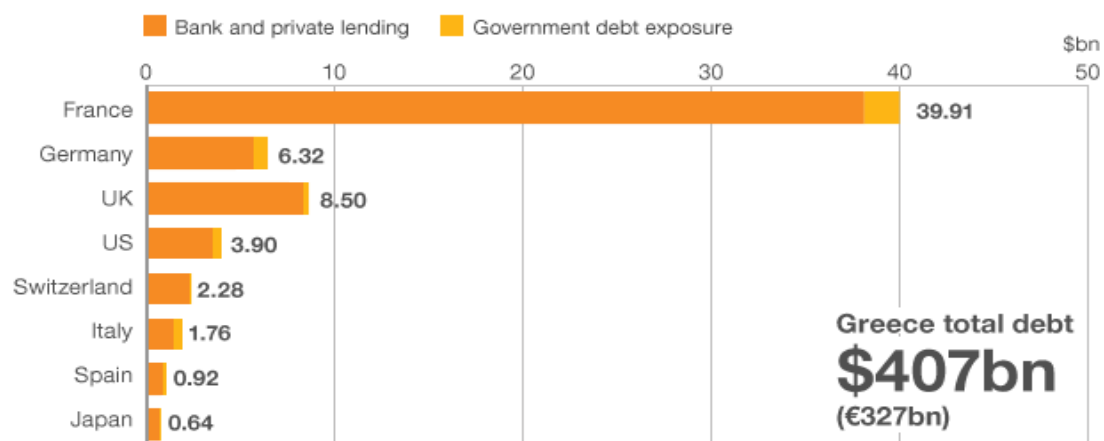
Πηγή: Gulfnews, 26 June 2011

Countries most exposed to Greek debt

Source: BIS Quarterly Review

Countries most exposed to Greek debt

Source: BIS July 2012, Elstat

Αξίες τίτλων του ελληνικού δημοσίου που κατέχουν τα ασφαλιστικά ταμεία πριν και μετά το PSI (σε χιλιάδες €)

Ασφαλιστικά ταμεία	Διαθέσιμα (Κοινό Κεφάλαιο στην ΤτΕ)			Ομόλογα	
	Πριν το PSI	Μετά το PSI		Ονομαστική αξία	
	Ονομαστική αξία	Ονομαστική αξία	Τρέχουσα αξία	Πριν το PSI	Μετά το PSI
ΟΓΑ	164.828	94.256	50.405	1.066.648	863.859
ΕΤΑΑ	5.558.580	3.180.146	1.702.268	823.710	622.010
ΕΤΑΠ-ΜΜΕ	1.665.556	533.063		382.810	178.006
ΕΤΕΑΜ	79	40		18.414	15.257
ΤΕΑΔΥ	1.798.902	1.028.696	550.116	1.537.518	818.260
ΤΑΥΤΕΚΩ	1.015.788	580.875	310.634	216.626	98.895
ΤΕΑΙΤ	2.347.249	1.203.031	671.644	709.766	351.553
ΤΕΑΠΑΣΑ	519.718	266.355	141.533	16.600	13.205
ΤΑΠΠ	1.210.978	692.494	370.325	12.950	6.021
ΤΠΔΥ	351.547	201.031	107.505	28.000	24.989
ΟΠΑΔ	686.303	392.460	209.876		53.666

Πηγή: ΙΝΕ/ ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ (2012)

- Η ‘μεγάλη’ επιτυχία του προγράμματος ‘διάσωσης’ της Τρόικα είναι να έχουμε (στην καλύτερη των περιπτώσεων) το 2020 το ίδιο χρέος που είχαμε το 2009! Στόχος δηλαδή δεν είναι η μείωση του χρέους, αλλά η διαχείριση του με τρόπο που επιβάλλει μεταρρυθμίσεις νεοφιλελεύθερης έμπνευσης, τονώνει τους σύγχρονους γεωπολιτικούς ανταγωνισμούς, ικανοποιεί τους τζογαδόρους του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος και δεν προκαλεί μη-διαχειρίσιμα πιστωτικά γεγονότα (προφανώς η μαζική φυγή καταθέσεων προς την Ελβετία και το Λουξεμβούργο δεν αποτελεί πιστωτικό γεγονός για κάποιους...).
- Όπως άλλωστε είχε τονίσει στους θεσμικούς επενδυτές στο Σίτι του Λονδίνου ο εκπρόσωπος του ΔΝΤ στην Τρόικα (Paul Thomsen), η προώθηση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στο Ασφαλιστικό, στην αγορά εργασίας, η αναμόρφωση του πλαισίου για τις ξένες και εγχώριες επενδύσεις καθώς και η φορολογική εναρμόνιση είναι πιο σημαντική από τη μείωση του ελλείμματος και του χρέους στην Ελλάδα.

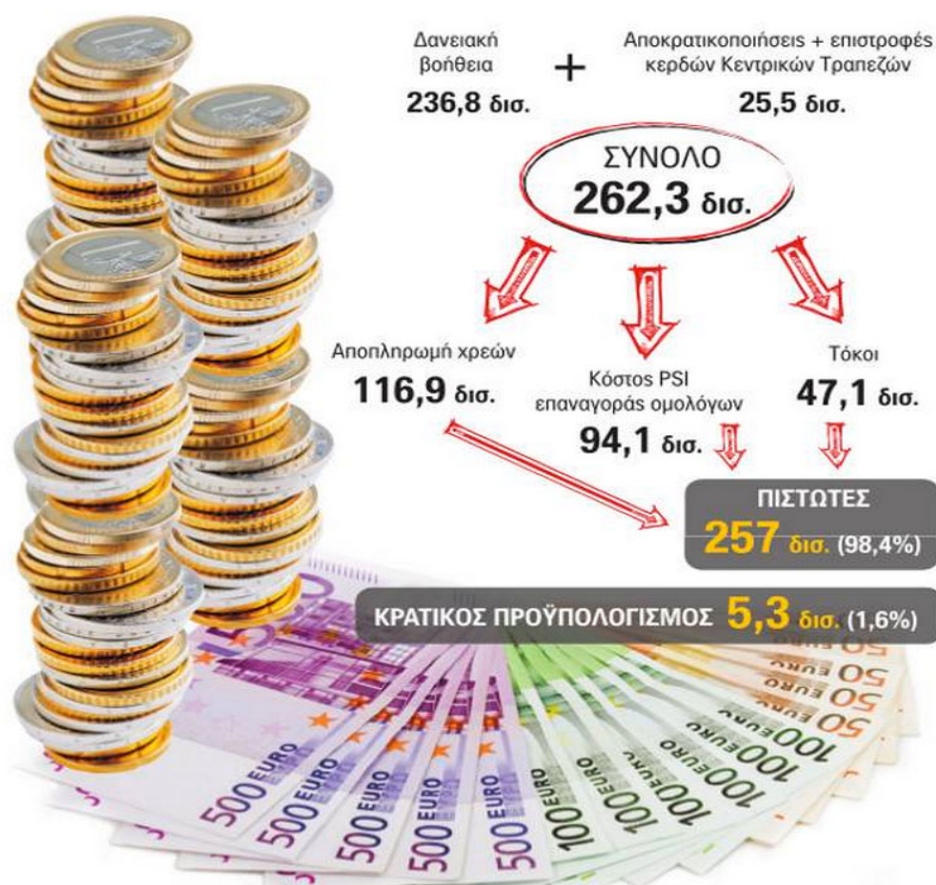
Expected assistance and debt/deficit reduction from the various adjustment programs 2010 (Actual) – 2020 (Forecast)			
	2010	Assistance 2010-2020	2020
Debt	€329 bl 145% GDP	€110 bl EC/ECB/IMF agreed in May 2010 €109 bl EC/ECB/IMF agreed in July 2011 €30 bl EU direct contribution agreed in Oct 2011	€300 bl 120% GDP
	11% GDP	PSI 53% haircut, agreed in Feb 2012 €106 bl	Less than 3% GDP
Deficit		€355 bl TOTAL	

‘Προγράμματα σαν τα Μνημόνια είναι φτιαγμένα έτσι ώστε να αποκλίνουν από τους στόχους τους. Οι στόχοι τίθενται σκόπιμα σε μη ρεαλιστικά επίπεδα, ώστε οι αναπόφευκτες αποκλίσεις από τους στόχους αυτούς να αξιοποιούνται στη συνέχεια ως μοχλός πίεσης για νέα μέτρα. Αυτό συνέβη με το Μνημόνιο 1. Το ίδιο συμβαίνει τώρα και με το Μνημόνιο 2. Η ύφεση, αντί για 4,7%, όπως προβλεπόταν, έχει υπερβεί το 6,5%. Συνακόλουθα, έχουμε υστέρηση εσόδων και υπέρβαση δαπανών. Δεν γνώριζαν οι κ. Σαμαράς και Βενιζέλος ότι αυτό θα συμβεί με τις μειώσεις μισθών και τα άλλα υφεσιακά μέτρα που ψήφισαν μόλις πριν από τρεις μήνες; Το αποτέλεσμα ήταν απολύτως προβλέψιμο και μετρήσιμο, διότι ήταν δεδομένη και μετρήσιμη η μείωση των μισθών, η πιστωτική συρρίκνωση και η φορολογική αφαίμαξη.’

Συνέντευξη Γιάννη Δραγασάκη στην Αυγή, 15/07/2012

- Η νεοφιλελεύθερης έμπνευσης προπαγάνδα και ανάγνωση της κρίσης χαρακτηρίζει τους Έλληνες διεφθαρμένους μπατατζήδες που ζουν από την γενναιοδωρία της Ευρώπης και των δανειστών. Παρόλα αυτά, **το 98% της βοήθειας πάει στους πιστωτές** ή μόλις το 1,6% των χρημάτων που λαμβάνει η χώρα από τον ευρωπαϊκό μηχανισμό στήριξης, με τη συμμετοχή του ΔΝΤ, καταλήγει στον κρατικό προϋπολογισμό και κατ’ επέκταση στην πραγματική οικονομία. Μέχρι και το 2014 το 98,4% των χορηγηθέντων κεφαλαίων -επίσημων δανείων και ιδιωτικών χρηματοδοτήσεων- θα έχει διατεθεί για υποχρεώσεις προς τους πιστωτές.

Πού πάνε οι δόσεις

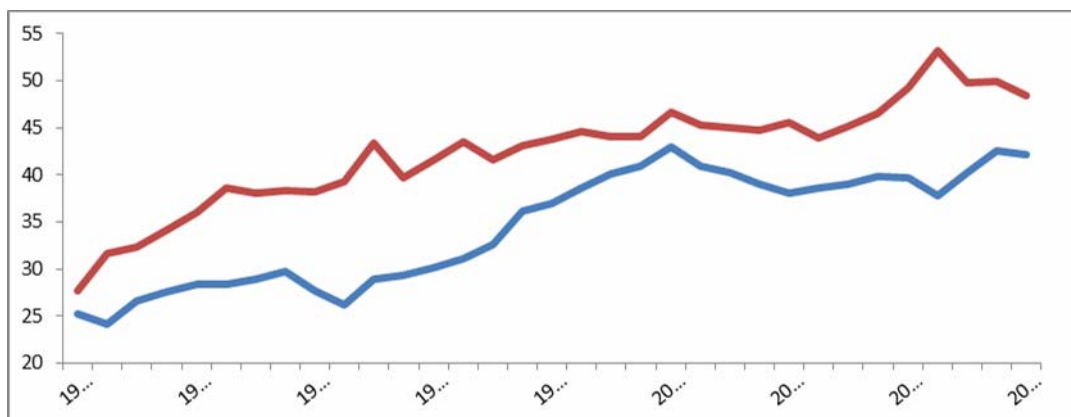

Πηγή: Ελευθεροτυπία, μελέτη Attac, 28/07/2013

- Από Πατρίκιος Πληβείος της διεθνούς οικονομίας:** Στις 11 Ιουνίου 2013 η MSCI, η οποία παρακολουθεί 79 οικονομίες και τις κατατάσσει ανάλογα με το μέγεθος, την ρευστότητα, τις διευκολύνσεις της αγοράς και του κεφαλαίου, όπως και τις ανέσεις που παρέχει το νομικό καθεστώς, υποβάθμισε **για πρώτη φορά** μια χώρα από «ανεπτυγμένη» σε «αναπτυσσόμενη» από το 1987 που δημιούργησε τον κατάλογο των χωρών. Και όλα αυτά μετά από δύο Μνημόνια (και ένα ακόμη Μνημόνιο στα σκαριά με βάση τις δηλώσεις Σόϊμπλε, Σνάϊντερ και Όλι Ρεν στις 20 και 21 Αυγούστου 2013 και κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου στη Γερμανία), ένα Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα, 5 αναθεωρήσεις από το ΔΝΤ και 6 από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Κομισιόν και περίπου νέους 160 νόμους και αναρίθμητες διοικητικές διατάξεις...

Σύμφωνα με εκτιμήσεις χρηματιστηριακών αναλυτών ωστόσο μια έξοδος της χώρας από το ευρώ δεν αποτελεί σωτηρία, γιατί θα οδηγούσε στη βέβαιη υποβάθμιση της χώρας στις αναπτυσσόμενες χώρες, καθώς το μέσο ετήσιο εισόδημα ανά κάτοικο θα μπορούσε να γίνει μικρότερο των \$13,000 (£8,294), το οποίο είναι το κατώφλι των αναπτυσσόμενων οικονομιών (δες σχετικά Independent, 17 Ιουνίου 2013).

- Το βασικό πρόβλημα των δημόσιων οικονομικών στην Ελλάδα, το οποίο γεννά και το πρόβλημα του δημόσιου χρέους, είναι η **διαχρονική αδυναμία είσπραξης φόρων από το κράτος** (η κόκκινη γραμμή αντιπροσωπεύει τις δαπάνες και η μπλε τα έσοδα του κράτους ως % του ΑΕΠ από το 1980-2012).

Πηγή: IMF: World Economic Outlook Database, April 2011

Έσοδα από φόρους σε διάφορες χώρες του ΟΟΣΑ, 1965-2011

	Denmark	France	Germany	Greece	Ireland	Italy	Netherlands	Portugal	Spain	Sweden	Turkey	United Kingdom	United States	OECD Total
1965	30,0	34,2	31,6	18,0	24,9	25,5	32,8	15,9	14,7	33,3	10,6	30,4	24,7	25,5
1975	38,4	35,5	34,3	19,6	28,5	25,4	40,7	19,1	18,4	41,3	11,9	34,9	25,6	29,3
1985	46,1	42,8	36,1	25,8	34,3	33,6	42,4	24,5	27,6	47,4	11,5	37,0	25,6	32,5
1995	48,8	42,9	37,2	29,1	32,1	39,9	41,5	29,3	32,1	47,5	16,8	34,0	27,8	34,5
2006	49,6	44,4	35,7	31,6	31,5	42,1	39,1	31,8	36,9	48,3	24,5	36,3	27,9	35,0
2009	47,7	42,5	37,3	30,4	27,7	43,0	38,2	30,7	30,9	46,6	24,6	34,2	24,2	33,7
2010	47,6	42,9	36,1	30,9	27,6	42,9	38,7	31,3	32,3	45,5	25,7	34,9	24,8	33,8
2011	48,1	44,2	37,1	31,2	..	42,9	..	..	31,6	44,5	25,0	35,5	25,1	..

Πηγή: OECD Database (extract 31 July 2013)

Ετήσιος ρυθμός αύξησης εσόδων από φόρους σε διάφορες χώρες του ΟΟΣΑ, 1966-2011

	Denmark	France	Germany	Greece	Ireland	Italy	Netherlands	Portugal	Spain	Sweden	Turkey	United Kingdom	United States	OECD - Total
1966	17,4	7,6	8,3	19,8	13,8	7,4	13,6	12,4	7,6	11,2	20,0	9,1	11,4	11,7
1976	19,1	21,6	11,5	35,2	36,0	30,5	13,7	35,0	20,3	24,2	29,9	17,7	8,3	21,2
1986	12,7	6,7	4,6	25,4	8,4	15,7	4,6	32,4	20,3	14,7	65,2	9,0	5,4	16,3
1996	5,7	5,6	- 0,4	36,4	10,5	10,5	3,3	8,5	5,2	6,5	114,4	6,1	7,4	13,7
2007	2,4	3,2	6,3	9,9	4,6	6,8	4,9	7,4	8,0	4,0	9,2	4,5	4,7	7,8
2009	-	5,0	4,8	- 2,0	-	3,5	6,1	7,4	10,2	2,8	1,9	7,3	10,3	5,6
2010	5,0	3,7	1,7	- 0,4	3,1	1,9	4,1	4,4	4,5	4,8	20,4	6,8	7,1	5,5
2011	2,6	6,3	6,8	- 4,3	..	1,7	..	..	0,8	2,5	14,4	5,4	4,9	..

Πηγή: OECD Database extract 31 July 2013

Αξίζει να σημειωθεί ότι από το 1995 μέχρι το 2008 η Ελλάδα είχε από τους υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης στην Ευρωζώνη με αποτέλεσμα την σωρευτική αύξηση του ΑΕΠ κατά 61% (Λάσκος & Τσακαλώτος, 2012). Με σταθερούς τους υπόλοιπους παράγοντες (κρατικά έσοδα, δαπάνες κλπ.) έπρεπε να επέλθει σημαντική μείωση του χρέους (αφού αυτό ορίζεται πάντα ως ποσοστό επί του ΑΕΠ). Κάτι τέτοιο όμως δεν συνέβη λόγω της τεράστιας μείωσης των φορολογικών συντελεστών στα κέρδη του κεφαλαίου και στη μεγάλη περιουσία, από 35% το 2004 σε 24% το 2008, και την εισαγωγή μίας πλειάδας φοροαπαλλαγών (Μηλιός, 2010). Πρόκειται για ξεκάθαρη παραβίαση της αρχής της ισότητας και της πρόβλεψης του Συντάγματος, ότι ο καθένας συνεισφέρει στα βάρη, **ανάλογα με τις δυνάμεις του** και όχι όλοι το ίδιο ή οι ασθενέστεροι περισσότερο.

Η αποσύνδεση των εξελίξεων στους ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ και του χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ υποδεικνύει ότι το χρέος είναι προϊόν συσσωρευμένης φοροαπαλλαγής (και όχι φοροδιαφυγή!) του κεφαλαίου και των υψηλών εισοδημάτων, καθώς το επίπεδο φορολόγησης των Ελλήνων μισθωτών και συνταξιούχων ήταν αντίστοιχο με αυτό του μέσου κοινοτικού όρου (Μηλιός, 2010). Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι βασικά χαρακτηριστικά του ελληνικού φορολογικού συστήματος είναι μέχρι και σήμερα το μικρό ποσοστό των άμεσων φόρων εισοδήματος και η έμφαση στους έμμεσους φόρους επί της κατανάλωσης, που πλήττουν κυρίως τα χαμηλά εισοδήματα και τα λαϊκά στρώματα (αναλογία άμεσων-έμμεσων φόρων να είναι 40%-60% περίπου το 2011). Το 2008, οι άμεσοι φόροι ως ποσοστό της συνολικής φορολογίας ήταν 24,5% έναντι 34,3% στην ΕΕ-27. Παράλληλα, το χρέος αποτέλεσε μια επικερδή σφαίρα τοποθέτησης κεφαλαίων για τους Έλληνες και αλλοδαπούς δανειστές του ελληνικού κράτους.

Η ταξικότητα του χρέους, πέρα από το ζήτημα της πηγής των εσόδων του Προϋπολογισμού, προκύπτει και από τη διάρθρωση των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως οι δαπάνες του ελληνικού κράτους για την υγεία, την παιδεία και την κοινωνική προστασία δεν ήταν ιδιαίτερα υψηλές και πάντως χαμηλότερες από τις περισσότερες χώρες της Ευρώπης. Ταυτόχρονα, οι δημόσιες δαπάνες ήταν εξαιρετικά αυξημένες και ταυτόχρονα αυξάνονταν με μεγάλους ρυθμούς για εξοπλιστικά προγράμματα, για τις συμβάσεις παραχώρησης, για τους ολυμπιακούς αγώνες και για φαρμακευτική δαπάνη διότι μέσω αυτών των δαπανών μεγάλο μέρος του κοινωνικά παραγόμενου πλούτου περνούσε στο κεφάλαιο με ενδιάμεσο το κράτος. **Η Ελλάδα αποτελεί τον μεγαλύτερο αγοραστή εξοπλιστικών δαπανών εδώ και 40 χρόνια εντός της Ένωσης ξεοδεύοντας σχεδόν τα διπλάσια χρήματα συγκριτικά με τον μέσο όρο της ΕΕ ως ποσοστό του ΑΕΠ.** Μέχρι και το 2009 η χώρα είχε το υψηλότερο ποσοστό αμυντικών δαπανών ως ποσοστό του ΑΕΠ σε διάφορες χώρες της Ευρώπης (Slijper, 2013).

Αμυντικές δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ, 2002-2010

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Average
ΗΠΑ	3.4	3.7	3.9	4.0	3.9	4.0	4.3	4.8	4.8	4.1
Ελλάδα	3.2	2.6	2.7	2.9	2.9	2.7	3.0	3.2	2.3	2.8
Βρετανία	2.5	2.5	2.5	2.4	2.4	2.3	2.5	2.7	2.6	2.5
Γαλλία	2.5	2.6	2.6	2.5	2.4	2.3	2.3	2.5	2.3	2.4
Κύπρος	2.3	2.2	2.1	2.2	2.1	1.9	1.8	2.0	2.1	2.1
Πορτογαλία	2.0	1.9	2.0	2.1	2.0	1.9	1.9	1.9	2.1	2.0
Πολωνία	1.9	1.9	1.9	1.9	2.0	1.7	1.8	1.9	1.9	1.9
Ιταλία	2.0	2.0	2.0	1.9	1.8	1.7	1.8	1.8	1.7	1.9
Ολλανδία	1.5	1.6	1.5	1.5	1.5	1.5	1.4	1.5	1.4	1.5
Γερμανία	1.5	1.4	1.4	1.4	1.3	1.3	1.3	1.4	1.4	1.4

Φινλανδία	1,2	1,4	1,4	1,4	1.2	1.3	1.5	1.4	1.4	1.4
Ισπανία	1.2	1.1	1.1	1.0	1.2	1.2	1.2	1.2	1.0	1.1
Ιρλανδία	0.7	0.6	0.6	0.6	0.5	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6

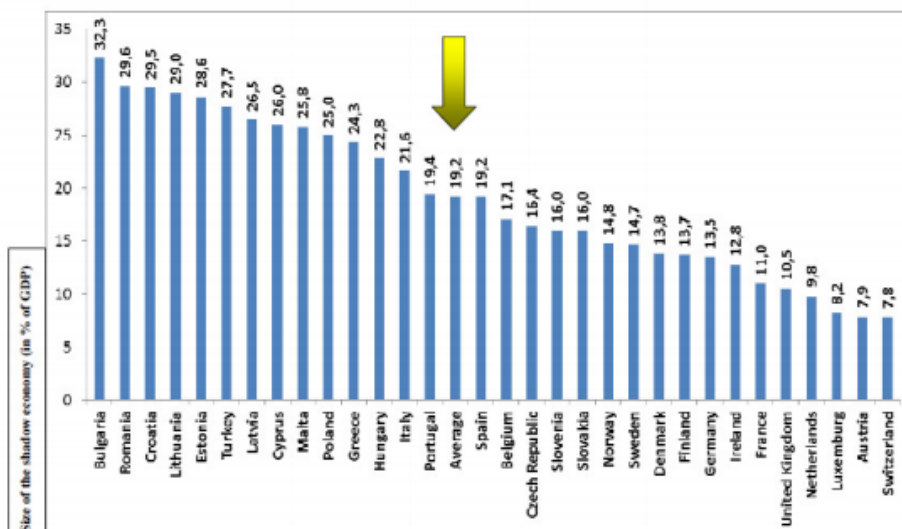
Πηγή: *SIPRI Yearbook 2012*, table 4.10

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι εξοπλιστικές δαπάνες αυξήθηκαν το 2011 σε σχέση με το 2010 παρόλο που η υποχώρηση του ΑΕΠ ανέρχονταν σε επίπεδα της τάξεως του 7,1%. Το 90% των δαπανών σε εξοπλιστικά προγράμματα για την περίοδο 2007-11 αφορούσε αγοραπωλησίες με Γαλλικών συμφερόντων βιομηχανίες, ενώ δεν έλειψαν τα σκάνδαλα και οι παρατυπίες σε σχετικές αγορές αφορούσαν γερμανικές κατά βάση εταιρίες και τραπεζικά ιδρύματα (Siemens, Ferrostaal, Thyssen Group, Kassel-based KMW) (Slijper, 2013; Smith, 2012).

- Η ανάγκη μεταρρύθμισης του φορολογικού συστήματος έχει διπλή διάσταση γιατί χρειάζονται μέτρα που κάνουν το υπάρχον φορολογικό σύστημα πιο δίκαιο, αλλά και μέτρα που διευκολύνουν την είσπραξη εσόδων και την πάταξη των φαινομένων εκτεταμένης φοροδιαφυγής. Με βάση πρόσφατα (20 Αυγούστου 2013) δημοσιεύματα στον ημερήσιο Τύπο, τα οποία βασίζονται σε επίσημα στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών διαπιστώθηκε ότι, ενώ στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται 6.575 υπεράκτιες (offshore) εταιρίες εκμετάλλευσης ακινήτων μόλις 34 ή το 0,5% εξ αυτών έχουν ελεγχθεί από την εφορία βεβαιώνοντας φοροδιαφυγή της τάξεως των 40.068.758 ευρώ. Επιπλέον, μόλις 965 offshore σε σύνολο 16.580 offshore εταιριών διαφόρων κλάδων που λειτουργούν στην Ελλάδα υποχρεώνονται να υποβάλλουν δήλωση ειδικού φόρου επί των ακινήτων. Οι δε εισπράξεις των σχετικών φόρων ήταν πενιχρές και ανήλθαν σε μόλις 345.201 ευρώ το 2012 από 4,8 εκατομμύρια ευρώ το 2003.

Σύμφωνα με υπολογισμούς του INE της ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ η αποτελεσματική καταπολέμηση της φοροδιαφυγής (απώλεια εσόδων του κράτους 12-15 δισ. ευρώ τον χρόνο) θα αύξανε τα έσοδα του κράτους τουλάχιστον κατά 25% το έτος και θα μείωνε το δημοσιονομικό έλλειμμα τουλάχιστον κατά 30% και έτσι δεν απαιτούνταν οι δραματικές περικοπές μισθών και συντάξεων. Σε σχετική συνέντευξη του προέδρου της MKO Global Financial Integrity, Raymond Baker, μόνο **μεταξύ 2003 και 2011 βγήκαν από την Ελλάδα 261 δισ. δολάρια παράνομου χρήματος**, που προερχόταν από εγκληματικές ενέργειες, διαφθορά και φοροδιαφυγή (Spiegel, 2 Σεπτεμβρίου 2012). Επιπλέον με βάση τους διεθνείς υπολογισμούς του Schneider (2013) η Ελλάδα βρίσκεται στις υψηλότερες θέσεις στο ποσοστό της παραοικονομίας (ως ποσοστό του ΑΕΠ) σε 31 ευρωπαϊκές χώρες το 2012.

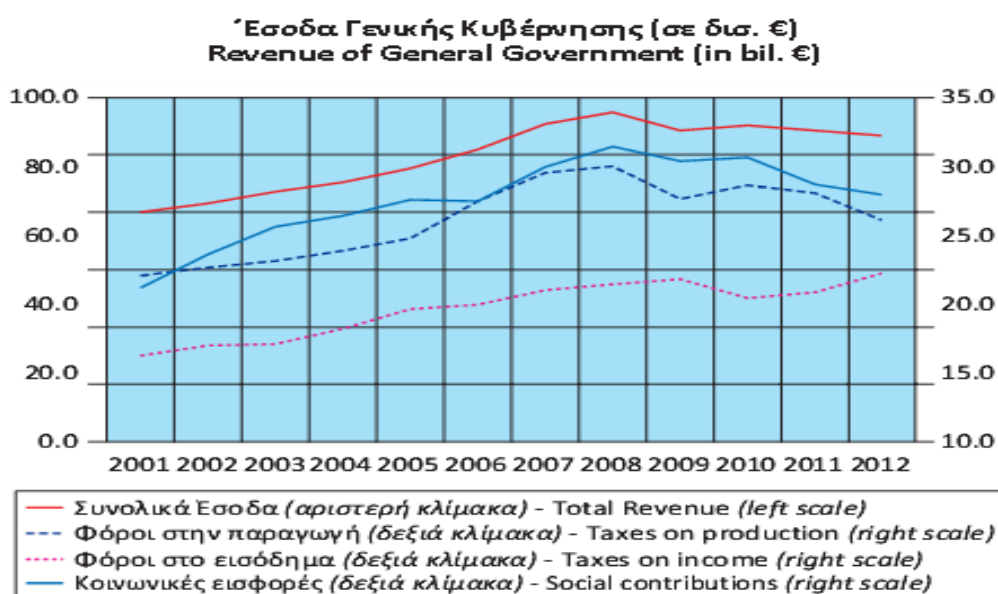
Figure 1: Size of the shadow economy of 31 European Countries in 2012, % of GDP

Source: Schneider, F. (2011), "Size and development of the Shadow Economy from 2003 to 2012: some new facts".

- Η διαχρονική οικονομική αιμορραγία των ταμείων έχει επίσης σαν αποτέλεσμα την όλο και μεγαλύτερη ενίσχυση τους από το κράτος για να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους. Η άνοδος επίσης της ανεργίας λόγω των ακολουθούμενων πολιτικών έχει σαν πρόσθετο αποτέλεσμα από τη μια να μειώνονται τα έσοδα τους και από την άλλη να αυξάνονται οι δαπάνες τους. Άλλαξε κάτι από το 2010 και μετά; Υπήρξε κάτι θετικό από την επίμονη και κοινωνικά ανάλγητη εφαρμογή των πολιτικών υφεσιακής προσήλωσης ως προς τα δημόσια έσοδα και τη φοροδιαφυγή;

A) η πλευρά των εσόδων:

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Όπως φαίνεται από το προηγούμενο διάγραμμα μόνο τα έσοδα από τους φόρους στο εισόδημα αυξάνονται μέσα από μια ανηλεής φοροεπιδρομή κυρίως στα χαμηλά εισοδήματα, ενώ τόσο οι φόροι στη παραγωγή όσο και οι κοινωνικές

εισφορές μειώνονται εξαιτίας της συρρίκνωσης του ΑΕΠ, των φοροαπαλλαγών, της αύξησης της ανεργίας και της αδήλωτης εργασίας.

Φόροι εισοδήματος και πλούτου ως προς ποσοστό (%) του ΑΕΠ

Current taxes on income, wealth, etc.					
	2001	2009	2010	2011	2012
EU (27 countries)	13,4	12,4	12,3	12,5	13
Belgium	17,2	15,2	15,6	16	16,4
Bulgaria	7,4	5,6	5,1	4,9	5
Czech Republic	8,3	7,2	6,9	7,2	7,2
Denmark	29,3	29,7	29,6	29,7	30,2
Germany	11,3	11,5	10,9	11,4	12,1
Ireland	12,6	10,7	10,6	11,8	12,8
Greece	8,6	8,3	7,9	8,6	10,2
Spain	10,1	9,6	9,5	9,6	10,1
France	12,2	9,9	10,6	11,2	12
Italy	14,7	14,6	14,6	14,3	15,1
Cyprus	11,2	11,2	11,1	11,7	11,1
Latvia	7,6	7,2	7,4	7,4	7,7
Luxembourg	15,2	14,6	14,4	14,1	14,1
Hungary	10,1	9,9	8	6,4	6,9
Netherlands	11,4	11,8	12	11,5	10,9
Austria	14,9	12,7	12,8	13	13,4
Portugal	9,1	9	8,8	9,9	9,3
Romania	6,4	6,5	6,1	6,2	6,1
Finland	19	16,1	16	16,4	16
Sweden	20,7	19,6	19,2	18,5	18,4
United Kingdom	16,4	15,5	15,3	15,5	14,9
Iceland	16,5	16,7	16,6	17,4	18
Norway	20,1	20,1	20,9	21,4	21,1

Πηγή: Eurostat, Last update: 30.07.2013

Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης ως προς ποσοστό (%) του ΑΕΠ

Social Contributions (%) of GDP						
	2001		2009		2010	
						2011
						2012
EU (27 countries)	13,8		14,1		13,9	13,9
Belgium	16,2		16,8		16,5	16,6
Bulgaria	9,8		7,7		7	7,3
Czech Rep	15		14,9		15,2	15,5
Denmark	2,6		1,9		1,9	2
Germany	18,4		17,3		16,9	16,9
Ireland	5,8		7,4		7,3	6,3
Greece	12,6		12,7		13,4	13,2
Spain	13		13,4		13,4	13,2
France	17,9		18,8		18,6	18,8
Italy	12,1		14		13,8	13,7
Cyprus	6,8		8,7		8,9	8,7
Hungary	13,1		13,3		12,2	13,2
Netherlands	14,7		14,6		14,9	15,5
Austria	16,6		16,5		16,3	16,3
Poland	13,4		11,3		11,1	11,4
Portugal	10,8		12,5		12,3	12,2
Romania	11,2		10,2		9,5	9,1
Finland	12,2		12,9		12,8	12,7
Sweden	12,6		8,7		8,7	7,6
United Kingdom	7,6		8,4		8,3	8,3
Norway	9,3		9,9		9,6	9,5
Source of	Eurostat					
Last update	30.07.2013					

Έσοδα Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό (%) του ΑΕΠ

	2001	2009	2010	2011	2012
EU (27 countries)	44,5	44,1	44	44,6	45,4
Belgium	49,5	48,1	48,7	49,5	50,9
Bulgaria	41,7	37,1	34,3	33,6	34,9
Czech Republic	38,3	38,9	39,1	40	40,3
Denmark	55,4	55,3	55	55,7	55,3
Germany	44,5	45,1	43,6	44,5	45,2
Estonia	34,7	43,5	40,9	39,5	40,2
Ireland	34,1	34,5	34,9	34,1	34,5
Greece	40,9	38,3	40,6	42,4	44,7
Spain	38,1	35,1	36,6	35,7	36,4
France	50	49,2	49,5	50,6	51,8
Italy	44,5	46,5	46,1	46,2	47,7
Cyprus	35,7	40,1	40,9	39,7	40
Latvia	33	34	35,3	34,9	35,2
Lithuania	33,1	35,5	35,2	33,3	32,8
Luxembourg	44,2	43,8	42	41,5	42,1
Hungary	43,7	46,9	45,4	53,8	46,6
Malta	35	38,8	38,4	39,1	40,2
Netherlands	45,1	45,8	46,3	45,6	46,4
Austria	51,1	48,5	48,3	48,3	49,1
Poland	38,5	37,2	37,6	38,4	38,4
Portugal	38,3	39,6	41,6	45	41
Romania	32,7	32,1	33,3	33,8	33,5
Slovenia	43,4	43,1	44,5	44,4	45
Slovakia	38	33,5	32,3	33,3	33,1
Finland	53,1	53,4	53	54,1	54,4
Sweden	56,1	54	52,3	51,2	51,3
United Kingdom	40,3	39,5	39,7	40,2	41,6
Norway	57,4	56,7	56,3	57,3	57,2

Πηγή: Eurostat, Last update: 30.07.2013

Βασικές συνιστώσες Εσόδων Γενικής Κυβέρνησης, 2011

	Taxes	Social contributions	Government sales	Property income	Others
EU-27	58,2	31,2	5,8	2,2	2,5
Euro area	55,1	34,6	5,7	2,3	2,3
Belgium	59,2	33,8	4,0	2,0	1,0
Bulgaria	59,4	22,1	7,3	2,6	8,6
Czech Republic	47,4	38,6	6,7	1,8	5,5
Denmark	84,1	3,5	5,3	3,6	3,5
Germany	51,6	37,9	6,3	2,3	1,9
Estonia	51,9	31,3	6,4	3,0	7,4
Ireland	66,4	18,5	8,8	3,7	2,5
Greece	50,9	31,2	6,0	1,7	10,2
Spain	55,7	37,1	3,7	2,6	0,9
France	53,3	37,0	6,9	1,6	1,2
Italy	62,5	29,7	3,0	1,3	3,4
Cyprus	64,9	23,2	6,0	2,3	3,6
Latvia	53,2	24,7	10,6	3,7	7,9
Lithuania	50,2	31,8	4,3	1,4	12,2
Luxembourg	62,6	28,8	4,4	3,8	0,5
Hungary	44,4	24,7	5,2	2,1	23,6
Malta	68,8	18,9	4,8	3,1	4,4
Netherlands	50,9	34,0	8,0	5,9	1,2
Austria	56,9	33,8	4,0	2,4	2,8
Poland	54,0	29,7	5,5	2,9	8,0
Portugal	52,7	27,6	5,6	1,4	12,8
Romania	56,4	27,2	8,0	2,5	5,9
Slovenia	50,1	34,9	6,9	1,6	6,4
Slovakia	49,3	38,4	3,8	2,9	5,6
Finland	57,0	23,4	11,7	7,0	0,9
Sweden	72,3	14,8	6,9	4,4	1,6
United Kingdom	71,6	20,8	6,1	0,7	0,8
Iceland	75,9	10,1	7,5	5,2	1,3
Norway	57,7	16,5	4,6	20,6	0,6
Switzerland (2)	64,5	20,1	9,9	4,5	1,0

(1) Data extracted on 23.04.2012.

(2) 2010.

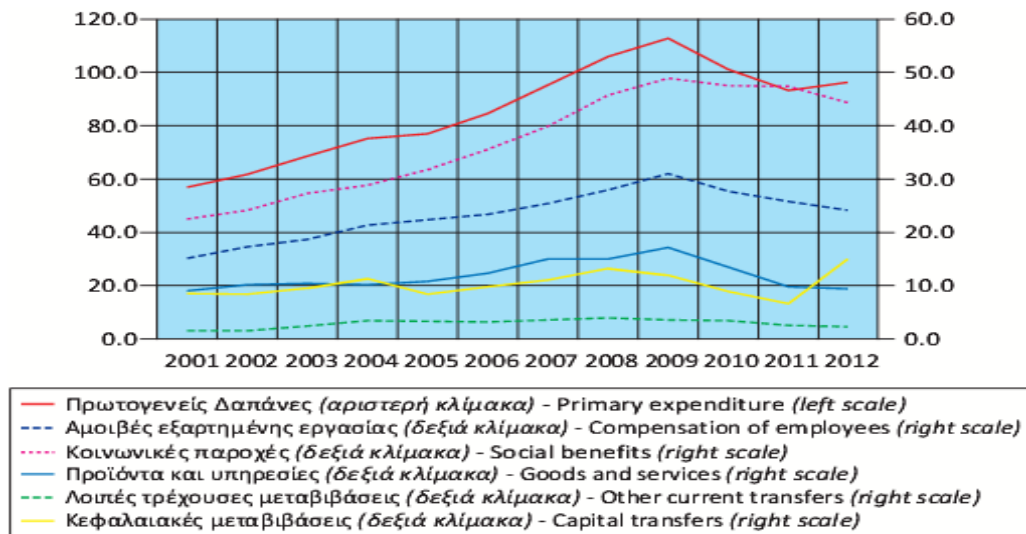
Source: Eurostat (online data code: gov_a_main)

Σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΙΝΕ/ ΓΣΕΕ οι απώλειες των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης από την αύξηση της ανεργίας και την μείωση των μισθών ήταν της τάξεως του 10,5 δισ. ευρώ, ενώ η εισφοροδιαφυγή (αδήλωτη εργασία) και η ευέλικτη εργασία κόστισαν στα ταμεία επιπλέον απώλειες της τάξεως των 8,5 δισ. ευρώ. Το σχέδιο της μεταφοράς του βάρους αποπληρωμής του χρέους και των τοκοχρεολυσίων προς τους ξένους πιστωτές ολοκληρώνεται με την προώθηση στο εγγύς μέλλον της αύξησης της μη-προοδευτικής φορολογίας στα εισοδήματα (πχ. κατάργηση των εργοδοτικών εισφορών στα πρώτα 400 ευρώ του μισθού), της αύξησης στους έμμεσους φόρους και στην ακίνητη περιουσία (πχ. χαράτσια και το 2014, σεισμόσημο κτλ.) και της προώθησης εκτεταμένων ιδιωτικοποιήσεων για την αύξηση των δημοσίων εσόδων. Όπως όμως θα αναλυθεί παρακάτω είναι αδύνατη η ανάκαμψη της οικονομίας με την συνεχή πτώση των εισοδημάτων και των δημόσιων επενδύσεων.

II. η πλευρά των Εξόδων:

Τα έξοδα της κυβέρνησης μειώνονταν μέχρι το 2011 σαν αποτέλεσμα της μείωσης των πρωτογενών δαπανών, των δαπανών εξαρτημένης εργασίας, των δαπανών για προϊόντα και υπηρεσίες και των κοινωνικών παροχών ενώ αυξήθηκαν οι δαπάνες για τόκους και οι κεφαλαιακές μεταβιβάσεις. Με άλλα λόγια οι μειωμένοι μισθοί του δημοσίου, οι περικοπές των κοινωνικών δαπανών και ο μηδενισμός ουσιαστικά των δαπανών του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων συνέβαλαν στην μείωση των δαπανών του ελληνικού δημοσίου ως το 2011. Από το 2011 η τάση αυτή αναστρέφεται και παρατηρείται αύξηση των πρωτογενών δαπανών.

Έξοδα Γενικής Κυβέρνησης (σε δισ. €)
Expenditure of General Government (in bil. €)

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ)

Δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης

	2001	2009	2010	2011	2012
EU (27 countries)	46,1	51	50,5	49	49,3
Belgium	49,1	53,7	52,6	53,4	54,9
Bulgaria	40,6	41,4	37,4	35,6	35,7
Czech Republic	43,9	44,7	43,8	43,2	44,6
Denmark	54,2	58,1	57,7	57,6	59,4
Germany	47,6	48,2	47,7	45,3	45
Estonia	34,8	45,5	40,7	38,3	40,5
Ireland	33,2	48,3	65,4	47,1	42
Greece	45,4	54	51,4	52	54,8
Spain	38,7	46,3	46,3	45,2	47
France	51,7	56,8	56,6	55,9	56,6
Italy	47,7	51,9	50,4	49,9	50,6
Cyprus	38	46,2	46,2	46	46,3
Latvia	35	43,7	43,4	38,4	36,5
Lithuania	36,6	44,9	42,4	38,9	36,1
Luxembourg	38,1	44,6	42,9	41,8	43
Hungary	47,8	51,4	49,8	49,6	48,6
Malta	41,2	42,5	42	41,9	43,6
Netherlands	45,4	51,4	51,3	49,9	50,4
Austria	51,3	52,6	52,8	50,7	51,7
Poland	43,8	44,6	45,4	43,4	42,3
Portugal	43,2	49,8	51,5	49,4	47,5
Romania	36,2	41,1	40,1	39,4	36,4
Slovenia	47,3	49,3	50,4	50,8	49
Slovakia	44,5	41,6	40	38,3	37,4
Finland	48	56,1	55,8	55,2	56,6
Sweden	54,5	54,9	52,3	51,2	51,9
United Kingdom	39,8	50,7	49,8	47,9	47,9
Iceland	42,6	51	51,6	47,3	46,5
Norway	44,1	46,2	45,2	43,9	43,4

Πηγή: Eurostat, Last update: 30.07.2013

- Σε κάθε περίπτωση, παραμένουμε **η χώρα με τα μεγαλύτερα δημόσια ελλείμματα και το υψηλότερο δημόσιο χρέος**. Πιο συγκεκριμένα, η Ελλάδα, εκτός από το υψηλότερο χρέος στην ΕΕ, εμφανίζει το δεύτερο υψηλότερο έλλειμμα μετά την Ισπανία (10,6%) εξαιτίας της αύξησης των πρωτογενών δαπανών σε υψηλότερα επίπεδα από το ρυθμό αύξησης των δημόσιων εσόδων το 2012. Οι δημόσιες δαπάνες, ως ποσοστό του ΑΕΠ, αυξήθηκαν από 52%, το 2011 σε 54,8%, το 2012, ενώ τα δημόσια έσοδα αυξήθηκαν από 42,4%, σε 44,7%. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι η προσαρμογή των δημόσιων δαπανών συντελέστηκε κυρίως μέσω μειώσεων των μισθών και των συντάξεων των δημόσιων υπαλλήλων, αφήνοντας σχετικά ανέπαφες άλλες δαπάνες. Για παράδειγμα, από τον Μάιο 2010 μέχρι και τον Ιούνιο 2012 οι περικοπές των κύριων και επικουρικών συντάξεων ανήλθαν συνολικά στο επίπεδο των 4,2 δισ. ευρώ.

Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης ως προς ποσοστό του ΑΕΠ, 2006-2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Austria	-1,0	-1,0	-4,1	-4,5	-2,4	-2,5	-2,3	-1,7
Belgium	-0,1	-1,1	-5,6	-3,9	-3,9	-4,0	-2,6	-2,3
Czech Republic	-0,7	-2,2	-5,8	-4,8	-3,3	-4,4	-3,3	-3,0
Denmark	4,8	3,3	-2,8	-2,7	-2,0	-4,1	-1,8	-1,8
Finland	5,3	4,3	-2,7	-2,8	-1,1	-2,3	-2,3	-1,8
France	-2,7	-3,3	-7,6	-7,1	-5,3	-4,9	-4,0	-3,5
Germany	0,2	-0,1	-3,1	-4,2	-0,8	0,2	-0,2	0,0
Greece	-6,8	-9,9	-15,6	-10,8	-9,6	-10,0	-4,1	-3,5
Hungary	-5,1	-3,7	-4,5	-4,4	4,2	-2,0	-2,8	-3,2
Ireland	0,1	-7,4	-13,9	-30,8	-13,3	-7,5	-7,5	-4,6
Italy	-1,6	-2,7	-5,4	-4,3	-3,7	-2,9	-3,0	-2,3
Netherlands	0,2	0,5	-5,6	-5,0	-4,4	-4,0	-3,7	-3,6
Norway	17,3	18,8	10,5	11,1	13,4	13,9	12,3	11,8
Poland	-1,9	-3,7	-7,4	-7,9	-5,0	-3,9	-3,4	-2,7
Portugal	-3,2	-3,7	-10,2	-9,9	-4,4	-6,4	-6,4	-5,6
Spain	1,9	-4,5	-11,2	-9,7	-9,4	-10,6	-6,9	-6,4
Sweden	3,6	2,2	-1,0	-0,0	0,0	-0,7	-1,6	-1,1
United Kingdom	-2,7	-4,9	-10,8	-10,0	-7,9	-6,5	-7,1	-6,5
Euro area (15 countries)	-0,7	-2,1	-6,4	-6,2	-4,1	-3,7	-3,0	-2,5
OECD-Total	-1,3	-3,4	-8,2	-7,7	-6,4	-5,7	-4,3	-3,8

Last updated: 29 May 2013; disclaimer: <http://oe.cd/disclaimer>

Source: OECD Economic Outlook No. 93 (database)

Το δημόσιο χρέος παραμένει μη-βιώσιμο, ενώ με τις οδηγίες της Τρόικα εσωτερικού και εξωτερικού σταδιακά σε δημόσιο από ιδιωτικό, διασώζοντας κυρίως γαλλικές και γερμανικές τράπεζες και κερδοσκοπικά κεφάλαια. Η κατάσταση των δημοσίων οικονομικών βέβαια χειροτερεύει, καθώς ούτε προέκυψαν νέα έσοδα, αλλά ούτε και η μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης των μισθωτών και συνταξιούχων επιτεύχθηκε. Αντίθετα η δραματική μείωση των μισθών, των συντάξεων και των κοινωνικών επιδομάτων καθώς και οι σημαντικές περικοπές των δημόσιων και κοινωνικών δαπανών απλώς διευκόλυναν την αποφυγή φορολόγησης των πλουσίων και την προνομιακή μεταχείριση επιμέρους επαγγελματικών ομάδων, όπως οι εφοπλιστές και οι μεγαλοτραπεζίτες.

Την ίδια στιγμή το Υπουργείο Υγείας αποφάσισε πρόσφατα μονομερώς την άμεση και παρακράτηση σε ποσοστό 50% έως και 80% από τις συντάξεις των ψυχικά πασχόντων που φιλοξενούνται σε μονάδες ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης. Πρόκειται για χαμηλές συντάξεις 450-500 ευρώ με αποτέλεσμα να είναι υποχρεωμένοι οι ψυχικά ασθενείς που βρίσκονται σε δημόσιους ξενώνες και οικοτροφεία να βιοπορίζονται με 150-200 ευρώ!!! Αντίστοιχα, οι λίστες αναμονής για εξέταση και επανεξέταση στα κέντρα πιστοποίησης αναπηρίας φθάνουν μέχρι και τους 6-8 μήνες ή και παραπάνω. Κατά τη διάρκεια της επανεξέτασης ο κινητικά ανάπηρος μένει χωρίς επίδομα, το οποίο συνιστά και στις περισσότερες φορές το μοναδικό του εισόδημα, καθώς το 80% των αναπήρων είναι άνεργοι. Επιπλέον έχουν γίνει περικοπές της τάξεως του 50% στα χορηγούμενα ορθοπεδικά είδη και στα αναπηρικά αμαξίδια... (Αυγή, 30 Ιουλίου 2013).

Και στις δύο περιπτώσεις δεν πρόκειται εν προκειμένω για κάποια περικοπή ή μείωση του εισοδήματος, ώστε να μπορούν να ζήσουν οι δικαιούχοι με το υπόλοιπο, αλλά για ουσιαστικό εξευτελισμό, ταξική εκδικητικότητα και απειλή της ίδιας της ζωής των ατόμων με κινητική αναπηρία και τους πάσχοντες με ψυχικό νόσημα. Αντίστοιχα εγκληματική και εκδικητική είναι η διακοπή χορήγησης της πενιχρής έτσι και αλλιώς σύνταξης υπερηλίκων ΟΓΑ, λόγω του ότι οι υπερηλίκες λαμβάνουν αναπηρικό επίδομα εξαιτίας διάταξης του μεσοπρόθεσμου πλαισίου (ν.4093/12).

Αντίθετα το εφοπλιστικό κεφάλαιο συνεχίζει να απολαμβάνει προνομιακής μεταχείρισης από το κράτος (με την ύπαρξη 50 σχεδόν διαφορετικών φορολογικών απαλλαγών), η οποία και δεν δικαιολογείται από τα θετικά οικονομικά αποτελέσματα χρήσης πολλών ναυτιλιακών εταιριών. Άλλωστε με βάση άρθρο του πρώην υπουργού Ναυτιλίας και Αιγαίου Κ. Μουσουρούλη τα πράγματα για τους έλληνες πλοιοκτήτες πάνε καλά, καθώς *‘η πλειοψηφία των κινεζικών εισαγωγών και εξαγωγών μεταφέρεται με ελληνόκτητα πλοία...τα τελευταία χρόνια, άνω του 50% των νέων ελληνικών πλοίων ναυπηγείται σε κινεζικά ναυπηγεία...’*

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το ναυπηγικό πρόγραμμα της εταιρίας Capital Ship Management Corp. Σύμφωνα με πληροφορίες του *Πρώτου Θέματος*, ο διευθύνων σύμβουλος της εταιρίας Ευάγγελος Μαρινάκης έχει επιβεβαιώσει την απόκτηση 4 δεξαμενόπλοιων -product tankers- χωρητικότητας 52.000 τόνων το καθένα, καθώς και 4 ακόμη options για δύο ακόμη παρόμοιου τύπου πλοία, από το ναυπηγείο Guangzhou (GSI) της Κίνας, ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη ναυπηγικό πρόγραμμα δύο πλοίων μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων παραδοτέα μέσα στο 2015, από την Daewoo Mangalia, που είναι μία ναυπηγική μονάδα στην οποία είναι συνέταιροι η ρουμανική κυβέρνηση και τα ναυπηγεία DSME της Νότιας Κορέας.

Παρόλα τις ιστορίες επιτυχίας των Ελλήνων εφοπλιστών η κυβέρνηση θεώρησε αναγκαία με την αλλαγή του θεσμικού πλαισίου για την ακτοπλοΐα θεσμοθετώντας όλα όσα ζητούν οι εφοπλιστές εδώ και χρόνια: θεσμοθέτηση ατομικών συμβάσεων εργασίας στα κατώτερα πληρώματα των ποντοπόρων πλοίων και των σκαφών αναψυχής, μείωση οργανικής σύνθεσης πληρωμάτων από 1.11 έως 31.3, μείωση της δρομολόγησης των ταχύπλων από 7 σε 4 μήνες το χρόνο, δυνατότητα παύσης δρομολόγησης για δύο μήνες συν 45 ημέρες, δικαίωμα στην τροποποίηση-διακοπή δρομολογίων, καθώς και στην αντικατάσταση των πλοίων. Επιπλέον, η κυβέρνηση επέλεξε στα μέσα Ιουλίου 2013 τη διαδικασία της οικειοθελούς «φορολόγησης» των εφοπλιστών στη βάση ιδιωτικών συμφωνητικών με το ελληνικό δημόσιο αντί

της υποχρεωτικής φορολόγησης τους με βάση το εισόδημα και την περιουσία τους, όπως συμβαίνει με όλους τους πολίτες.

- Μέχρι το τέλος του 2013 η κατάσταση των δημόσιων οικονομικών θα γίνει ασφαλώς πολύ χειρότερη καθώς η φοροδοτική δυνατότητα μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού ή το γνωστό «λίπος» της ελληνικής οικονομίας έχει ήδη εξαντληθεί και τα ασφαλιστικά ταμεία έχουν καταρρεύσει. Η έκθεση Γραφείου Προϋπολογισμού της Βουλής (2013) διαπιστώνει μεγάλη υστέρηση εσόδων από την έμμεση φορολογία, τον Ενιαίο Φόρο Ακινήτων, τους φόρους κατανάλωσης προϊόντων καπνού και πετρελαιοειδών. Μόνο τα έσοδα από τον παράλογα υψηλό, συγκριτικά με άλλες χώρες της Ευρώπης, ΦΠΑ μειώθηκαν από 19 δις το 2008 σε 16 δις το 2012. Αντίστοιχα, ο Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης στην αμόλυβδη βενζίνη και στο πετρέλαιο κίνησης έχει ενισχυθεί κατά 87% (+0,31 ευρώ/λίτρο) και 36% (+0,11ευρώ/λίτρο) αντίστοιχα από τις αρχές του 2009 προκαλώντας πτώση της κατανάλωσης κατά 30%-40%.

Χαρακτηριστικά είναι επίσης τα στοιχεία της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων του υπουργείου Οικονομικών (Γ.Γ.Π.Σ) αναφορικά με τα εισοδήματα που δήλωσαν οι Έλληνες το 2012 με βάση τα εισοδήματα του 2011, όταν η ανεργία ήταν σαφώς χαμηλότερη από ό,τι σήμερα. Πιο συγκεκριμένα, εισόδημα κάτω από το όριο της φτώχειας δήλωσαν το 2012 στην εφορία 1.098.510 άτομα που συνιστούν τη νέα γενιά των νεόπτωχων της κρίσης και των μνημονίων. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα στοιχεία έδειξαν ότι 65.185 φορολογούμενοι ζούσαν με λιγότερα από 3 ευρώ την ημέρα, ενώ εισόδημα το οποίο κυμαίνεται από 1.000 έως 2.000 ευρώ το χρόνο δήλωσαν μόλις 102.984 νοικοκυριά. Αξίζει να σημειωθεί ότι αν και **το μέσο δηλωθέν εισόδημα το 2012 μειώθηκε κατά 18,4%** σε σχέση με το δηλωθέν εισόδημα του 2011 (από 17.928 ευρώ το 2011 σε 14.640 ευρώ το 2012) **ο μέσος φόρος αυξήθηκε σε επίπεδα υψηλότερα από 1.011 ευρώ το 2011 και σε 1.654 ευρώ το 2012.**

Πρόκειται για απροκάλυπτη καταλήστευση των μισθωτών και συνταξιούχων, η οποία οφείλεται στις αντιδραστικές αλλαγές που επήλθαν στη φορολογία εισοδήματος του 2012: μείωση του αφορολόγητου στα 5.000 ευρώ από 12.000 ευρώ, επιβολή φόρου 10% στα εισοδήματα μεταξύ 5.000 ευρώ και 12.000 ευρώ, μείωση αφορολόγητου για παιδιά, σκληρότερα τεκμήρια διαβίωσης για κατοικίες και αυτοκίνητα. Η κυβέρνηση όμως δεν θορυβήθηκε από τα στοιχεία της Γ.Γ.Π.Σ. Η φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων, που διαμορφώθηκε με νέα παρέμβαση τον Οκτώβριο του 2012 προβλέπει την πλήρη κατάργηση του ατομικού αφορολόγητου και του αφορολόγητου των παιδιών, την κατάργηση όλων των φορολογικών εκπτώσεων, εκτός από τις ιατρικές δαπάνες και τον περιορισμό των φορολογικών κλιμακίων μόλις σε τρία. Τέλος, νέο καθεστώς ισχύει για τα εισοδήματα μέχρι 25.000 ευρώ, τα οποία φορολογούνται από το πρώτο ευρώ με συντελεστή 22%, ενώ θα φορολογούνται και οι αποζημιώσεις απόλυσης.

Η ματαιότητα της υπομονής των πολιτών της χώρας αποκαλύπτεται από το γεγονός ότι το χρέος παραμένει μη βιώσιμο. **Οι μεγάλες θυσίες του ελληνικού λαού δεν έχουν αντίκρισμα.**

Πηγή: Eurostat/ US Office of Management and Budget Quoted from “In European Crisis, Little Hope for a Quick Fix”, *New York Times*, 30/09/11

Οι αισιόδοξες προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών και της Τρόικα κυρίως ως προς το δημοσιονομικό έλλειμμα δεν προκαλούν εφησυχασμό, αλλά μάλλον τρόμο και αγωνία. Το σχόλιο του εκπροσώπου της Βραζιλίας στο ΔΝΤ (Paulo Nogueira Batista) στις 30 Ιουλίου 2013 σχετικά με το πρόγραμμα διαρθρωτικών προσαρμογών στην Ελλάδα συμπυκνώνει την αλήθεια που βιώνει κάθε πολίτης. Όπως ανέφερε ο ίδιος: ‘η εφαρμογή του ελληνικού προγράμματος δεν είναι ικανοποιητική σε όλους τους τομείς. Οι υποθέσεις για τη βιωσιμότητα του χρέους και την ανάπτυξη συνεχίζουν να είναι υπερβολικά αισιόδοξες’ (Reuters). Άλλωστε όλες σχεδόν οι προβλέψεις των πεφωτισμένων επιστημόνων της Τρόικα ήταν μέχρι σήμερα απόλυτα λανθασμένες (δες σχετικά επόμενο πίνακα).

	Προβλέψεις			Πραγματικά στοιχεία
	Φθινόπωρο 2010	Ενδιάμεσα στοιχεία 2012	Άνοιξη 2013	
Ποσοστό εξέλιξης ΑΕγχΠ				
2010	-4,2	-	-	-4,9
2011	-3,0	-	-	-7,1
2012	1,2	-4,7	-	-6,4
2013	-	0,0	-4,2	-
2014	-	-	0,6	-
Ποσοστό ανεργίας				
2010	12,5	-	-	14,2
2011	15,0	-	-	20,7
2012	15,2	19,7	-	26,0
2013	-	19,6	27,0	-
2014	-	-	26,0	-
Έλλειμμα προϋπολογισμού				
2010	-9,6	-	-	-10,7
2011	-7,5	-	-	-9,5
2012	-7,6	-7,3	-	-10,0
2013	-	-8,4	-3,8	-
2014	-		-2,6	-

Πηγή: Γενική Διεύθυνση Οικονομικών και Χρηματοδοτικών Υποθέσεων ΕΕ, *Ευρωπαϊκές Οικονομικές Προβλέψεις*, διάφορες εκδόσεις (αναπαραγωγή από Δεδουσόπουλος, 2013).

- Μεγάλο επίσης πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας ήταν και παραμένει η **κακή διαχείριση του δημόσιου χρήματος** (υπερτιμολογήσεις έργων, γραφειοκρατία, διαφθορά)

Παράδειγμα 1: Ολυμπιακοί Αγώνες Αθήνα 2004 – Η χαρά του μεγαλοεργολάβου από τις Ολυμπιακού διαστάσεων υπερτιμολογήσεις έργων

(ακόμη περιμένουμε να μάθουμε επίσημα ποιο ήταν το συνολικό κόστος των Ολυμπιακών Αγώνων, μια σοβαρή μελέτη εκτίμησης της κατάστασης και της αξίας των Ολυμπιακών ακινήτων και σε τι ποσό ανέρχονται οι δαπάνες φύλαξής τους...):

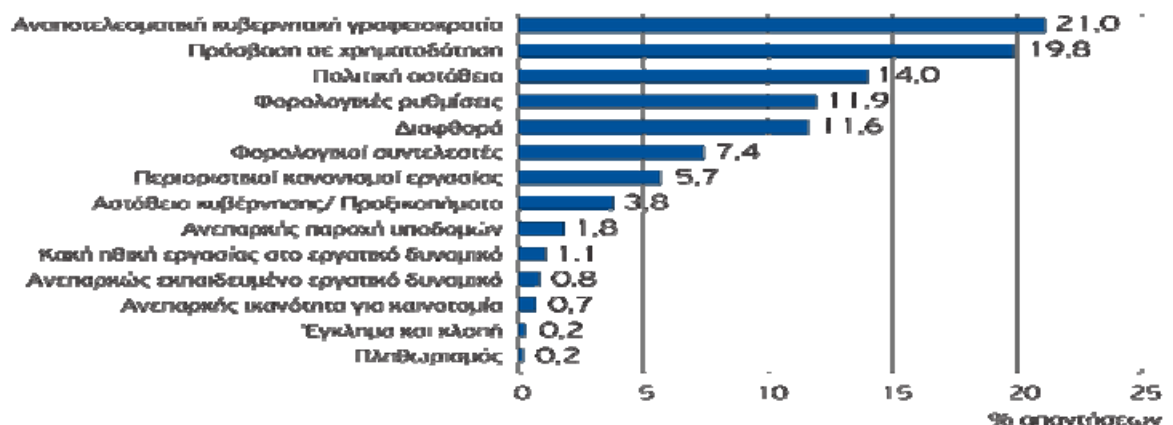
Στάδιο	Αρχική εκτίμηση (εκατ. euros)	Τελικό κόστος (εκατ. euros)	Απόκλιση (%)
ΟΑΚΑ (Μαρούσι)	3,1	399	+12,771
Καυτατζόγλειο (Θεσσαλονίκη)	1,1	67,9	+6,073
Ολυμπιακό Στάδιο Πάτρας	1,1	45,2	+4,009
Καλιμάρμαρο (Αθήνα)	0,3	11,5	+3,733
Γουδί	3,5	39,5	+1,029
Κωπηλατοδρόμιο Σχοινιά	3,5	22,5	+543

Πηγή: *Real News*, Σάββατο 30 Απριλίου 2011, στοιχεία από ειδική αναλυτική έκθεση της 20^{ης} Διεύθυνσης του Υπουργείου Οικονομικών, που έγινε αρχές του 2005

Παράδειγμα 2: Κόστος γραφειοκρατίας και διαφθοράς

Πρόσφατα (Φεβρουάριος, 2013), ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης (Λ. Ρακιντζής) δήλωσε ότι η διαφθορά και η γραφειοκρατία στην Ελλάδα συμβάλλουν στην απώλεια κρατικών εσόδων 20 δις και 14 δις αντίστοιχα το χρόνο. Αθροιστικά η δραστική μείωση της διαφθοράς και της γραφειοκρατίας θα προσέφεραν περίπου 30 δις το χρόνο ποσοστό που αναλογεί στο 15% του ΑΕΠ. Όπως μάλιστα αναφέρεται στις εκθέσεις του νεοφιλελεύθερης έμπνευσης και προσανατολισμού Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ του Νταβός οι πιο σημαντικοί λόγοι για την διαχρονική υποχώρηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας περιλαμβάνουν την κυβερνητική γραφειοκρατία, τις δαιδαλώδεις φορολογικές ρυθμίσεις και τη διαφθορά. Τα εργατικά ζητήματα βρίσκονται πίσω από έξι άλλους προβληματικούς παράγοντες στη σχετική λίστα. Η κατάταξη της Ελλάδας στην ανταγωνιστικότητα κατρακύλησε από την 65^η θέση το 2007 στην 96^η το 2012 παρά τα επαχθή κοινωνικά μέτρα των τελευταίων ετών.

Οι πιο Προβληματικοί Παράγοντες για την Επιχειρηματική Δραστηριότητα στην Ελλάδα

Πηγή: *The Global Competitiveness Report 2012 - 2013*, World Economic Forum

- Η φορολόγηση των υψηλών εισοδημάτων και της μεγάλης ακίνητης περιουσίας είναι μονόδρομος και ακόμη περισσότερο επιτακτική μετά την προλεταριοποίηση της μεσαίας τάξης και τον θάνατο χιλιάδων μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Η διεύρυνση της φορολογικής βάσης και των δημοσίων εσόδων δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί σε μια οικονομία που έχει καταρρακωθεί από τη χρόνια ύφεση και αποτελείται από πολύ μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες εκ των πραγμάτων έχουν χαμηλές παραγωγικές συνθήκες ανταγωνιστικότητας. Η ελληνική οικονομία, εξαιτίας του ότι έχει μια ρηχή παραγωγική βάση, δέχεται την κρίση πολύ πιεστικά και πολύ επώδυνα και με τα μέτρα τα οποία λαμβάνονται η ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας θα είναι αρκετά αργή από ότι σε άλλες χώρες γιατί οι παραγωγικές προϋποθέσεις είναι αρκετά εξασθενημένες. Τα στοιχεία των παρακάτω δύο πινάκων μας αποκαλύπτουν γιατί η εφαρμογή φορομνηστικών πολιτικών με οριζόντιες περικοπές εισοδημάτων και χαράτσια είναι καταστροφική και ασύμβατη με την παραγωγική δομή της ελληνικής οικονομίας.

Table 6. Small & Medium Enterprises in Greece compared to the EU27			
	GREECE		EU27
Business Category	Number of business	% of TOTAL Business	% of TOTAL Business
Very Small	719,952	96.5	92.1
Small	22,832	3.1	6.6
Medium	2,893	0.4	1.1
Total SMEs	745,677	99.9	99.8
Large	562	0.1	0.2
TOTAL Business	746,240	100.0	100.0
EMPLOYMENT	Number of employees	% of Total Employees	% of Total Employees
Very Small	1,447,218	57.6	29.8
Small	438,792	17.5	20.4
Medium	264,427	10.5	16.8
Total SMEs	2,150,438	85.6	66.9
Large	362,055	14.4	33.1
TOTAL Employment	2,512,493	100.0	100.0
VALUE ADDED	In billion euros	% of Total Value Added	
Very Small	27	35.3	21.6
Small	16	20.6	18.9
Medium	12	15.8	17.9
Total SMEs	55	71.7	58.4
Large	22	28.3	41.6
TOTAL VALUE ADDED	77	100.0	100.0

Πηγή: European Commission, SBA FactSheet 2010/11, Structural Business Statistics Database (Eurostat)

Αριθμός επιχειρήσεων			
Ελλάδα		ΕΕ27	
	Αριθμός	Μερίδιο	Μερίδιο
Πολύ μικρές	703 648	96.6%	92.2%
Μικρές	21 586	3.0%	6.5%
Μικρομεσαίες	2 649	0.4%	1.1%
MME	727 883	99.9%	99.8%
Μεγάλες	399	0.1%	0.2%
Σύνολο	728 282	100.0%	100.0%

Πηγή: www.gsevee.gr (accessed: 20 Αυγούστου 2013).

Τι μας λένε τα στοιχεία της Κομισιόν και της ΓΣΕΒΕΕ για τη δομή της οικονομίας και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) στην Ελλάδα; Πρώτον, ότι η συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων είναι πολύ μικρές, το οποίο με τη σειρά του συνεπάγεται ότι η εφαρμογή των μνημονιακών πολιτικών λιτότητας, μακροχρόνιας ύφεσης και απορρύθμισης έλαβαν χώρα σε μια οικονομία, όπου ο τομέας των ΜΜΕ στο σύνολό του απασχολούσε περισσότερο από το 85% των εργαζόμενων, ποσοστό πολύ μεγαλύτερο από τον μέσο όρο της ΕΕ το 2010.

Σε πρακτικούς όρους, οι μεγάλες επιχειρήσεις αντιπροσώπευαν μόλις το 14 % του συνόλου των θέσεων εργασίας στην Ελλάδα (μέσος όρος της ΕΕ: 33%). Επιπλέον, οι ελληνικές ΜΜΕ απασχολούσαν κατά μέσο όρο μόλις 2,9 άτομα, πολύ λιγότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ που είναι 4,2 άτομα. Στο πλαίσιο αυτό, οι δραματικές περικοπές στους μισθούς και στις συντάξεις, σε συνδυασμό με γενικευμένο κλίμα αβεβαιότητας και έλλειψης ρευστότητας στην αγορά δεν θα μπορούσαν παρά να οδηγήσουν στο κλείσιμο περίπου το 1/3 των χιλιάδων μικρομεσαίων επιχειρήσεων και την όξυνση της ανεργίας και της απελπισίας από το 2010.

Όπως τονίζεται στο υπόμνημα της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ελληνικού Εμπορίου (ΕΣΕΕ) (Ιούνιος, 2012) κάθε λουκέτο σε μικρομεσαία επιχείρηση επιβαρύνει το κράτος από 13.000 έως 285.000 ευρώ ανάλογα με το μέγεθος, την απώλεια φόρων, δημοτικών τελών, ασφαλιστικών εισφορών, φόρου εισοδήματος από ενοίκια, καταβολή επιδομάτων ανεργίας κτλ. Επισημαίνεται ότι η τάση συρρίκνωσης των ΜΜΕ στην Ελλάδα παρατηρείται ήδη από το 2003, όπου οι οικονομικές συνθήκες ήταν σαφώς ευνοϊκότερες από ό,τι σήμερα. Επιπλέον παράγοντες που έδωσαν τη χαριστική βολή στις ασθμαίνουσες ΜΜΕ στην Ελλάδα των μνημονίων ήταν η υπολειτουργία και η κατάργηση των μηχανισμών υποστήριξης των ΜΜΕ (πχ. Οργανισμός Προώθησης Εξαγωγών, ΕΟΜΜΕΧ κτλ.), η τουλάχιστον στρεβλή κατανομή των κονδυλίων για την τόνωση της επιχειρηματικότητας (πχ. το μεγαλύτερο μέρος των χρημάτων δόθηκαν σε υπάρχουσες προβληματικές μικρές επιχειρήσεις), η απουσία ευκαιριών χρηματοδότησης μέσω joint ventures και ενός φιλικού τραπεζικού συστήματος για τη χρηματοδότηση Έρευνας και Ανάπτυξης, αλλά και η αύξηση του ΦΠΑ, των τιμολογίων της ΔΕΗ και λοιπών επιβαρύνσεων (χαράτσια, νέοι φόροι κτλ.).

Παραδείγματα ανεπαρκούς συστήματος χρηματοδότησης/ στήριξης ΜΜΕ:

- Το ποσοστό μη επιτυχών αιτήσεων από τις ΜΜΕ για παροχή τραπεζικών δανείων ανέρχεται το 36% στην Ελλάδα, ενώ αντίθετα στις άλλες χώρες της Ε.Ε. το ποσοστό αυτό υπολογίζεται στο 23%.
- Ο μέσος όρος εξόφλησης συναλλαγών μεταξύ επιχειρήσεων στην Ελλάδα είναι περίπου 107 ημέρες έναντι 54 ημερών στην Ε.Ε.
- Οι επενδύσεις υψηλού επιχειρηματικού ρίσκου είναι ιδιαίτερα περιορισμένες στην πατρίδα μας (0,002%) σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες (0,014%), ενώ τα πιστωτικά ιδρύματα διακατέχονται από μία έντονη επιφύλαξη στη χορήγηση δανείων προς τις ΜΜΕ (38% έναντι 30% στην Ε.Ε.)
- Το ποσοστό αξιοποίησης ευρωπαϊκών κονδυλίων για τη δημιουργία και ενίσχυση των ΜΜΕ είναι στην Ελλάδα μόλις 6% έναντι 22% στην Ε.Ε.

Πηγή: European Commission (2012)

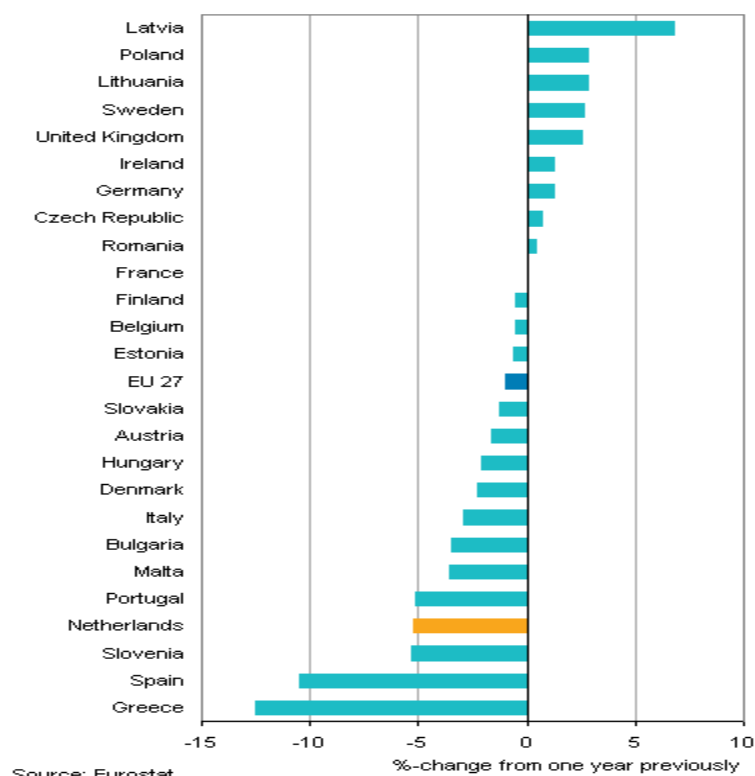
Το πρώτο κιάλας μνημόνιο έθετε σαν βασικό πρόβλημα της οικονομικής οργάνωσης της Ελλάδας την χαμηλή συσσώρευση κεφαλαίου (δηλαδή την μικρό-ιδιοκτησία), και την ανάγκη εναρμόνισης της ελληνικής οικονομίας στους μέσους όρους της Ευρώπης -αύξησης δηλαδή του αριθμού των μισθωτών από 63-64% που είναι τώρα στο 80% κατά μέσο όρο της Ευρώπης. Η προλεταριοποίηση της μεσαίας τάξης σε συνδυασμό με τη διάσωση των τραπεζών, την μείωση του δημόσιου τομέα, την εισαγωγή ανταποδοτικής πρόνοιας (workfare), το ξεπούλημα της δημόσιας περιουσίας και την ενίσχυση της ευελιξίας στην αγορά εργασίας αποτελούν άλλωστε βασικούς στόχους των μνημονίων.

Στα διαγράμματα που ακολουθούν βλέπουμε την πτώση των λιανικών πωλήσεων στην Ελλάδα και σε διάφορες χώρες της Ευρωζώνης και της ΕΕ-27 κατά την περίοδο 2008-2012 και το πρώτο τρίμηνο του 2013. Η Ελλάδα είναι **πρωταθλήτρια στην μείωση του κύκλου πωλήσεων στο λιανικό εμπόριο από το 2010**.

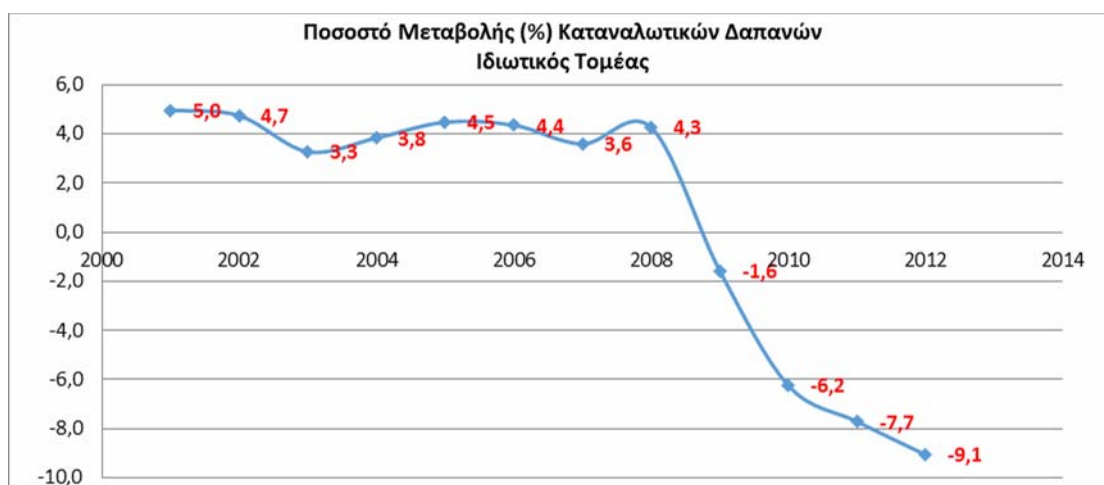

Πηγή: Antonopoulos (2013)

Volume of retail sales in EU (countries with available data), 1st quarter 2013

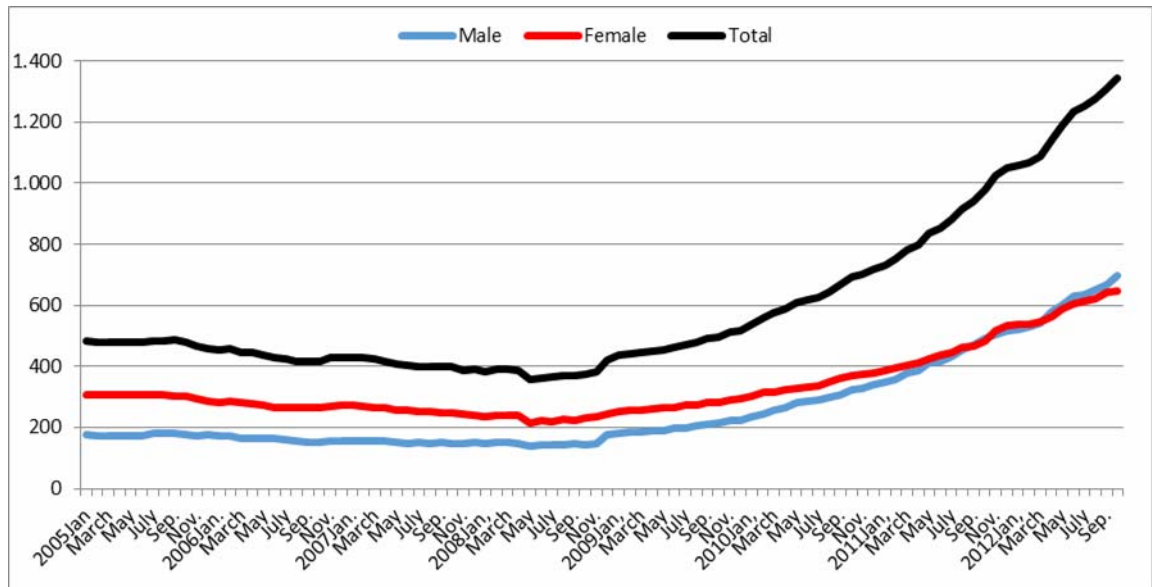

Η συνέχιση των πολιτικών λιτότητας έχουν κυριολεκτικά συρρικνώσει τις καταναλωτικές δαπάνες των νοικοκυριών. Στο διάγραμμα που ακολουθεί φαίνεται η ραγδαία και συνεχής πτώση της ιδιωτικής κατανάλωσης ως ποσοστό του ΑΕΠ (%). Οι δαπάνες ιδιωτικής κατανάλωσης αυξάνονταν ετησίως σε ποσοστό από τέσσερα έως πέντε τοις εκατό, κατά την περίοδο πριν το 2008. Η ιδιωτική κατανάλωση αποτελούσε την ατμομηχανή των υψηλών ποσοστών ανάπτυξης που πέτυχε η ελληνική οικονομία στη δεκαετία του 2000. Μετά το 2008, η τάση αυτή αντιστράφηκε με αποτέλεσμα η ιδιωτική κατανάλωση να μειωθεί με ταχείς ρυθμούς και αυξανόμενα ποσοστά.

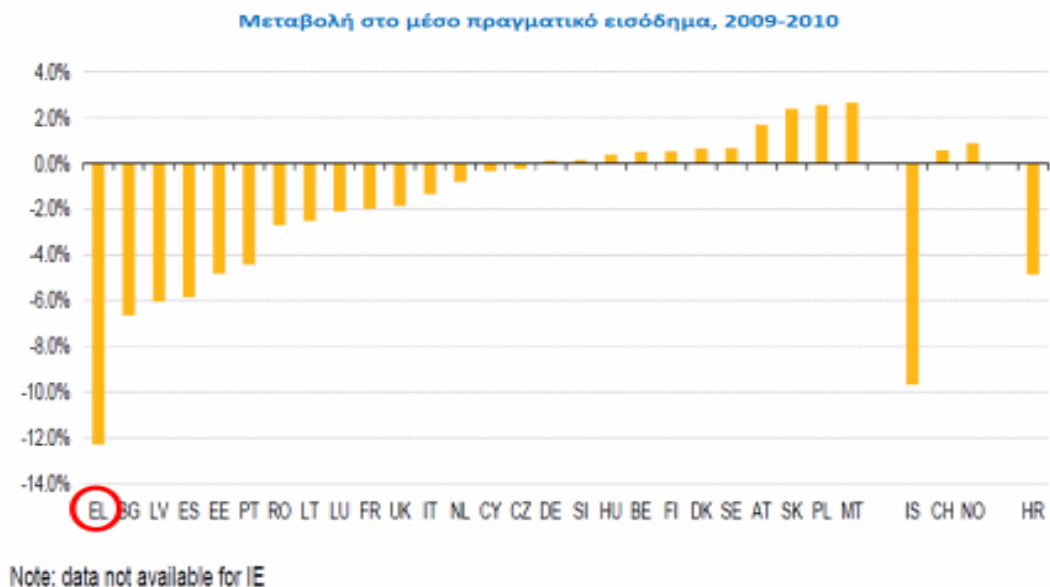
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Η εξέλιξη αυτή βέβαια δεν θα πρέπει να μας προκαλεί έκπληξη, καθώς μόνο μεταξύ Ιανουαρίου 2005 - Οκτωβρίου 2012 πάνω από 1,3 εκατομμύρια εργαζόμενοι έχασαν τις δουλειές τους, όπως φαίνεται στο επόμενο διάγραμμα.

Πηγή: Antonopoulos (2013)

Η δραματική πτώση στην εγχώρια κατανάλωση είναι επίσης αναμενόμενη μετά τις σημαντικές περικοπές των μισθών και των συντάξεων και σημαντικών αυξήσεων της φορολογίας. Τα επόμενα διαγράμματα φανερώνουν τις αρνητικές εξελίξεις στο εισόδημα αρχικά για την περίοδο εφαρμογής του πρώτου μνημονίου το 2010-11.

Πηγή: Tzanatos (2013)

Μεταβολή καθαρών αποδοχών από εργασία στην Ευρώπη, 2008Q1-2011Q1

Ιδιωτικός   Δημόσιος   Διαφορά   Πρόγραμμα

	τομέας	Τομέας	μεταβολής μεταξύ δημόσιου- ιδιωτικού τομέα	ΔΝΤ
Βουλγαρία	21.8%	14.1%	-7.7%	
Κύπρος	0.7%	2.9%	2.2%	
Τσεχία	2.2%	4.4%	2.2%	
Εσθονία	-12.3%	-12.2%	0.1%	
Γαλλία	1.3%	1.6%	0.3%	
Γερμανία	1.5%	1.9%	0.4%	
Ελλάδα	-6.7%	-17.2%	-10.5%	2009
Ουγγαρία	-0.9%	-21.2%	-20.3%	2008
Λετονία	-13.1%	-26.8%	-13.7%	2008
Λιθουανία	-21.6%	-17.8%	3.9%	
Λουξεμβούργο	3.5%	3.7%	0.2%	
Μάλτα	-5.3%	-7.5%	-2.1%	
Ολλανδία	0.0%	4.0%	3.9%	
Πολωνία	0.9%	7.2%	6.2%	
Πορτογαλία	1.4%	-5.0%	-6.4%	
Ρουμανία	8.9%	-25.1%	-34.0%	2009
Σλοβακία	3.4%	8.1%	4.7%	
Σλοβενία	5.9%	6.0%	0.1%	
Ισπανία	2.8%	-2.5%	-5.3%	
Βρετανία	-7.7%	-6.6%	1.1%	

Πηγές: Hall and Kretsos (2013); Eurostat Labour Cost Index - Wages and salaries – quarterly data - Seasonally adjusted and adjusted data by working days - Index, 2008=100 NACE 2.0 sector classifications (lc_lci_r2_q). Downloaded 07-07-12

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/labour_market/labour_costs/database; Harmonized Indices of Consumer Prices (HICP) HICP - all items - annual average inflation rate 2008,2009,2010 Downloaded 07-07-12

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsieb060>

Μια απλή παρατήρηση στις μεταβολές στους μισθούς στο δημόσιο τομέα δείχνει ότι τα χαμηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια πλήττονται περισσότερο. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι ωριμάνσεις στους μισθούς που συνεπάγονται μισθολογικές αυξήσεις έχουν ανασταλεί μέχρι η ανεργία να υποχωρήσει σε ποσοστό χαμηλότερο του 10% (από το 28% που βρίσκεται σήμερα...). Το διαθέσιμο εισόδημα ενός μέσου νοικοκυριού το 2013 αντιστοιχεί στο 50% σε σχέση με το διαθέσιμο εισόδημα του 2009 (Σ. Ρομπόλης, συνέντευξη στην Αυγή, 8 Ιουλίου 2013), ενώ με βάση τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ το συνολικό διαθέσιμο εισόδημα είναι μειωμένο κατά 32% την περίοδο 2009-2012.

	Previous Pay-Roll System (valid until 30.10.2011)				New Pay-Roll (effective 01.11.2011)				Change in Salaries	
Category	Basic Salary (1)	Performance incentive (2)	Allowances (3)	Total Monthly Salary (4)=(1)+(2)+(3)	Basic Salary (1)	Performance incentive (2)	Allowances (3)	Total Monthly Salary (4)=(1)+(2)+(3)	In Euros	In %
E-level newly hired	711 €	28.5 €	143 €	882.5 €	780 €	0	0	780 €	-102.5 €	-11.61%
E-level 5 years	798 €	28.5 €	143 €	969.5 €	832 €	0	0	832 €	-137.5 €	-14.18%
U-level 5 years	1,105 €	50 €	136 €	1,291.0 €	1,201 €	0	0	1,201 €	-90.0 €	-6.97%
P-level 3 years	1,015 €	45 €	230 €	1,290.0 €	1,106 €	0	0	1,106 €	-184.0 €	-14.26%
P-level 13 years	1,207 €	45 €	242 €	1,494.0 €	1,255 €	0	0	1,255 €	-239.0 €	-16.00%
U-level 17 years	1,345 €	50 €	401 €	1,796.0 €	1,588 €	0	0	1,588 €	-208.0 €	-11.58%
U-level 9 years	1,185 €	50 €	129 €	1,364.0 €	1,201 €	0	0	1,201 €	-163.0 €	-11.96%
P-level 33 years	1,589 €	45 €	230 €	1,864.0 €	1,992 €	0	0	1,992 €	128.0 €	6.87%
U-level 33 years	1,666 €	50 €	379 €	2,095.0 €	2,096 €	0	0	2,096 €	1 €	0.05%

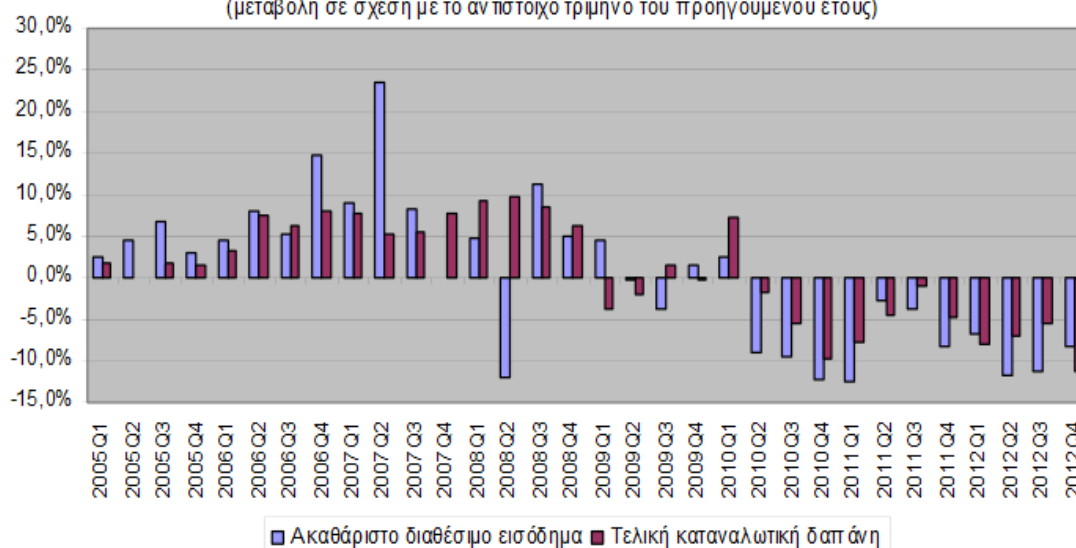
E = Elementary Education Level, P = Polytechnic Level, U = University Level

Source: Data processed by ADEDY (The Greek Civil Servants Confederation)

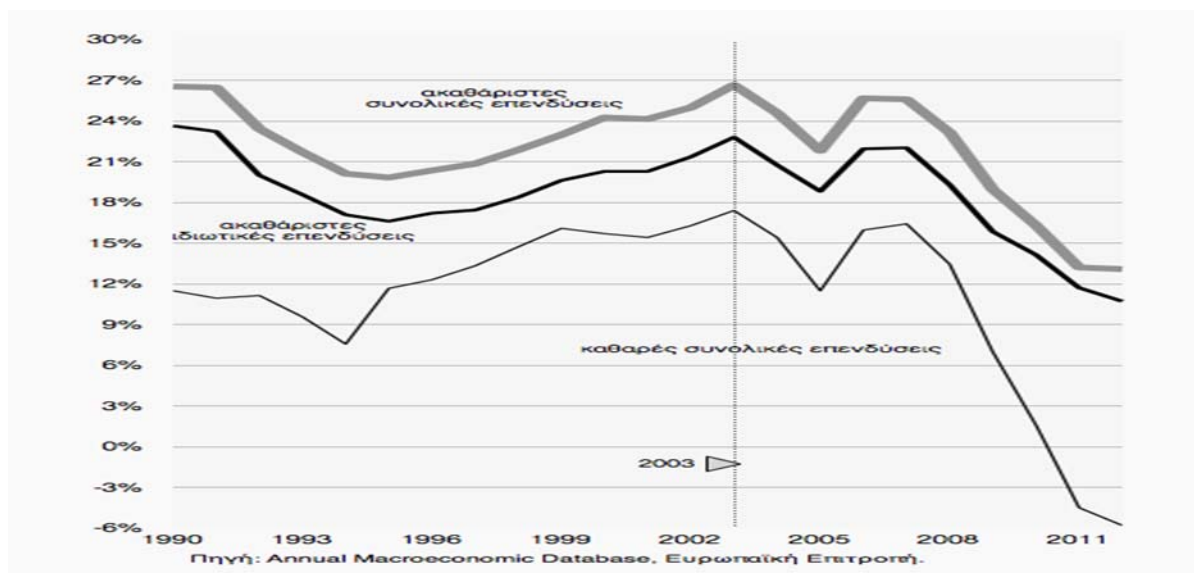
Το επόμενο διάγραμμα μας επιτρέπει να δούμε μεταβολές πριν και μετά το 2010-11, καθώς συσχετίζει τις μεταβολές στο ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα και στην καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών μεταξύ 2005-2012 (εκτιμήσεις για 2013-14).

Εξέλιξη του ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος και της καταναλωτικής δαπάνης των Νοικοκυριών και ΜΚΙΕΝ

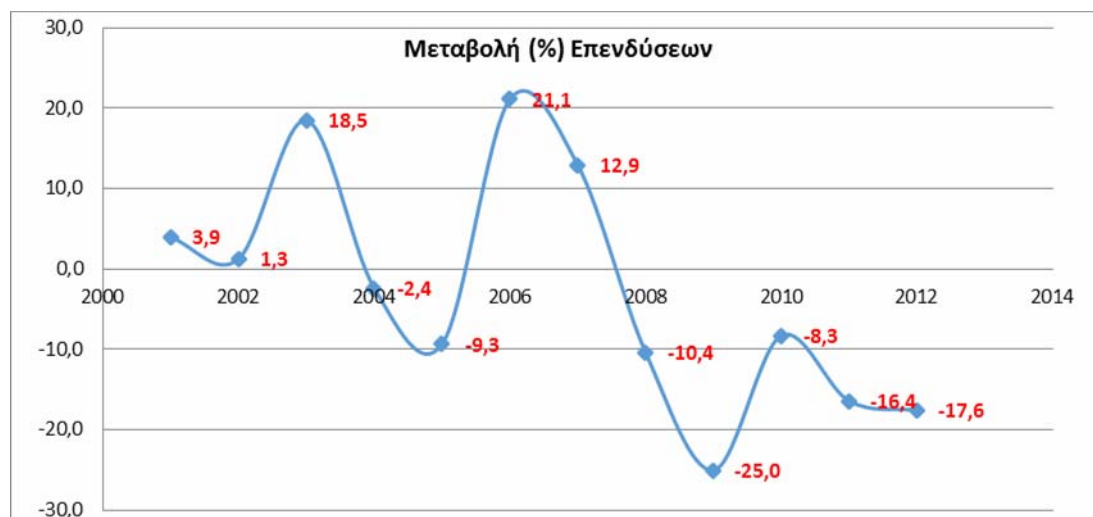
(μεταβολή σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους)

Η πτώση της κατανάλωσης με τη σειρά της έχει συμπαρασύρει την οικονομία σε μια κρίση αποεπένδυσης, όπως φαίνεται και στο επόμενο διάγραμμα, καθώς οι προσδοκίες αύξησης των επιχειρηματικών κερδών βρίσκονται στο ναδίρ και η κοινωνία στα όρια της. Η εξέλιξη της απότομης πτώση των επενδύσεων μετά το 2008 ήταν αναμενόμενη, εξαιτίας και της αδύναμης πορείας των εξαγωγών.

Πηγή: ΙΝΕ/ ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ (2012)

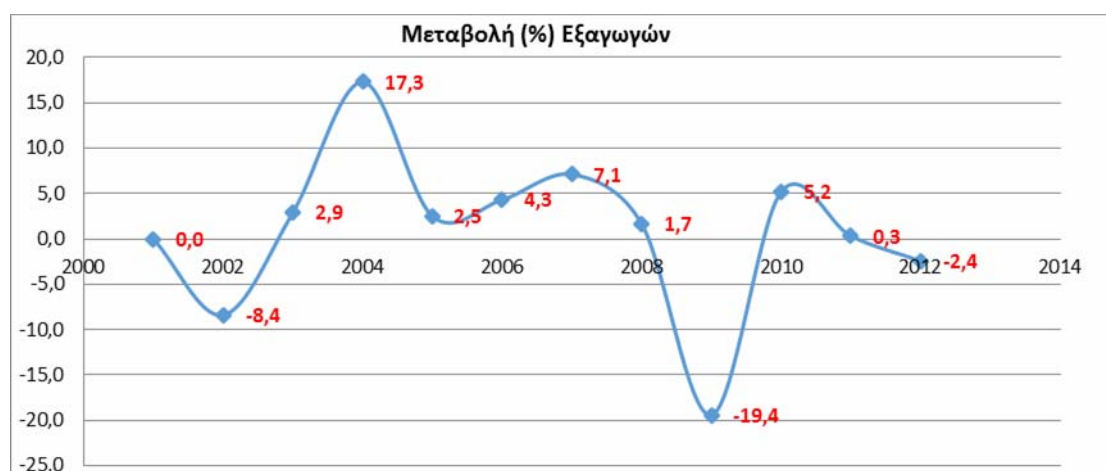

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Οι μειώσεις στους μισθούς έχουν άμεση επίπτωση στο κόστος εργασίας. Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat το κόστος εργασίας στην Ελλάδα μειώθηκε κατά 11,2% κατά την περίοδο 2008-12. Παρόλα αυτά, η Ελλάδα αποτελεί διεθνή πρωτοτυπία, καθώς είναι η μοναδική περίπτωση χώρας στην Ευρωζώνη, όπου πραγματοποιήθηκε σχετική μείωση (16,7 ευρώ/ ώρα το 2008, 17,1 ευρώ/ ώρα το 2010 και 14,9 ευρώ/ ώρα το 2012). Επιπλέον, εκτιμήσεις του ΙΝΕ/ ΓΣΕΕ κάνουν λόγο για μια μείωση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος κατά 8% την περίοδο 2010-12, η οποία σε αντίθεση με τη λογική του μνημονίου συνοδεύεται από

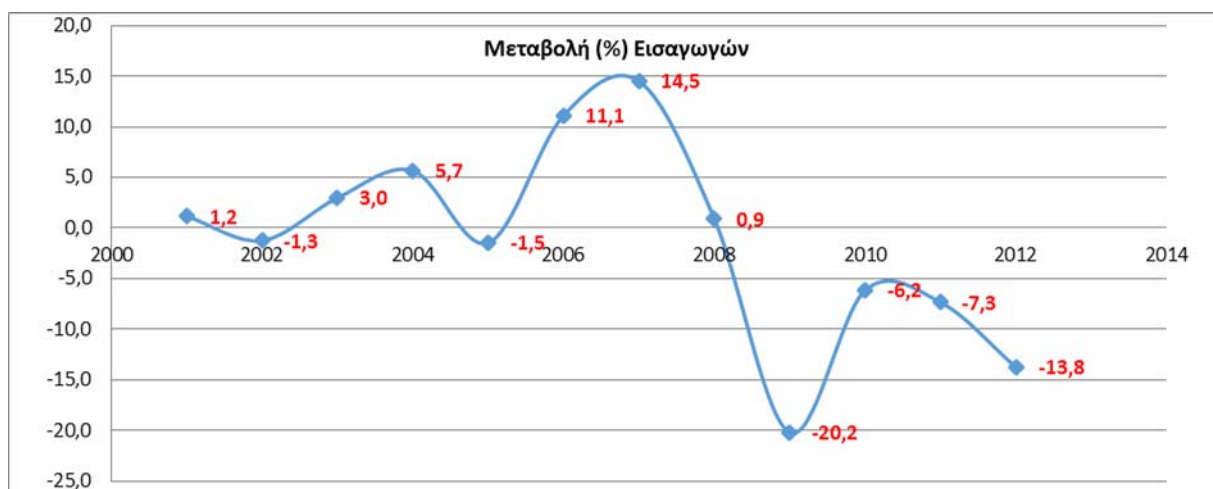
αύξηση της ανεργίας και μείωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

Όπως δείχνει το διάγραμμα που ακολουθεί, η συμμετοχή των εξαγωγών στο ΑΕΠ βελτιώνεται οριακά. Αν και οι εξαγωγές αποτελούν σε μακροοικονομικό επίπεδο τον μοναδικό σχεδόν μακροοικονομικό δείκτη που καταγράφει θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης από το 2008, το σενάριο της οικονομικής ανάκαμψης εξαιτίας της αύξησης των εξαγωγών δεν είναι πιθανό. Ταυτόχρονα, οι εισαγωγές εμφανίζουν αναμενόμενη ταχεία πτώση λόγω της μείωσης της ζήτησης (κατανάλωση και επενδύσεις) και της αξιοσημείωτης στροφής των ενδιαμέσων πηγών ζήτησης σε εγχώριους προμηθευτές, καθώς υπάρχει αδυναμία καταβολής των μετρητών που απαιτούν οι προμηθευτές του εξωτερικού (Dedousopoulos, 2013).

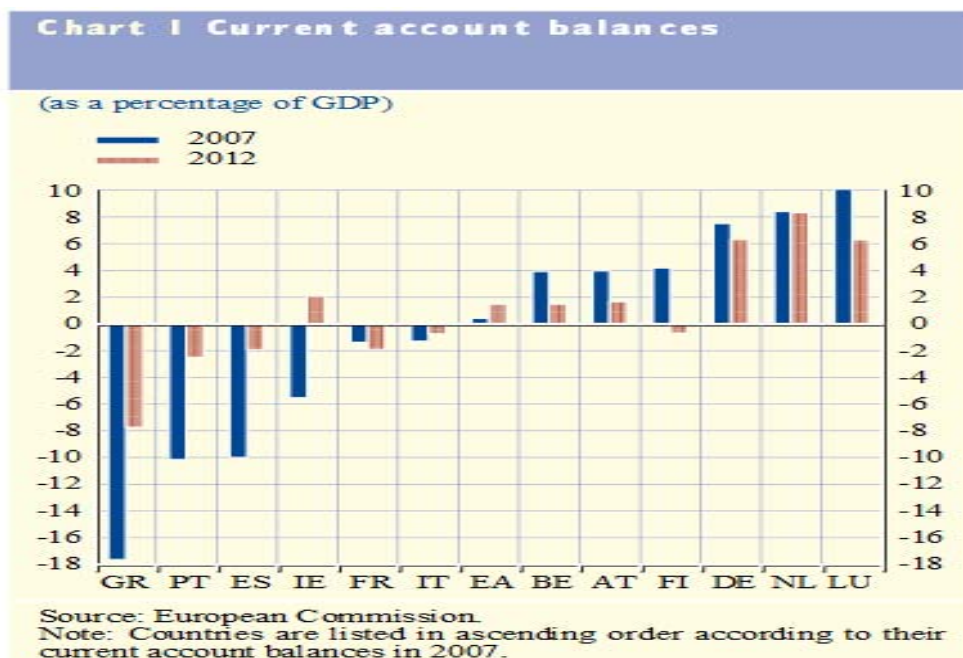

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.)

Παρά τις εξελίξεις αυτές το εμπορικό ισοζύγιο πληρωμών παραμένει αρνητικό και σε επίπεδα πολύ υψηλότερα από αυτά που ισχύουν σε άλλες χώρες της Ευρωζώνης, δείγμα τόσο της παραγωγικής αδυναμίας και διάλυσης της χώρας όσο και του αρνητικού οικονομικού κλίματος που επικρατεί.

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

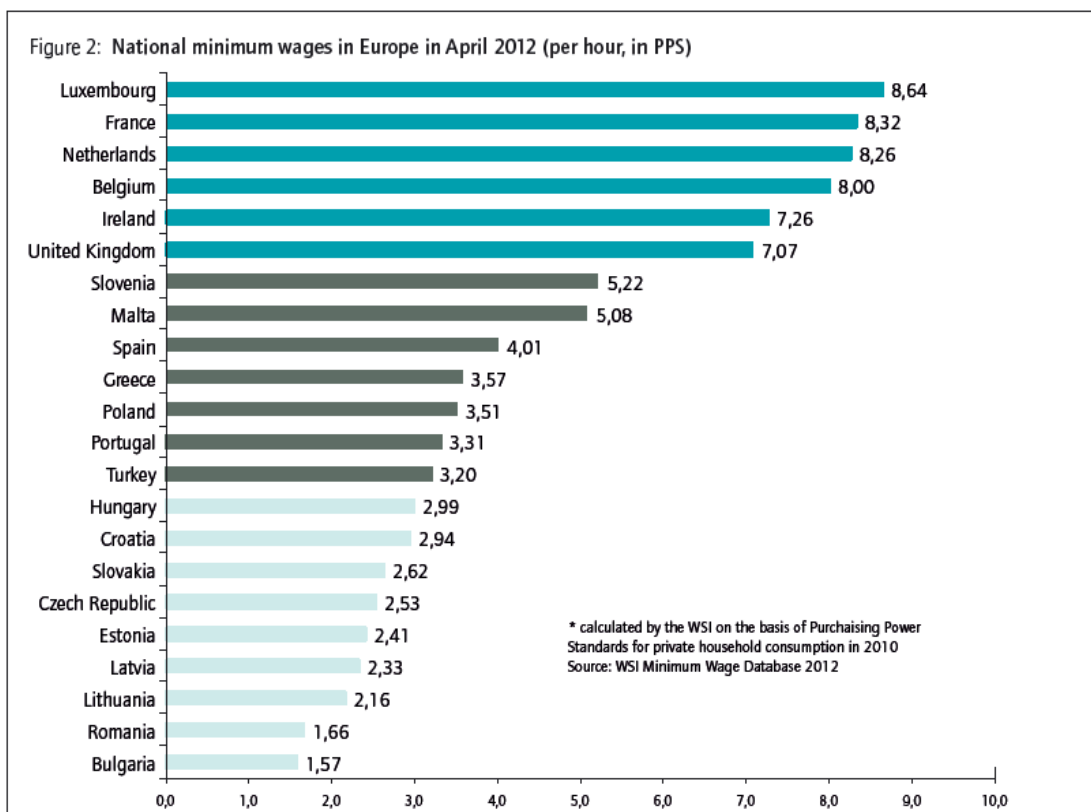
- Για μια ακόμη φορά αποδεικνύεται περίτρανα ότι **ο μισθός έχει πολύ λιγότερη σημασία για την ανταγωνιστικότητα από άλλους παράγοντες** (έκθεση Γραφείου Προϋπολογισμού της Βουλής, 2013). Αξίζει να σημειωθεί ότι η ραγδαία πτώση της κατανάλωσης και των μισθών χρειάστηκε θεσμικές παρεμβάσεις θαλασσερικού τύπου. Η κυβέρνηση υπακούοντας στις εντολές της Τρόικα για μείωση του κατώτατου μισθού προχώρησε στην σταδιακή αλλαγή του επιπέδου και του τρόπου καθορισμού των αμοιβών με τέσσερις τρόπους: **πρώτον**, μέσα από την μείωση των κατώτατων μισθών και των επιδομάτων ανεργίας κατά 20% και 32% για τους νέους ηλικίας κάτω των 25 ετών σε σύγκριση με το επίπεδο των κατωτάτων μισθών/ημερομισθίων της ΕΓΣΣΕ που ίσχυε την 1.1.2012 (Ν. 4046/12 και τη συνακόλουθη ΠΥΣ), **δεύτερον** μέσα από τη θεσμοθέτηση ενός εθνικού κατώτατου μισθού άμεσα εξαρτώμενου από την πορεία άλλων μακροοικονομικών δεδομένων καλείται η εθνική γενική συλλογική σύμβαση να προσαρμοσθεί στο νέο οικονομικό πλαίσιο, **τρίτον**, μέσω της διάλυσης του συστήματος συλλογικής διαπραγμάτευσης σε κλαδικό επίπεδο και την προώθηση των ατομικών συμβάσεων εργασίας έχοντας ήδη κάνει τις απολύσεις ευκολότερες και φθηνότερες και **τέταρτον**, με την αύξηση των φόρων που πληρώνουν τα νοικοκυριά, οι οποίοι σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ αυξήθηκαν κατά 17% το 2010-2012, μετά την διαδοχική αύξηση των φόρων στα εισοδήματα, την κατανάλωση και την περιουσία. Τέλος, το ποσοστό αποταμίευσης των νοικοκυριών, που υποχώρησε κατά 5,9% το τελευταίο τρίμηνο του 2012 έναντι 2,8% στο αντίστοιχο διάστημα του 2011 (ΕΛΣΤΑΤ, 2013).

Όπως φαίνεται στα επόμενα δύο διαγράμματα, οι αποδοχές των Ελλήνων εργαζόμενων τόσο σε απόλυτα επίπεδα των κατώτατων μισθών/ ημερομισθίων όσο σε όρους αγοραστικής δύναμης υστερούν σημαντικά σε σχέση με τους μισθούς των Ευρωπαίων συναδέλφων τους στις χώρες-μέλη της ΕΕ-15 και είναι υψηλότερες μόνο από τις χώρες της Πορτογαλίας, τις χώρες της Βαλτικής και Βαλκανικής χερσονήσου. Στη δε Πολωνία ο κατώτατος μισθός για τους νέους σε όρους αγοραστικής δύναμης είναι υψηλότερος από την Ελλάδα μετά την αύξηση των κατώτατων μισθών κατά 8,2% και στα 1500 zlotys με αποτέλεσμα **για πρώτη φορά**

μια νέα χώρα μέλος της Ένωσης ξεπέρασε στους μισθούς μια χώρα-μέλος της παλιάς Ευρώπης (ΕΕ-15) (Meardi, 2012). Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι σύμφωνα με την πανελλήνια ομοσπονδία των εργαζομένων στους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης (ΠΟΚΟΠΚ, Απρίλιος 2013) το 46% των συνταξιούχων λαμβάνουν συντάξεις χαμηλότερες των 500 ευρώ το μήνα.

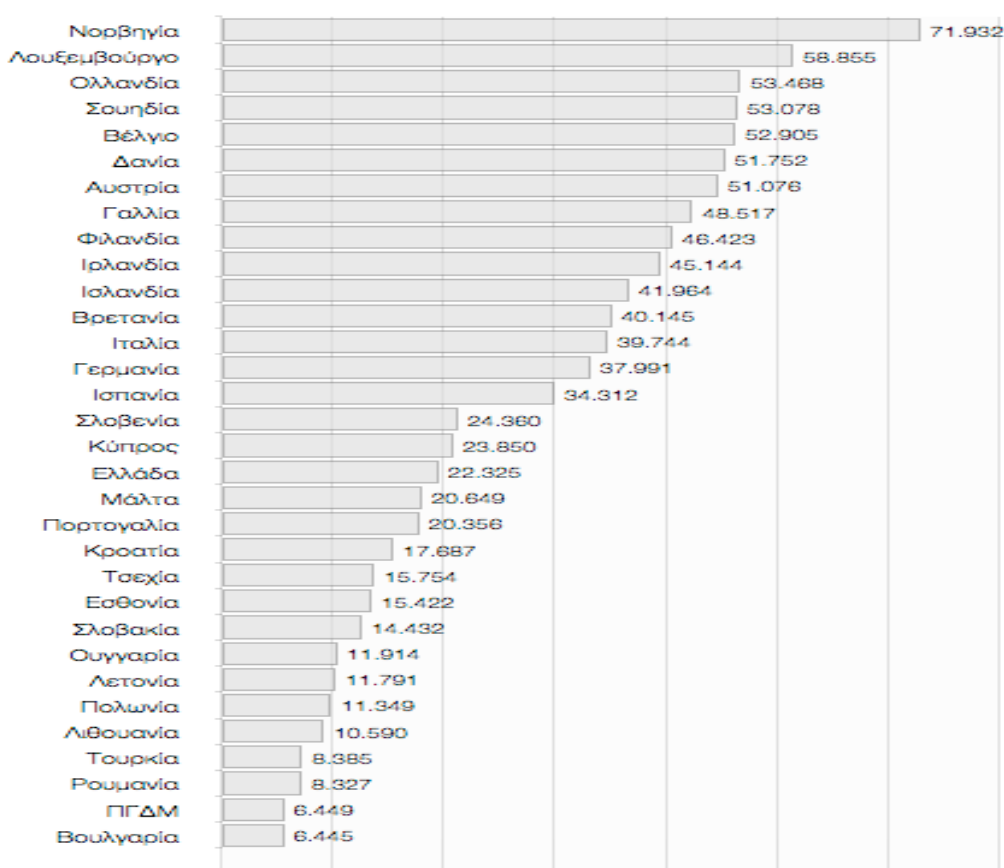

Πηγή: Έθνος, 2012

Πηγή: ETUI (2012)

Μέσες ετήσιες αποδοχές ανά απασχολούμενο, 2013

Πηγή: Annual Macroeconomic Database, Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Η θεσμική εκτροπή στους μισθούς συνοδοιπορεί με διευρυμένα και συχνά φαινόμενα εργοδοτικής αυθαιρεσίας. Τα στοιχεία του ΣΕΠΕ είναι αποκαλυπτικά και του ΙΚΑ. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία που δημοσιεύει η ΕΥΠΕΑ του ΙΚΑ και το ΣΕΠΕ συνάγεται το συμπέρασμα ότι η καταγεγραμμένη πλήρως αδήλωτη-ανασφάλιστη απασχόληση (και όχι όλη έκταση της αδήλωτης εργασίας) εκτινάσσεται από το 25% το 2010 στο 40% σχεδόν το 2013.

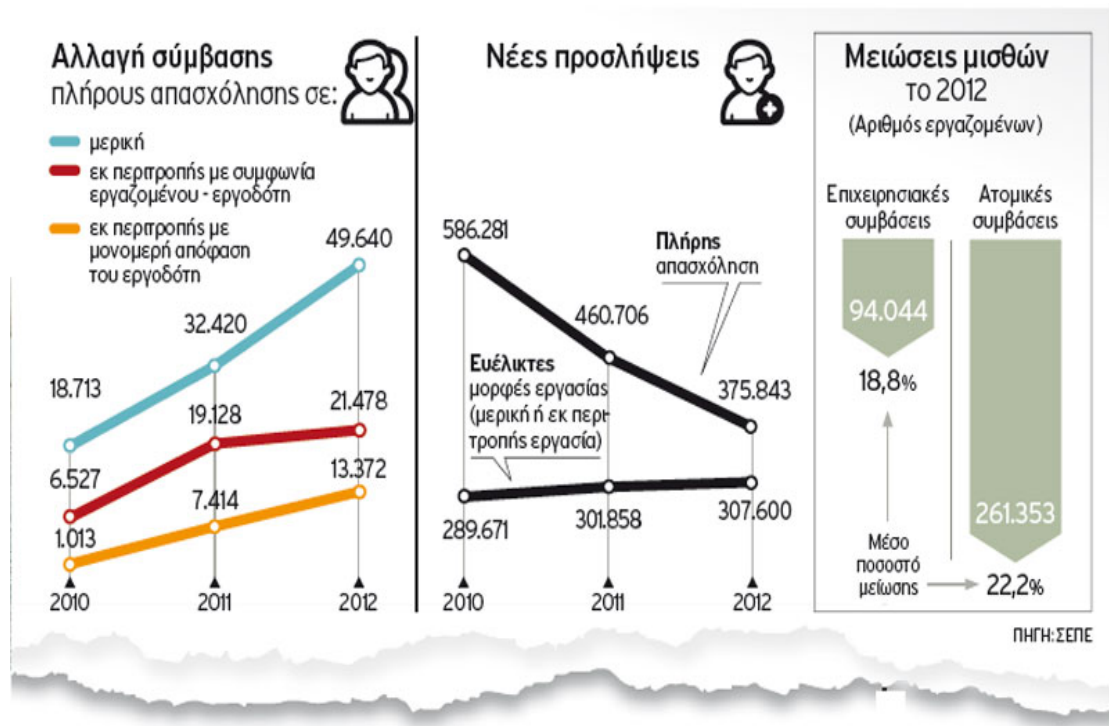
Επίσης σε πρόσφατη **ειδική μελέτη του ΔΝΤ** (Ιούνιος, 2013) σημειώνεται ότι η **πληρωμή των προστίμων για την απασχόληση ανασφάλιστων εργαζόμενων είναι πιο συμφέρουσα σε σύγκριση με την πληρωμή των εισφορών για τους εργαζόμενους**. Επιπλέον στην έκθεση τονίζεται ότι η επιχείρηση που απασχολεί ανασφάλιστους κατά μέσο όρο ελέγχεται από την Επιθεώρηση Εργασίας **μία φορά κάθε 10 χρόνια** και, εφόσον εντοπιστεί ανασφάλιστη εργασία, τότε της επιβάλλεται πρόστιμο 500 ευρώ για κάθε ανασφάλιστο εργαζόμενο. Με άλλα λόγια **το πρόστιμο είναι σχεδόν οι αποδοχές, οι εισφορές και οι φόροι ενός μήνα ενός εργαζόμενου**.

Στο πλαίσιο αυτό οι συντάκτες της έκθεσης σημειώνουν ότι ο νόμος προβλέπει και την ποινή της διακοπής λειτουργίας, η οποία όμως επιβάλλεται σπανίως και για αυτό παροτρύνουν την αύξηση των χρηματικών ποινών ως μέτρο πάταξης της αδήλωτης εργασίας (με εξαιρετικό 'συγχρονισμό' και μέσα σε ενάμιση μήνα από την έκδοση της έκθεσης το Υπουργείο Εργασίας ανταποκρίθηκε θετικά παρουσιάζοντας μέτρα καταπολέμησης της αδήλωτης εργασίας). Συνεπώς, **η πληρωμή των προστίμων για την απασχόληση ανασφάλιστων εργαζόμενων είναι πιο**

συμφέρουσα για τις επιχειρήσεις σε σχέση με την πληρωμή των εισφορών για τους εργαζομένους...

Ακριβώς αυτό εξηγεί και γιατί με βάση τα στοιχεία του ΣΕΠΕ αυξήθηκαν δραματικά τα πρόστιμα για παραβιάσεις εργασιακών δικαιωμάτων και την παροχή αδήλωτης εργασίας το 2011-12. Το συνολικό ποσό προστίμων για παραβιάσεις της εργασιακής νομοθεσίας ήταν 20 εκατομμύρια ευρώ, ενώ το αντίστοιχο μέγεθος το 2005 ήταν μόλις 5 εκατομμύρια. Τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν το 2012 αποκλειστικά για την αδήλωτη εργασία ανήλθαν στα 11.882.500 ευρώ, ενώ το πρώτο τρίμηνο του 2013 τα συνολικά πρόστιμα που επιβλήθηκαν μόνο για την αδήλωτη εργασία ανήλθαν σε 8.013.000 ευρώ, έναντι 5.647.000 το αντίστοιχο διάστημα πέρυσι.

Η αδήλωτη εργασία σκαρφάλωσε στο 38,4% για το πρώτο τρίμηνο του 2013 από 25% το 2010, γεγονός το οποίο συνεπάγεται απώλειες στα ασφαλιστικά ταμεία άνω των 6 δις ευρώ ετησίως. Για το γηγενές εργατικό δυναμικό το ποσοστό της αδήλωτης εργασίας είναι 31% (25,7% το 2011 και 22,6% το 2010), ενώ για τους μετανάστες από τρίτες χώρες το σχετικό ποσοστό είναι σαφώς μεγαλύτερο (48,5% από 31,5% το 2010) (στοιχεία ΥΠΕΡΓΑΣ, 2013). Τέλος, σύμφωνα πάλι με τα στοιχεία του ΣΕΠΕ, στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας οι μισθοί έχουν υποστεί πολύ σοβαρές μειώσεις μέσα από την σύναψη επιχειρησιακών συλλογικών και ατομικών συμβάσεων εργασίας, ενώ αρκετοί εργαζόμενοι στον ιδιωτικό τομέα παραμένουν απλήρωτοι για μήνες.

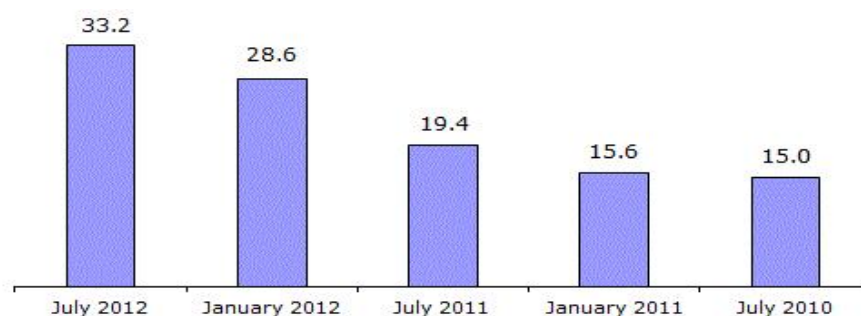

Εκτός όλων των άλλων περικοπών στους μισθούς, οι εργαζόμενοι που ήταν παντρεμένοι από τον Απρίλιο έλαβαν μια ακόμη μείωση αποδοχών της τάξης του 10% λόγω κατάργησης του επιδόματος γάμου, ενώ δεν πήραν καμία αύξηση στο μισθό λόγω των τριετιών που παραμένουν παγωμένες μέχρι να επανέλθει η ανεργία κάτω από το 10%. Παράλληλα δεν λείπουν και οι περιπτώσεις, όπου οργανισμοί του δημοσίου έχουν καθυστερήσει την καταβολή δεδουλευμένων

στους εργαζόμενους. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί το νοσοκομείο 'Παναγία', όπου το ιατρικό προσωπικό δεν έχει πληρωθεί τις εφημερίες οκτώ μηνών λόγω διαδικαστικών κωλυμάτων. Στον ιδιωτικό τομέα, έξι στις δέκα επιχειρήσεις αδυνατούν να καταβάλλουν τα δεδουλευμένα των εργαζόμενων στην ώρα τους.

Ανάλογα ήταν τα αποτελέσματα έρευνας της ΓΣΕΒΕΕ, σύμφωνα με την οποία πάνω από το 40% των επιχειρήσεων έχουν προχωρήσει στην μείωση ωρών και ημερών εργασίας του προσωπικού, γεγονός το οποίο επίσης συνεπάγεται δραστική μείωση των μισθών/ ημερομισθίων.

MME Επιχειρήσεις που μείωσαν τους μισθούς των εργαζομένων (%), 2010-2012

Πηγή: ΓΣΕΒΕΕ (2013)

Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι στην τελευταία έκθεση του ΣΕΠΕ οι καθυστερήσεις στην καταβολή δεδουλευμένων είναι η πιο συχνή η αιτία εργασιακής διαφοράς.

Εργασιακές Διαφορές, 2010-12

Κατηγορία	2010	2011	2012
Καθυστερημένη καταβολή δεδουλευμένων	50.5%	55.3%	55.8%
Διακοπή εργασιακής σχέσης	19.6%	17.9%	15.4%
Μη καταβολή επιδόματος αδείας	14.8%	14,1%	13.9%
Άλλα θέματα	7.2%	5,6%	5,9%
Μη καταβολή δώρου Χριστουγέννων και Πάσχα	5.6%	5.2%	5.6%

Πηγή: Ετήσιες εκθέσεις ΣΕΠΕ

Απασχόληση – Ανεργία

- **Υπάρχει μεγάλη Ανεργία όχι μόνο γιατί γίνονται απολύσεις, αλλά και γιατί δεν γίνονται προσλήψεις:** Η μείωση του κόστους απόλυσης (ποσό αποζημίωσης, χρόνος προειδοποίησης, μεγαλύτερη ευελιξία) αύξησε τα επίπεδα απολύσεων, αλλά σε χαμηλότερο βαθμό από την μείωση των προσλήψεων. Οι αρνητικές εξελίξεις στο ποσοστό απασχόλησης είναι ίσως πιο ανησυχητικές και από τις αντίστοιχες εξελίξεις στο ποσοστό της ανεργίας, καθώς παρατηρείται το χαμηλότερο επίπεδο από το 1992. Ο επόμενος μάλιστα πίνακας δείχνει ότι η κατάσταση στην αγορά εργασίας συνεχώς επιδεινώνεται. Το δόγμα των πολιτικών

του μνημονίου είναι να θεωρείται πλέον τυχερός όποιος εργάζεται (*I'm lucky to have a job situation*). Άλλωστε ο αριθμός των ανέργων και του μη οικονομικά ενεργού πληθυσμού είναι κατά 1,1 εκατομμύρια περίπου μεγαλύτερος από τον αριθμό των εργαζόμενων.

Απασχολούμενοι, άνεργοι, οικονομικά μη ενεργοί και ποσοστό ανεργίας: Μάιος 2008 – 2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Απασχολούμενοι	4.566.977	4.509.732	4.411.695	4.138.291	3.792.509	3.621.153
Άνεργοι	357.009	452.465	607.757	832.489	1.187.419	1.381.088
Οικονομικά μη ενεργοί	3.401.945	3.345.997	3.290.438	3.350.325	3.352.206	3.318.671
Ανεργία (%)	7.3	9.1	12.1	16.7	23.8	27.6

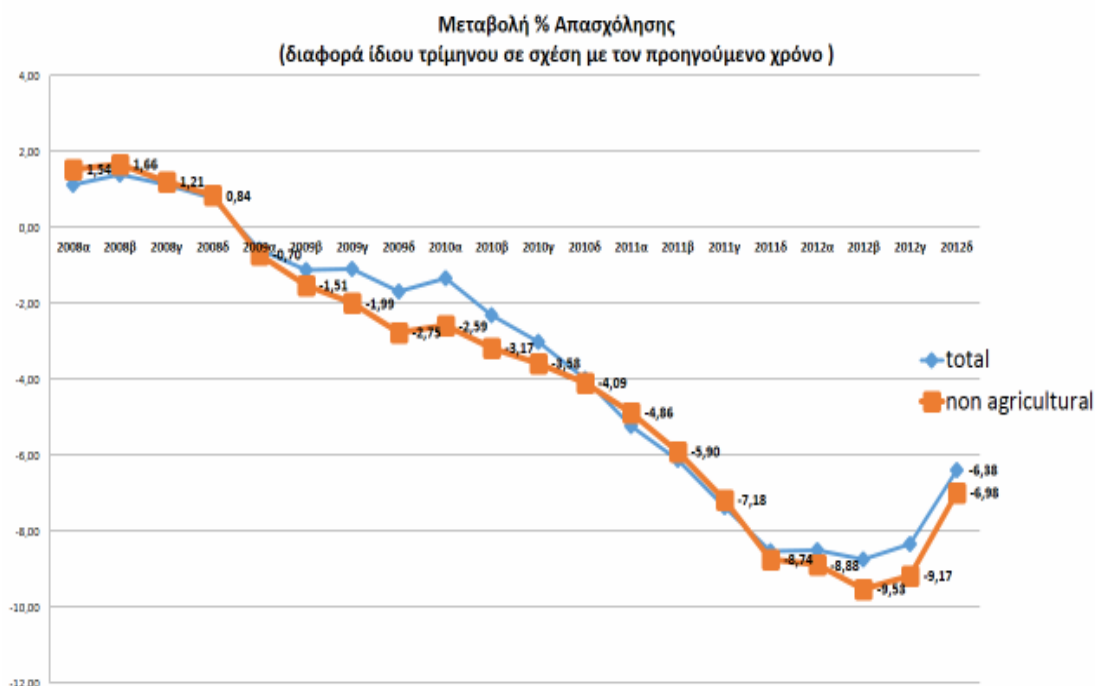
Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.)

Ποσοστό Απασχόλησης (15-65), 2010-2013

	2010Q4	2011Q1	2011Q2	2011Q3	2011Q4	2012Q1	2012Q2	2012Q3	2012Q4	2013Q1
European Union (27 countries)	64,2	63,8	64,4	64,6	64,3	63,6	64,3	64,6	64,2	:
European Union (15 countries)	65,5	65,1	65,7	65,7	65,4	64,8	65,3	65,5	65,2	:
Belgium	62,7	61,3	62,5	61,7	62,2	61,5	61,8	62,1	61,9	61,3
Bulgaria	59,0	57,2	58,1	59,8	58,6	56,9	58,3	60,6	59,4	57,7
Czech Republic	65,5	65,0	65,7	66,1	66,1	65,6	66,5	67,1	67,0	66,8
Denmark	73,0	72,6	73,3	73,8	72,9	72,3	72,8	72,8	72,4	72,0
Germany	71,7	71,5	72,5	72,8	73,3	72,1	72,7	73,2	73,3	72,6
Estonia	63,6	63,2	64,3	67,2	65,8	66,0	67,1	68,1	67,2	67,0
Ireland	59,0	58,5	59,2	58,8	59,0	58,3	58,8	59,0	59,3	59,3
Greece	58,3	56,9	56,4	55,4	53,5	52,3	51,7	51,0	50,2	49,1
Spain	58,4	57,7	58,3	57,9	56,8	55,7	55,7	55,6	54,6	53,8
France	63,6	63,4	64,1	64,3	63,6	63,4	64,1	64,4	63,8	:
Croatia	53,6	52,4	52,3	53,2	51,5	49,8	51,7	52,5	48,7	47,5
Italy	57,0	56,8	57,3	56,9	56,9	56,5	57,1	56,9	56,5	55,5
Cyprus	69,3	68,4	68,6	67,1	66,4	64,7	64,9	64,6	64,2	61,8
Latvia	60,1	59,1	60,5	61,7	62,0	61,2	62,4	64,5	64,2	63,8
Lithuania	59,2	58,9	60,3	60,8	61,3	60,6	62,3	63,3	62,4	62,3
Luxembourg	65,3	65,7	63,8	65,0	64,0	64,6	65,8	66,6	66,4	65,3
Hungary	55,8	54,6	55,8	56,4	56,5	55,7	57,2	58,2	57,8	56,6
Netherlands	74,9	74,4	74,7	75,1	75,3	74,9	75,1	75,3	75,0	74,2
Austria	72,3	71,1	72,1	73,0	72,3	71,4	72,6	73,6	72,4	71,1
Poland	59,6	58,9	59,7	60,2	59,9	58,8	59,7	60,2	60,0	58,7
Portugal	65,2	64,6	64,8	64,5	62,9	62,2	62,5	62,0	60,5	59,7
Romania	57,9	58,0	58,8	59,1	57,9	58,0	60,0	60,8	59,3	58,1
Slovenia	65,7	63,7	64,4	65,1	64,4	64,0	63,8	64,3	64,2	62,4
Slovakia	59,3	58,9	59,4	59,7	59,3	59,6	59,8	60,1	59,4	59,8
Finland	67,6	67,1	70,1	70,3	68,6	67,9	70,4	70,7	68,5	67,4
Sweden	72,2	72,1	73,9	74,9	73,4	72,4	74,2	75,0	73,5	72,9

United Kingdom	69,7	69,4	69,4	69,5	69,6	69,4	69,8	70,5	70,8	70,2
Norway	75,1	74,7	75,2	75,8	75,5	75,3	76,2	76,1	75,4	75,0
Former Yugoslav Republic of Macedonia, the	44,8	44,3	43,7	44,2	43,5	43,6	43,7	44,1	44,3	45,2
Turkey	46,5	46,1	49,2	49,9	48,4	46,3	49,9	49,9	49,5	47,9

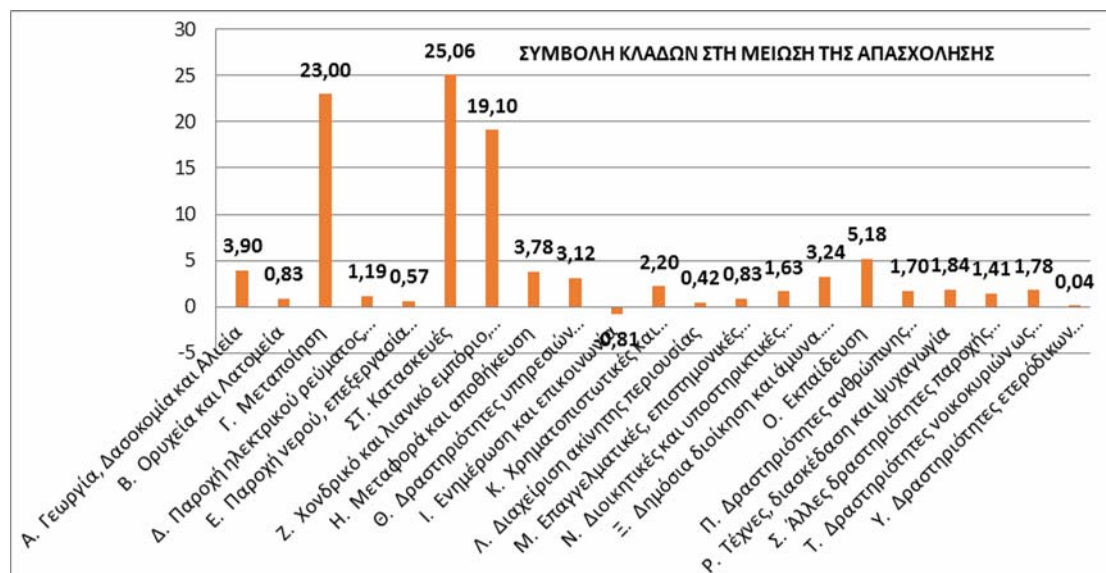
Πηγή: Eurostat

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.)

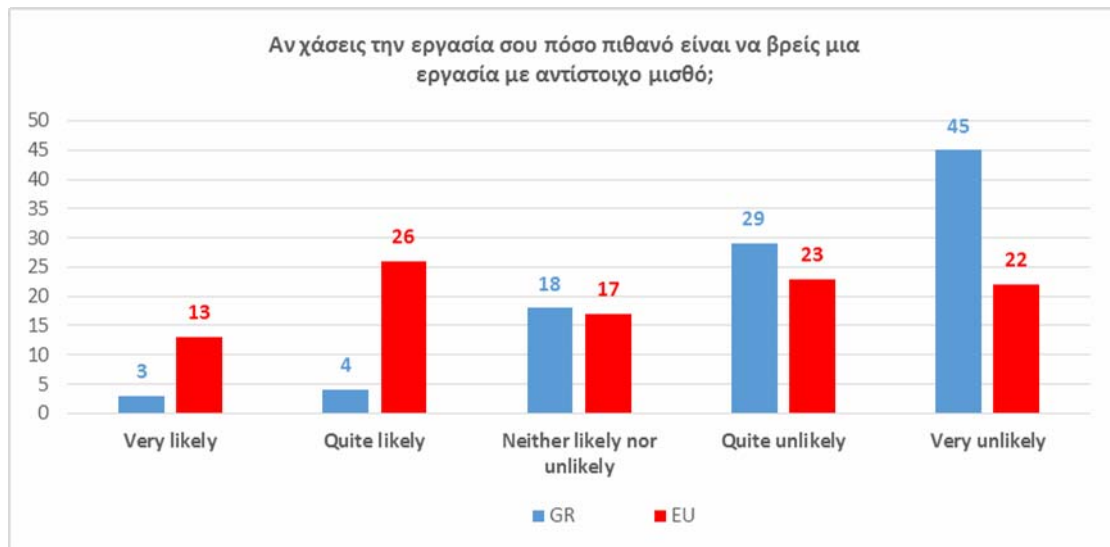
- **Οι μνημονιακές πολιτικές κατέστρεψαν όσες θέσεις εργασίας δημιουργήθηκαν τα τελευταία 15 χρόνια στην ελληνική αγορά εργασίας:** Χάνουμε κάθε τρίμηνο σχεδόν 62.000 θέσεις εργασίας συνολικά ή 58.000 θέσεις στον μη αγροτικό τομέα από το 2009. Από το δ' τρίμηνο του 2008 ως το δ' τρίμηνο του 2012 η ελληνική οικονομία έχασε 871.000 θέσεις εργασίας ή το 19,1% των συνολικών θέσεων εργασίας. Στον μη αγροτικό τομέα η μείωση των θέσεων εργασίας έφθασε τις 840.000 θέσεις ή στο 20,8% των συνολικών θέσεων εργασίας. Σε περίπτωση που η ελληνική οικονομία ανακτούσε την προ-ύφεσης δυναμική αύξησης της απασχόλησης θα χρειαζόταν **14 ως 15 χρόνια** για να φθάσει σε επίπεδο απασχόλησης ίσο με εκείνο του δ' τμήνου του 2008. Σε περίπτωση που ανακτούσε το ρυθμό αύξησης της απασχόλησης ίσο με εκείνο της μακροχρόνιας τάσης αύξησης της απασχόλησης από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 (42.000 θέσεις το χρόνο) το διάστημα αποκατάστασης του επιπέδου απασχόλησης θα έφθανε τα **20 με 21 έτη** (Dedousopoulos, 2013).
- **Τα μνημόνια προκαλούν δομικές αλλαγές στην απασχόληση:** Σχεδόν 6 στις 10 από τις χαμένες θέσεις εργασίας στην περίοδο 2008-2012 συγκεντρώνονται στους τρεις κύριους κλάδους απασχόλησης, τη **μεταποίηση**, τις **κατασκευές** και το **εμπόριο**. Αισθητή είναι και η συμβολή κλάδων όπως ο τουρισμός, οι μεταφορές – αποθηκεύσεις και η εκπαίδευση. Μεταξύ 2008 (α τρίμηνο) - 2012 (δ τρίμηνο) οι κατασκευές έχασαν περισσότερο από το 50% των θέσεων εργασίας, η μεταποίηση το 35%, το εμπόριο σχεδόν το 20%, η διαχείριση ακίνητης περιουσίας το 41%, η

ψυχαγωγία το 27,5%, ο τουρισμός 9%, οι μεταφορές 15%, η εκπαίδευση το 13%. Σημαντική εμφανίζεται και η μείωση των εργαζομένων στις οικιακές υπηρεσίες (21%), ενώ προβλέπονται σημαντικές απώλειες θέσεων εργασίας στις τράπεζες τους επόμενους μήνες.

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ)

- Επιπλέον, με βάση πρόσφατη έκθεση του Levy Economics Institute σε περίπτωση που συνεχιστεί η εφαρμογή της τρέχουσας οικονομικής πολιτικής θα υπάρξει συνεχής αύξηση της ανεργίας (κοντά στο 34% μέχρι το τέλος του 2016), ενώ το πραγματικό ΑΕΠ θα συνεχίσει να συρρικνώνεται μέχρι και το 2015, με πιθανή αναστροφή της αρνητικής τάσης το 2016. Σύμφωνα με την πρόσφατη (Σεπτέμβριος 2013) έκθεση του INE/ ΓΣΕΕ και εξαιτίας του ότι η ελληνική οικονομία βρίσκεται εγκλωβισμένη σε μια ανατροφοδοτούμενη διαδικασία ύφεσης δεν προβλέπεται μείωση της ανεργίας σε μονοψήφιο επίπεδο σε χρονικό διάστημα μικρότερο των 20 ετών εκτός αν υπάρχουν δραστικές αλλαγές προσανατολισμού της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής.
- Οι αρνητικές εξελίξεις στα ποσοστά ανεργίας και απασχόλησης οδηγούν πολλούς νέους επιστήμονες στο εξωτερικό. Σχετικές μελέτες και εκτιμήσεις εκτιμούν το σχετικό μέγεθος σε περίπου 250.000 ή περισσότερο από το 15% του επιστημονικού δυναμικού της χώρας. Δεν είναι άλλωστε τυχαία τα ευρήματα της ευρωπαϊκής έρευνας για τον εργάσιμο βίο (Survey on the Quality of Working Life 2012), όπου το κόστος απώλειας μιας θέσης εργασίας στην Ελλάδα είναι μεγάλο, καθώς η πιθανότητα εύρεσης εργασίας με αντίστοιχο μισθό θεωρείται από το 75% των Ελλήνων απίθανη ή εξαιρετικά δύσκολη και μόνο το 3% των Ελλήνων θεωρεί ότι είναι αντίθετα πολύ πιθανό. Το αντίστοιχο ποσοστό στην ΕΕ είναι μόλις 45% και 13%.

Πηγή: Eurofound (2013)

Εργασιακά

- Νέα διεθνής καταδίκη για την Ελλάδα από το Διεθνή Οργανισμό Εργασίας (Ιούνιος 2013) στον τομέα των δικαιωμάτων στην εργασία:** Τα συμπεράσματα της Επιτροπής Εμπειρογνομόνων του ΔΟΕ για την Εφαρμογή των Συμβάσεων και Συστάσεων Εργασίας (Committee of Experts on the Application of Conventions and Recommendations) στην Ελλάδα αναφέρουν χαρακτηριστικά: *...στην Ελλάδα παρατηρούνται πολυάριθμες παρεμβάσεις σε συλλογικές συμβάσεις, στην αυτονομία των διαπραγματευόμενων εταίρων καθώς και μια σοβαρή αποδυνάμωση του συστήματος συλλογικής διαπραγμάτευσης στο πλαίσιο της υλοποίησης των δανειακών συμβάσεων με την Τρόικα. Η Επιτροπή επίσης υπενθύμισε ότι οι παρεμβάσεις στις συλλογικές συμβάσεις εργασίας επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνο ως κατ' εξαίρεση μέτρο, περιορισμένο στην ένταση και τη διάρκεια της εφαρμογής του, εφόσον συνοδεύονται από τα απαραίτητα μέτρα διασφάλισης για την προστασία του επιπέδου ζωής των εργαζομένων...*

Στα πιο πρόσφατα σχόλια των εμπειρογνομόνων του ΔΟΕ (Μάρτιος 2013) τονίζεται επίσης η αναγκαιότητα ενίσχυσης του ΣΕΠΕ και εκφράζονται ανησυχίες για την υποβάθμιση του ρόλου του Οργανισμού Μεσολάβησης και Διαιτησίας (ΟΜΕΔ) και την κατάργηση των Οργανισμών Εργατικής Κατοικίας και Εργατικής Εστίας. Αξίζει να τονιστεί ότι οι δυο αυτοί Οργανισμοί δεν επιβαρύνουν τα δημόσια ταμεία δεδομένου ότι τα έσοδά τους προέρχονται από εισφορές εργαζομένων και εργοδοτών χωρίς επιχορήγηση από τον κρατικό προϋπολογισμό. Ενδιαφέρουσες εξελίξεις επίσης προκύπτουν και από πρόσφατες δικαστικές αποφάσεις, αν και εκκρεμεί η τελεσιδικία τους (αποφάσεις του Άρειου Πάγου και σε περίπτωση διαφωνίας με το Συμβούλιο της Επικρατείας απαιτείται η απόφαση του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου).

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η απόφαση του Ειρηνοδικείου Αθηνών, όπου κρίθηκαν συλλήβδην παράνομες ως αντισυνταγματικές και αντιστρατευόμενες τις διεθνείς συμβάσεις τις περικοπές μισθών υπαλλήλων επιχείρησης που ανήκει στον ευρύτερο δημόσιο τομέα (περίπτωση ΣΤΑΣΥ ΑΕ θυγατρική της Αττικό Μετρό ΑΕ με

κύριο μέτοχο το δημόσιο). Ειδικότερα, η απόφαση του Ειρηνοδικείου Αθηνών αναφέρει ότι τόσο ο νόμος 3833/2010, που αφορά τα επείγοντα μέτρα αντιμετώπισης της δημοσιονομικής κρίσης, όσο και ο νόμος 3845/2012 για τα μέτρα εφαρμογής του μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας από τα κράτη μέλη της ευρωζώνης και το Διεθνές Νομισματικό ταμείο ΔΝΤ είναι αντίθετοι στα άρθρα 4, 22, 23, 25, 28 και 106 του Συντάγματος, στο άρθρο 11 της ΕΣΔΑ και στις Διεθνείς Συμβάσεις Εργασίας 151/1978 και 14/1981.

Πρόσφατη επίσης απόφαση του Ειρηνοδικείου Καλλιθέας κρίνει παράνομες διατάξεις των νόμων που επέβαλαν περικοπές μισθών σε εργαζόμενους δημόσιους υπαλλήλους των αθλητικών σωματείων και ομοσπονδιών (ΣΕΓΑΣ κ.ά.) κατ' εφαρμογή του πρώτου Μνημονίου, ενώ το Μονομελές Πρωτοδικείο Θηβών, στην υπ' αριθμόν 259/2013 απόφασή του όρισε ότι η μείωση των αποδοχών των εργαζομένων στην Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία (ΕΑΒ) και η ένταξή τους στο ενιαίο βαθμολόγιο – μισθολόγιο είναι παράνομες και αντισυνταγματικές. Άλλες σημαντικές δικαστικές εξελίξεις αφορούν τις επτά αποφάσεις τεσσάρων δικαστηρίων (Χίος, Ρέθυμνο, Ξάνθη και Μεσολόγγι) για το μέτρο της διαθεσιμότητας με την έννοια ότι παραβιάζει τόσο το Σύνταγμα, όσο και τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, ενώ αναμένεται να κριθεί αντισυνταγματικό το Μνημόνιο ΙΙ, Ν.4046/2012 και της 6/2012 πράξης του υπουργικού συμβουλίου (Π.Υ.Σ.), κατά το σκέλος εκείνο με το οποίο καταργείται η μονομερής προσφυγή στη διαιτησία.

- Στους πρώτους μήνες του 2013 περίπου 1,3 εκατομμύρια εργαζομένων είδαν τις εργασιακές τους σχέσεις να ρυθμίζονται από ατομικές συμβάσεις εργασίας με σημαντικές περικοπές στους μισθούς και στο μελλοντικό συντάξιμο εισόδημα. Το σύστημα των κλαδικών συλλογικών διαπραγματεύσεων τινάχθηκε στον αέρα καθώς μόνο το 10% των επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα είναι μέλη εργοδοτικών οργανώσεων που μπορούν να υπογράψουν σχετικές συλλογικές συμβάσεις. Με βάση εκτιμήσεις του ΙΝΕ/ ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ οι ισχύουσες κλαδικές συλλογικές συμβάσεις εργασίας δεν ξεπερνούν τις 12 και οι μισθοί του 80% των εργαζομένων κυμαίνονται στα ίδια επίπεδα ή είναι χαμηλότερα από τα μειωμένα επίπεδα των 586 ευρώ και 510 ευρώ για τους νέους ηλικίας μέχρι 25 ετών. Επιπλέον, οι ωφελούμενοι προγραμμάτων για κοινωφελή εργασία αμείβονται με μισθούς ακόμη πιο χαμηλούς (μέχρι και 490 και 427 ευρώ για τους νέους).
- Η τελευταία έκθεση του ΣΕΠΕ υποδεικνύει ότι σχεδόν το 50% των νέων προσλήψεων στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας αφορούσαν θέσεις μερικής απασχόλησης και εκ περιτροπής εργασίας. Πιο συγκεκριμένα 325.231 επιχειρήσεις το 2012 προσέλαβαν 683.443 εργαζόμενους, εκ των οποίων οι 375.843 ήταν πλήρους απασχόλησης, ενώ 241.985 και 65.615 απασχολούνταν με συμβάσεις μερικής και εκ περιτροπής εργασίας αντίστοιχα. Η σωρευτική αύξηση των επισφαλών θέσεων εργασίας στην επίσημη οικονομία είναι τέτοιας έκτασης, ώστε να θεωρείται ότι επήλθε με τα μνημόνια μια δραματική αλλαγή στο πρότυπο οργάνωσης της εργασίας. Κατά την περίοδο 2009-2012, οι θέσεις εργασίας μερικής απασχόλησης αυξήθηκαν σε αρκετές περιπτώσεις μονομερώς από τους εργοδότες κατά 53,4%, η εκ περιτροπής απασχόληση κατά 62,1%, ενώ οι συμβάσεις πλήρους απασχόλησης μειώθηκαν αντίστοιχα κατά 49,7%.

	Σύνολο	Μερική Απασχόληση	Εκ Περιτροπής Απασχόληση		
			Σύνολο	Εκ περιτροπής απασχόληση 1	Εκ περιτροπής απασχόληση 2
2009	16.977	12.219	4.758	4.146	612
2010	26.253	18.713	7.540	6.527	1.013
2011	58.962	32.420	26.542	19.128	7.414
2012	84.290	49.640	34.650	21.278	13.372
ΣΥΝΘΕΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΤΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ					
2009	100,0	72,0	28,0	(87,1)	(12,9)
2010	100,0	71,3	28,7	(86,6)	(13,4)
2011	100,0	55,0	45,0	(72,1)	(27,9)
2012	100,0	58,9	41,1	(61,4)	(38,6)

Πηγή: Σ.ΕΠ.Ε., δελτίο τύπου 12^{ης} Μαρτίου 2013, Πίνακας ΙΙΙ. Εκ περιτροπής απασχόληση 1: Μετά από συμφωνία μεταξύ του εργοδότη και του εργαζομένου. Εκ περιτροπής απασχόληση 2: Η εκ περιτροπής απασχόληση επιβάλλεται με μονομερή απόφαση του εργοδότη (αναπαραγωγή από Δεδουσόπουλος, 2013).

- **Τι κάνει το Υπουργείο Εργασίας για την αντιμετώπιση της ζοφερής πραγματικότητας για τους εργαζόμενους; Το ρεσιτάλ υποκρισίας και ελληνικού δαιμονίου από τους μεγαλοεργοδότες και το Υπουργείο Εργασίας συνεχίζεται:**

Σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση του Διεθνή Οργανισμού Εργασίας (ILO) για το Σώμα Επιθεωρητών Εργασίας (ΣΕΠΕ) στην Ελλάδα «ο αριθμός των Επιθεωρητών Εργασίας είναι πολύ χαμηλός με δεδομένο τον αριθμό των υφιστάμενων επιχειρήσεων (κυρίως των μικρομεσαίων και των πολύ μικρών επιχειρήσεων) και των γεωγραφικών χαρακτηριστικών της χώρας, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι επιχειρήσεις που δεν λειτουργούν νόμιμα και το φαινόμενο της αδήλωτης εργασίας.» Όσον αφορά στο ΣΕΠΕ από τις 381 κενές οργανικές θέσεις, οι οποίες προβλέπονταν από άλλους νόμους, οι 330 καταργήθηκαν χωρίς να ληφθούν υπόψη οι προαναφερθείσες διατάξεις (Ν. 4024/ 2011).

Χαρακτηριστικό είναι ότι οι κενές οργανικές θέσεις ήταν 28,5% επί του συνόλου των οργανικών θέσεων που αφορούν σε επιθεωρητές εργασιακών σχέσεων, επιθεωρητές υγιεινής και ασφάλειας, διοικητικό και βοηθητικό προσωπικό αντιστοιχούσαν σε επίπεδα της τάξεως του 28,5% και 37,8% το Νοέμβρη του 2011 και 2012. Παράλληλα στην Ειδική Υπηρεσία Ελέγχου Ασφάλισης του ΙΚΑ, η οποία μαζί με τους επιθεωρητές Εργασιακών Σχέσεων του ΣΕΠΕ συγκροτούν μεικτά κλιμάκια ελέγχου για την αδήλωτη εργασία, υπηρετούν μόλις 25 εργαζόμενοι πανελλαδικά, ενώ σημαντικές είναι και οι ελλείψεις σε υλικοτεχνική υποδομή (αυτοκίνητα για τις μετακινήσεις στις επιχειρήσεις, υπολογιστές, κτίρια κ.ά.)

Παρόλα αυτά το Υπουργείο Εργασίας εξακολουθεί να προωθεί και να υλοποιεί πρακτικές υπεξαίρεσης των εσόδων της χώρας μας προς όφελος των μεγαλοενοδόχων και των μεγαλοεργολάβων μέσω ΕΣΠΑ και μέσω της νομιμοποίησης και επέκτασης επισφαλών θέσεων εργασίας, καταληστεύοντας ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους που χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση των επιταγών εισόδου, μαθητείας και επαγγελματικής εμπειρίας:

Περίπτωση Α: Επιδότηση των μεγαλοξενοδόχων μέσω του ΕΣΠΑ («Επιταγή εισόδου στην αγορά εργασίας για άνεργους νέους στον κλάδο του τουρισμού ηλικίας έως 29 ετών»). Μια ξενοδοχειακή μονάδα με 50 εργαζόμενους αποκτά πλέον την «νόμιμη» δυνατότητα να απασχολεί είκοσι τρεις (23) «πρακτικά ασκούμενους», αντί να προχωρά στην κανονική πρόσληψη 23 άνεργων εργαζομένων...

Όλα αυτά γίνονται στο πλαίσιο α) της υποστελέχωσης του ΣΕΠΕ (εξαιτίας και του 4024/2011 για την υποχρεωτική οριζόντια μείωση των θέσεων εργασίας του δημόσιου τομέα), β) της κατάρνησης στην πράξη της Κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΚΥΑ) ΚΥΑ16802/667/27-08-2010 (Φ.Ε.Κ 1345/Τ.Β'/31-08-2010), «Όροι και προϋποθέσεις πρακτικής άσκησης ημεδαπών και αλλοδαπών σπουδαστών/μαθητών Σχολών Τουριστικής Εκπαίδευσης και φοιτητών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης», η οποία προβλέπει ότι το ποσοστό των ασκούμενων, που τοποθετούνται σε κάθε ξενοδοχείο, δεν δύναται να υπερβαίνει το 17% του τακτικού προσωπικού του και σε κάθε περίπτωση τα 40 άτομα, αν ο αριθμός που προκύπτει από την ποσόστωση είναι μεγαλύτερος.

Πώς είναι δυνατόν το τουριστικό “success story” της χώρας μας να έχει ανάγκη την επιδότηση από τους πόρους του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου; Τι είδους “success story” είναι αυτό που υπεξαιρεί όχι μόνο εθνικούς πόρους αλλά και πόρους από όλους τους Ευρωπαίους φορολογούμενους πολίτες; Η παγκόσμια πρωτοτυπία επιδότησης του επιχειρηματικού τουριστικού “success story” της χώρας μας, αποτελεί υφαρπαγή των πόρων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου από τους νόμιμους δικαιούχους, τους Έλληνες και Ευρωπαίους ανέργους.

Περίπτωση Β: Επιδότηση Μπόμπολα και της ‘Ελληνικός Χρυσός’ μέσω του ΕΣΠΑ («Κατάρτιση με επιχορήγηση -training voucher- ανέργων στον δευτερογενή τομέα της οικονομίας με υποχρεωτική απασχόληση»), η οποία χρηματοδοτείται από το ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» (ΕΠΑΝΑΔ), με πόρους της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο). Η αρχική κατανομή των ωφελούμενων του προγράμματος άλλαξε ριζικά με αποτέλεσμα οι 4.300 από τους 4.638 να τοποθετούνται στην Κεντρική Μακεδονία, οι 175 στην Ανατολική Μακεδονία Θράκη, οι 150 στα Ιόνια Νησιά και οι 13 στη Δυτική Μακεδονία. Ενδιαφέρον όμως παρουσιάζει το γεγονός ότι **οι 4.300 θα κάνουν την πρακτική τους άσκηση στις εταιρίες ΑΚΤΩΡ (1275) και Ελληνικός Χρυσός ΑΕ (3025)...**

ΕΤΑΙΡΙΕΣ	ΚΑΤΑΡΤ.	ΑΠΑΣΧ.	ΠΡΟΓΡ/ΤΑ
ΑΚΤΩΡ	1275	393	29
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΧΡΥΣΟΣ ΑΕ	3025	866	40
IONIAN KALK AE	150	48	6
ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΗ ΘΡΑΚΗΣ	175	56	7
ΜΠΕΤΟΚΑΤ ΑΕ	13	4	1
ΣΥΝΟΛΟ	4638	1367	83

Πηγή: Διαύγεια

Τέλος, οφείλουμε να τονίσουμε ότι όταν εννοούμε ποσοστά ανεργίας με βάση τους επίσημους ορισμούς εννοούμε μόνο τους άνεργους, οι οποίοι έχουν κάνει συγκεκριμένες ενέργειες να βρουν εργασία (προφανώς χωρίς επιτυχία) τον προηγούμενο μήνα της έρευνας εργατικού δυναμικού, καθώς και όσους δεν

μπόρεσαν να εργαστούν ούτε μία ώρα την εβδομάδα της έρευνας εργατικού δυναμικού.

Στο πλαίσιο της διογκούμενης ανεργίας ιδιαίτερα των νέων η κυβέρνηση παρουσίασε το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Αντιμετώπιση της Ανεργίας των Νέων στα μέσα Ιανουαρίου 2013. Τα νούμερα που συνοδεύουν το λεγόμενο Σχέδιο Δράσης, του οποίου οι νέες δράσεις και οι αναθέσεις έργου ξεκίνησαν τον Απρίλιο, είναι εντυπωσιακά: 20 μέτρα, 600 εκατομμύρια, 350.000 ωφελούμενοι νέοι, οι οποίοι ανήκουν στις ηλικιακές κατηγορίες των 15-24 και 25-35 ετών. Ακόμη πιο εντυπωσιακά όμως ήταν τα σχόλια των αρμόδιων υπουργών και των εκπροσώπων των φορέων υλοποίησης του (3 υπουργεία και πλήθος οργανισμών διαχείρισης κονδυλίων και επιχειρησιακών προγραμμάτων). Όπως τονίστηκε το Σχέδιο πρόκειται για ένα ολοκληρωμένο, στοχευμένο σχέδιο δράσης, το οποίο για πρώτη φορά (...) αφορά αποκλειστικά τους νέους bάζοντας τέλος στη λογική της αποσπασματικότητας και της αλληλοεπικάλυψης των πολιτικών απασχόλησης του παρελθόντος.

Η ρητορική αυτή προφανώς δεν προκαλεί κανένα εφησυχασμό, καθώς η συντριπτική πλειοψηφία των νέων εργαζόμενων εξακολουθεί να βρίσκεται εγκλωβισμένη στο φαύλο κύκλο της ανεργίας, της φτώχειας και της επισφάλειας. Όσοι δε νέοι προσπαθούν να δοκιμάσουν την τύχη τους ως νέοι επιχειρηματίες αντιμετωπίζουν δυσκολίες εξασφάλισης τραπεζικής ρευστότητας και υψηλό κόστος από τη δαιδαλώδη γραφειοκρατία.

Παρόλα αυτά, οι δράσεις που προωθούνται στα πλαίσια του Σχεδίου προβλέπουν ασύμβατα προγράμματα κατάρτισης, επιχειρηματικότητας και ενεργοποίησης των νέων ανέργων με τα χαρακτηριστικά του εργατικού δυναμικού, ενώ στα μέτρα που υλοποιούνται δεν υπάρχει ίχνος καινοτομίας και πρωτοτυπίας και είναι διάχυτη η διάθεση της κυβέρνησης να μετριάσει προσωρινώς τις στερήσεις που προκαλεί η ανεργία στους ωφελούμενους των προγραμμάτων κατάρτισης, απόκτησης εργασιακής εμπειρίας και επιχειρηματικότητας χωρίς όμως να ανατρέπει το χαρακτήρα της χαμηλά αμειβόμενης και περιστασιακής εργασίας που επέβαλλαν τα μνημόνια.

Παράλληλα, αγνοούνται επιδεικτικά από τους επίσημους μηχανισμούς πολιτικής οι πολύπλευρες αρνητικές επιπτώσεις, που επιφέρουν οι αλλαγές στο οικογενειακό εισόδημα και στο (ακόμη και πριν τα μνημόνια) ελλειμματικό κράτος πρόνοιας, αλλά και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ανεργίας των νέων. Πιο συγκεκριμένα, η ανεργία των νέων πάντοτε ακολουθεί τις τάσεις του γενικού επιπέδου της ανεργίας και είναι πάντοτε υψηλότερη από αυτήν. Επίσης οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης με τον τρόπο που εφαρμόζονταν και εφαρμόζονται σήμερα διαβρώνουν τη θεσμική υπόσταση της αγοράς εργασίας, καθώς υπονομεύουν τους θεσμούς κοινωνικής προστασίας και αυξάνουν τα επίπεδα της επισφαλούς εργασίας.

Το τελικό αποτέλεσμα της επίδρασης των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης εξαρτάται από το εύρος και την έκταση διοικητικές αδυναμιών, καθώς και από το μέγεθος των διακρίσεων στην αγορά εργασίας από επιμέρους εργοδότες και των ενδεχόμενων φαινομένων τοποθέτησης ανέργων σε κενές θέσεις εργασίας που έτσι και αλλιώς θα καλύπτονται ή δεν θα πρέπει να επιβαρύνουν την τσέπη του βαριά δοκιμαζόμενου φορολογούμενου.

Δημόσια Διοίκηση

Η Τρόικα και η ελληνική κυβέρνηση συνεχίζουν το έργο ολοκληρωτικής καταστροφής του δημοσίου και την παράδοση του δημόσιου πλούτου στους δανειστές και την εγχώρια ελίτ. Το 'κούρεμα του κράτους' συνεχίζεται και είναι απότοκο του μνημονιακού στόχου να λειτουργήσει η δημόσια διοίκηση με τα λιγότερα οικονομικά μέσα από κάθε άλλη πολιτισμένη χώρα δηλαδή μέχρι 9% επί του ΑΕΠ, όπως αναφέρεται στη σελ. 998 του Ν.4046/ 2012 (Α. Μητρόπουλος, Αυγή 12 Μαΐου 2013). Έτσι λοιπόν μετά τον μύθο του ενός εκατομμυρίου δημοσίων υπαλλήλων τα στοιχεία της απογραφής που έρχονται στο φως αποκαλύπτουν δραματικές μειώσεις στα οργανογράμματα των οργανισμών και υπηρεσιών του δημόσιου.

Και όλα αυτά πριν την υλοποίηση του νέου κύματος απολύσεων με τη μέθοδο της κινητικότητας, το κλείσιμο 18 ΔΟΥ στα νησιά και 250 στο σύνολο της χώρας παρά το μεγάλο πρόβλημα είσπραξης φορολογικών εσόδων, την κατάργηση 8 φορέων και τη συγχώνευση 197 Νομικών Προσώπων με τη ψήφιση του Ν.4109/ 2013, την αναβολή της πρόσληψης 725 επιτυχόντων δοκίμων πυροσβεστών, την υποστελέχωση υπηρεσιών ΙΚΑ – ΕΤΑΜ, ΚΕΠΑ και ΕΟΠΥΥ με επιτυχόντες προκηρύξεων ΑΣΕΠ 8Κ/2008 και 9Κ/2008, το κλείσιμο 80 περιφερειακών ταχυδρομικών γραφείων, χωρίς παρόλα αυτά, να ενημερώνει τους κατοίκους και τα εκλεγμένα θεσμικά αυτοδιοικητικά όργανα για ποιους λόγους προχωρά σ' αυτή την ενέργεια τις επερχόμενες απολύσεις από την αναμόρφωση του τραπεζικού τομέα διά των συγχωνεύσεων και ιδιωτικοποιήσεων κτλ. Με βάση τα στοιχεία από την σχετική ιστοσελίδα του υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης, (arografi.yap.gov.gr) οι υπάλληλοι, μόνιμοι και συμβασιούχοι, του ελληνικού δημοσίου ανέρχονται σε 614.053. Από τα στοιχεία προκύπτουν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

- Κατά 14.937 άτομα έχει μειωθεί ο αριθμός των δημοσίων υπαλλήλων μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2013. Το Δεκέμβριο του 2012 ήταν 628.990 υπάλληλοι και τον Ιούλιο του 2013 έπεσαν στους 614.053. Η μείωση μέσα στον Ιούλιο είναι η μεγαλύτερη αριθμητικά και ποσοστιαία, σε μηνιαία βάση, το 2013.
- Από τους 618.709 υπαλλήλους, οι 184.292 ανήκουν στο υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, ενώ στους υπαλλήλους του υπουργείου Παιδείας μετρήθηκαν και εκείνοι του υπουργείου Πολιτισμού που αυτονομήθηκε μετά τον ανασχηματισμό. Εξ αυτών η συντριπτική πλειονότητα είναι καθηγητές σε σχολεία ή σε διοικητικές θέσεις.
- Τα υπουργεία και οι δημόσιοι φορείς έχουν τη μερίδα του λέοντος (513.041 υπάλληλοι) και ακολουθούν οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης με 92.596 υπαλλήλους.
- Οι περισσότεροι (231.608 στους συνολικά 614.053) είναι μεταξύ 40 και 49 ετών, ενώ υπερτερούν οι άντρες των γυναικών (328.185 έναντι 285.868).
- Οι 249.085 δημόσιοι υπάλληλοι, δηλαδή περίπου οι 4 στους 10, έχουν πανεπιστημιακή εκπαίδευση ενώ οι 216.579 (ποσοστό 35,2% του συνόλου) είναι απόφοιτοι Γυμνασίου ή Λυκείου.
- 613.400 από τους συνολικά 614.053 δημοσίους υπαλλήλους δήλωσαν ότι γνωρίζουν να χειρίζονται ηλεκτρονικό υπολογιστή.
- Ως προς τις ξένες γλώσσες, οι περισσότεροι δημόσιοι υπάλληλοι σε ποσοστό 23,8% του συνόλου ξέρουν αγγλικά (146.169 στους 614.053), τη γαλλική γλώσσα ομιλούν

30.781 δημόσιοι υπάλληλοι (ποσοστό 5%) και (19.142) μιλάνε γερμανικά (ποσοστό 3,1%) (δες σχετικό άρθρο στο www.alfavita.gr).

Τακτικό Προσωπικό								
Κατηγορία	2012	2013						
2013	Δεκέμβριος	Ιανουάριος	Φεβρουάριος	Μάρτιος	Απρίλιος	Μάιος	Ιούνιος	Ιούλιος
ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟΙ - ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	98	97	97	97	97	96	97	
ΒΟΥΛΗ	1.222	1.176	1.188	1.187	1.188	1.187	1.188	
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΑΡΧΕΣ	1.765	1.762	1.762	1.761	1.758	1.761	1.755	
Γ.Γ. ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ / Γ. Γ. ΜΕΣΩΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	506	502	502	499	498	495	481	
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ	2.432	2.414	2.412	2.406	2.394	2.386	2.374	
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΥΠΟΔΟΜΩΝ, ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΩΝ	8.156	8.067	8.087	8.073	7.357	7.341	7.327	
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	64.070	63.982	63.842	63.641	63.539	63.472	63.249	
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	15.320	15.263	15.227	15.199	15.195	15.174	15.116	
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	933	922	921	919	916	917	915	
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	92.753	92.350	91.830	91.546	91.245	90.553	90.361	
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	2.062	2.048	2.048	2.026	2.038	2.040	2.041	
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ	16.454	16.090	15.694	15.722	18.204	18.143	17.997	
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	677	673	672	672	671	670	668	
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ	136	135	135	135	135	132	132	
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΙΓΑΙΟΥ	8.471	8.425	8.357	8.339	8.310	8.303	8.264	
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	17.462	17.285	17.209	17.174	17.136	17.090	17.024	
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	195.631	195.400	195.231	195.188	195.734	195.532	194.292	
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ	974	952	970	961	956	959	953	
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	1.052	1.050	1.044	1.039	1.035	1.034	1.026	
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ	94.190	93.605	93.518	93.254	90.419	90.194	89.908	
ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΕΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ	6.785	6.720	6.717	6.716	6.703	6.692	6.667	
ΟΤΑ	94.339	93.873	93.719	93.522	93.236	93.031	92.811	
ΑΡΓΙΑ	833	876	880	902	943	960	964	
ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ	2.288	2.004	1.927	1.929	1.865	1.861	1.858	
ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΕΙ	381	305	334	229	192	194	1.241	
ΣΥΝΟΛΙΚΑ	628.990	625.976	624.323	623.136	621.764	620.217	618.709	0
Αριθμός Μισθοδοτούμενων - Μη Τακτικό Προσωπικό								
2013	2012	2013						
Είδος εργασιακής σχέσης	Δεκέμβριος	Ιανουάριος	Φεβρουάριος	Μάρτιος	Απρίλιος	Μάιος	Ιούνιος	Ιούλιος
Ορισμένου χρόνου - συμβάσεις έργου - ωρομίσθιοι	53.515	54.854	55.830	56.578	58.239	59.819	45.988	
Αιρετοί	12.030	12.171	12.275	12.572	12.840	12.915	13.029	
Μετακλητοί	1.889	1.791	1.820	1.826	1.802	1.806	1.687	
Ειδικές Περιπτώσεις	3.907	4.809	5.332	6.082	6.532	6.991	7.184	
ΣΥΝΟΛΙΚΑ	71.341	73.625	75.257	77.058	79.413	81.531	67.888	0

Πηγή: Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης, Αύγουστος 2013.

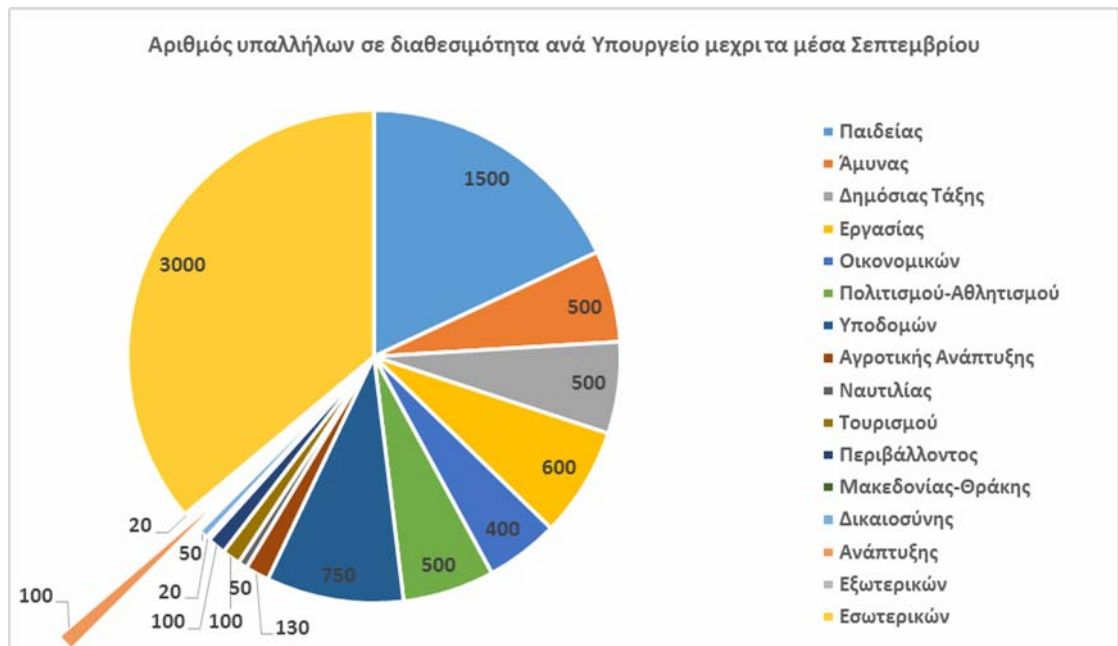
Πίνακας 3.3 Συγκεντρωτικός πίνακας μεσοπρόθεσμου προγραμματισμού προσλήψεων 2013-2016

ΥΠΟΤΟΜΕΙΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	2012	2013		2014		2015		2016	
	Αποχω- ρήσεις	Προσλή- ψεις	Αποχω- ρήσεις	Προσλή- ψεις	Αποχω- ρήσεις	Προσλή- ψεις	Αποχω- ρήσεις	Προσλή- ψεις	Αποχω- ρήσεις
Υπουργεία & ΟΤΑ Β' Βαθμού	19.430	2.497	16.641	1.884	16.010	3.202	15.591	3.118	14.790
ΟΤΑ Α' Βαθμού & Εποπτευόμενα Νομικά Πρόσωπα	3.558	0	3.048	81	3.108	79	3.108	79	2.072
Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης	1.200	197	1.028	189	1.013	203	987	197	933
Νοσοκομεία	3.526	552	3.020	546	2.951	591	2.861	572	2.754
Νομικά Πρόσωπα	852	148	730	139	710	142	691	138	654
ΔΕΚΟ (16 επανατα- ξινομημένες)	1.056	177	905	168	862	171	819	164	853
ΣΥΝΟΛΟ	29.622	3.571	25.372	3.007	24.654	4.388	24.057	4.268	22.056

Πηγή: Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής 2013-2016 (ΜΠΔΣ)

- Οι υλοποιούμενες μεταρρυθμίσεις στο χώρο της δημόσιας διοίκησης με αποκλειστικό στόχο την μείωση του προσωπικού με όχημα το αντισυνταγματικό μέτρο της διαθεσιμότητας και την κατ' επίφαση χρήση του όρου κινητικότητα προκαλούν σοβαρά αισθήματα ανασφάλειας στους εργαζόμενους και στους πολίτες, καθώς πολλές υπηρεσίες παρουσιάζουν ήδη εικόνα διάλυσης, ενώ ακόμη και οι υπάλληλοι που απλώς θα μετακινηθούν σε άλλη υπηρεσία και δεν θα απολυθούν θα περάσουν ένα χρονικό διάστημα μεγάλης αγωνίας αμειβόμενοι με το 75% του μισθού τους.

Δικαίως πολλοί εργαζόμενοι ανησυχούν ότι πίσω από τη διαθεσιμότητα ελλοχεύει ο κίνδυνος της απόλυσης, καθώς ο περιορισμός του αριθμού των εργαζομένων στο δημόσιο αποτελεί βασική δέσμευση της κυβέρνησης με την Τρόικα ήδη από το πρώτο μνημόνιο και το μεσοπρόθεσμό (Ν. 4046/ 2012 σχετικά με το λόγο προσλήψεων/ αποχωρήσεων από το δημόσιο). Επιπλέον, το υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης αποφάσισε πρόσφατα να μειώσει τον ανώτατο χρόνο διαθεσιμότητα από 12 σε 9 μήνες. Το πρώτο κύμα διαθεσιμότητας αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι τέλος Σεπτεμβρίου και στη συνέχεια θα ακολουθήσει η αξιολόγηση των υπαλλήλων που θα μπουν στο καθεστώς διαθεσιμότητας σε συνδυασμό με την αξιολόγηση των υπηρεσιακών δομών. Επιπλέον, στον προθάλαμο της απόλυσης βρίσκονται ήδη υπάλληλοι του Δημοσίου και των ΟΤΑ, οι οποίοι προσλήφθηκαν εκτός ΑΣΕΠ και με τα Προεδρικά Διατάγματα Παυλόπουλου.

Η διαθεσιμότητα και οι απολύσεις στο χώρο του δημοσίου πραγματοποιούνται χωρίς διάγνωση των πραγματικών αναγκών ανάλογα με τον εξυπηρετούμενο πληθυσμό και την προστιθέμενη αξία κάθε δημόσιας υπηρεσίας. Για παράδειγμα, η πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Υγείας κατ' επιταγήν της Τρόικα σκοπεύει να κλείσει και να συγχωνεύσει έξι τουλάχιστον νοσοκομεία, ορισμένα εκ των οποίων είναι εγκατεστημένα σε εργατικές περιοχές με υψηλή ανεργία και φτώχεια (πχ. Λοιμωδών Αγία Βαρβάρα-Αιγάλεω, Πολυκλινική Αθηνών, Πατησίων).

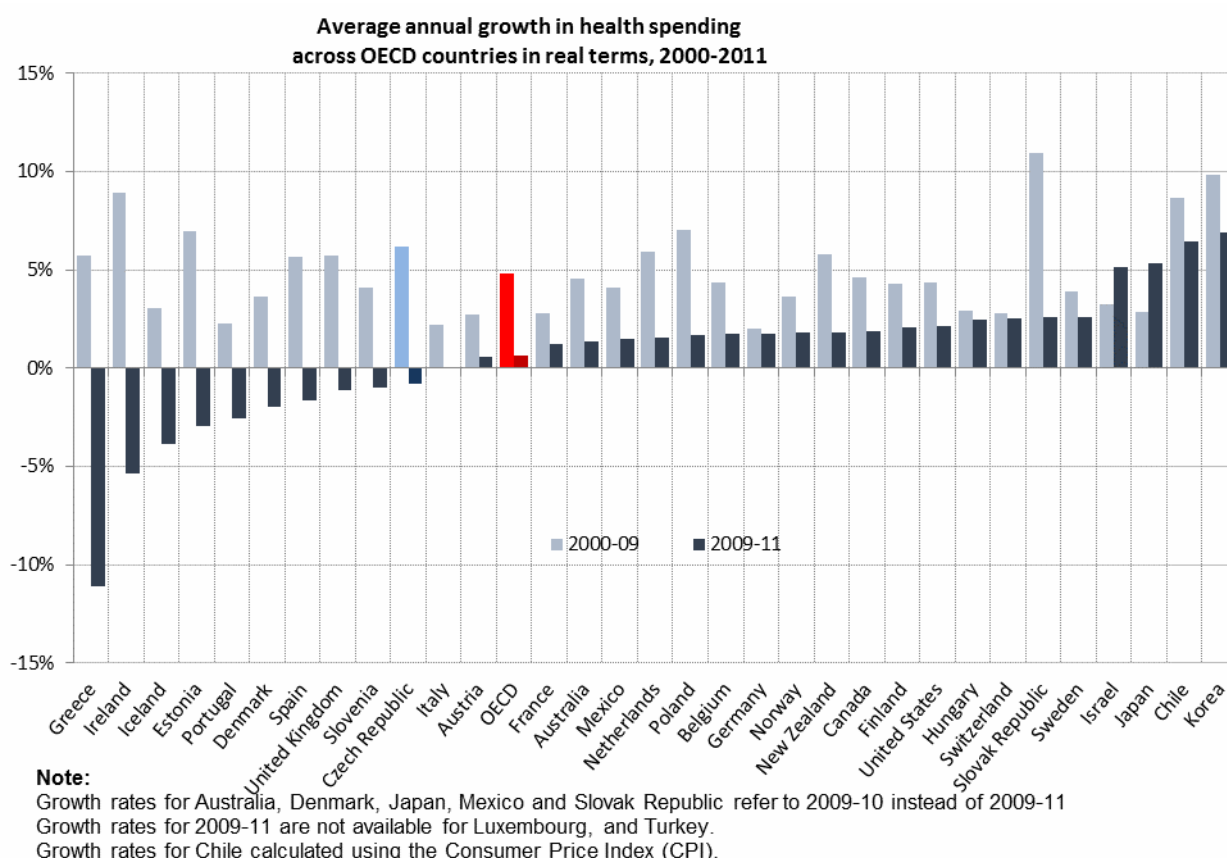
Η πολιτική των μνημονίων θέτει άμεσα ανθρώπινες ζωές σε κίνδυνο. Επιπλέον με παραπλανητικά στοιχεία επιδιώκεται η αλλοίωση της πραγματικότητας για την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών των νοσοκομείων αυτών. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί το νοσοκομείο 'Αμαλία Φλέμινγκ', όπου χάρη στις υπερπροσπάθειες των εργαζομένων και παρά τα προβλήματα υποστελέχωσης και υποχρηματοδότησης παρουσιάζει εξαιρετικές επιδόσεις αποδοτικότητας (στοιχεία esy.net, Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, μελέτη Καθ. Κ. Καλογεροπούλου).

Παράλληλα με χαρακτηριστική αδιαφορία η πολιτική ηγεσία του Υπουργείου σχεδιάζει την περαιτέρω υποβάθμιση ή και το κλείσιμο Κέντρων Υγείας σε περιοχές με συνεχή οικιστική ανάπτυξη, οι οποίες δεν διαθέτουν νοσοκομειακές μονάδες. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση οχτώ Κέντρων Υγείας στην Ανατολική Αττική (Καλύβια, Καπανδρίτι, Κορωπί, Μαρκόπουλο, Νέα Μάκρη, Ραφήνα και Σπάτα).

Ανάλογο παράδειγμα της τυφλής και δογματικής θέλησης της κυβέρνησης να απολύσει δημόσιους υπαλλήλους και να απαξιώσει τις δημόσιες υπηρεσίες αποτελεί η σοβαρή έλλειψη προσωπικού που παρατηρείται στις υπηρεσίες του ΙΚΑ-TEAM που απονέμουν τις συντάξεις, όταν ο αριθμός των αιτήσεων απονομής σύνταξης που βρισκόταν σε εκκρεμότητα μέχρι τις 30-9-2012 ανέρχεται σε 85.300 περίπου αιτήσεις για κύρια σύνταξη και 71.659 για επικουρική. Επισημαίνεται ότι ο μέσος χρόνος αναμονής μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης για συνταξιοδότηση φθάνει τους έντεκα μήνες για τα υποκαταστήματα του ΙΚΑ-ETAM Αττικής και Πειραιά και τους δέκα μήνες για την υπόλοιπη Ελλάδα.

Υγεία

- **Η Ελλάδα είναι πρωταθλήτρια στην μείωση των δαπανών υγείας στις χώρες του ΟΟΣΑ:** Οι συνολικές δαπάνες υγείας έχουν μειωθεί κατά 11% το 2010 και 2011, ενώ οι σχετικές μειώσεις στην συνταγογραφία φαρμάκων ήταν 13%. Την ίδια στιγμή η Ελλάδα παρουσιάζει σαφώς χαμηλότερο ποσοστό δημοσίων δαπανών υγείας σε σχέση με το μέσο επίπεδο των χωρών του ΟΟΣΑ (65% έναντι 72%) και σοβαρές ελλείψεις προσωπικού παρατηρούνται στα νοσοκομεία. Για παράδειγμα, η τελευταία έκθεση του ΟΟΣΑ αποκαλύπτει ότι στην Ελλάδα απασχολούνται 3,3 νοσοκόμες ανά 1000 άτομα, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τις χώρες του ΟΟΣΑ είναι 8,3.

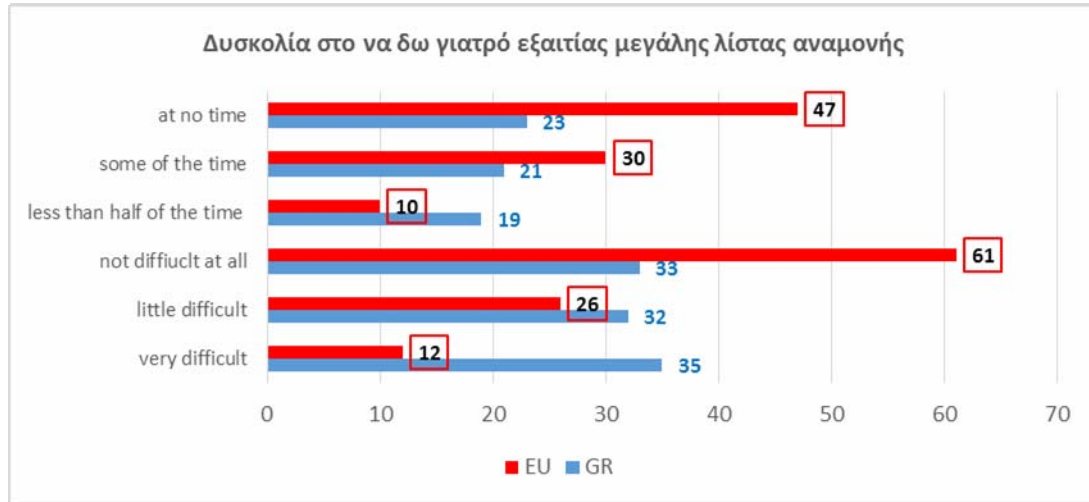

Πηγή: OECD Health Data 2013

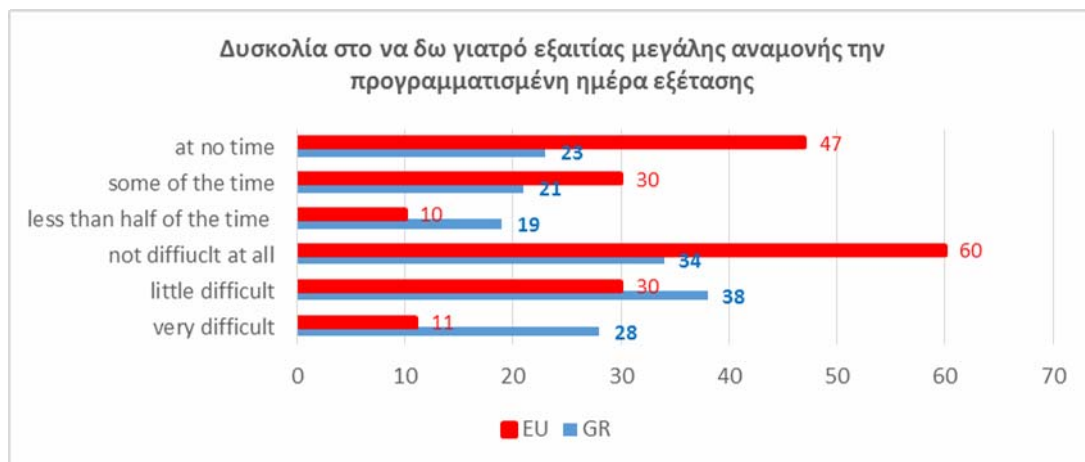
Διάφορες εκτιμήσεις κάνουν λόγο για ελλείψεις 5.000 γιατρών και 20.000 νοσοκόμων στο ΕΣΥ. Οι επαγγελματίες υγείας παραμένουν χαμηλά αμειβόμενοι και η οικονομική κατάσταση τους επιδεινώθηκε από ρυθμίσεις που αφορούσαν την κατάργηση επιδομάτων και το πάγωμα τακτικών αποδοχών. Μεταξύ 2010-11 οι δαπάνες του Υπουργείου Υγείας μειώθηκαν κατά €1.8 δις (μια μείωση της τάξεως του 23.7% για την περίοδο 2009-11), με τις αντίστοιχες μειώσεις στο κόστος λειτουργίας των δημόσιων νοσοκομείων να αντιστοιχούν σε €0.74 δις (-12.5% για την περίοδο 2009-11).

Αξίζει να σημειωθεί ότι το 75% των περικοπών των δαπανών των δημόσιων νοσοκομείων προήλθε από μειώσεις στο κόστος μισθοδοσίας του ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού και σε καμία περίπτωση δεν πρόκειται για μια επιτυχία στην καταπολέμηση φαινομένων σπατάλης, κακής διαχείρισης και διαφθοράς

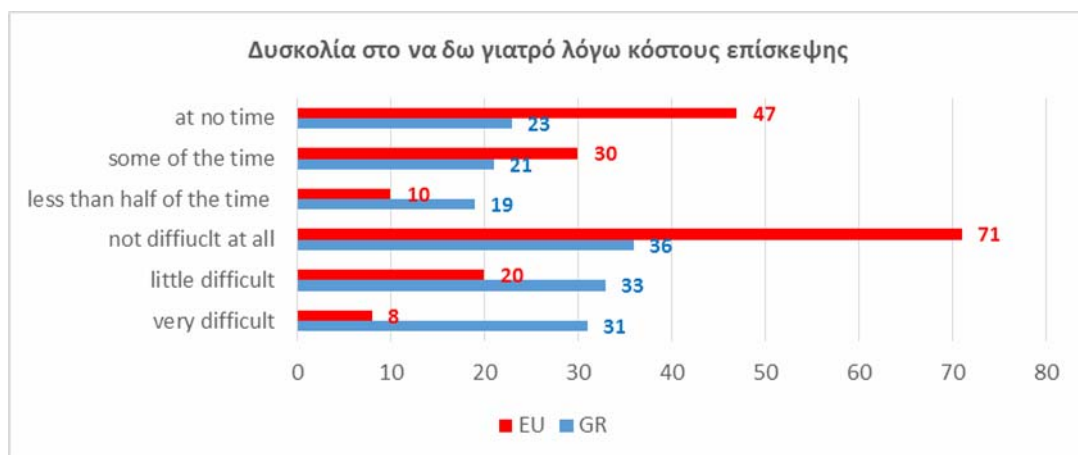
(Kondilis *et. al.* 2013). Τα διαγράμματα που ακολουθούν προέρχονται από την έρευνα: European Quality of Life Survey 2012 και δείχνουν την απόκλιση της χώρας στην παροχή ικανοποιητικών υπηρεσιών φροντίδας από το δημόσιο σύστημα υγείας συγκριτικά με την ΕΕ. **Τα μνημόνια βλάπτουν σοβαρά την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας!**

Πηγή: Eurofound (2013)

Πηγή: Eurofound (2013)

Πιο δραματικές βέβαια είναι οι μελέτες που δείχνουν το μέγεθος της ανθρωπιστικής κρίσης της χώρας από το 2010 και εντεύθεν. Για παράδειγμα σύμφωνα με μελέτη της ομάδας του Cambridge (Kentikelenis *et. al.* 2011) παρατηρούνται εντυπωσιακές αυξήσεις στα ποσοστά αυτοκτονιών, στο ποσοστό των πολιτών που λαμβάνουν ιατρική βοήθεια από τις ομάδες αλληλεγγύης στις γειτονιές (από 3% το 2009 στο 30% το 2011, ενώ εντοπίζονται και περιπτώσεις ηθελημένης μετάδοσης νοσημάτων HIV και ηπατίτιδας. Επίσης πολλές μονάδες ψυχικής υγείας, των οποίων ο προϋπολογισμός έχει μειωθεί κατά 55% το 2012 σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο απειλούνται με κλείσιμο. Το ίδιο βέβαια ισχύει και για πολλά νοσοκομεία και ιδιαίτερα σε περιοχές, όπου ζουν πολίτες με χαμηλό εισόδημα (πχ. Αγία Βαρβάρα, Πολυκλινική Αθηνών), γεγονός που δείχνει την ταξικότητα της πολιτικής της κυβέρνησης.

Οι μειώσεις αυτές εκτός του ότι είναι παράλογα υψηλές είναι επίσης παράλογες ως προς την σκοπιμότητα εφαρμογής τους σε μια χώρα, όπου παρατηρείται δημογραφική κρίση και για πρώτη φορά από τις αρχές της δεκαετίας του '50 αυξήθηκε η παιδική θνησιμότητα και σημειώνεται πτώση του προσδόκιμου ορίου ζωής κατά 3% από το 2010. Από το 2009 και μετά καταγράφεται πτώση των γεννήσεων 10,13% από το 2009 στο 2011 (2009: 10,45 γεννήσεις ανά 1.000 κατοίκους, 2010: 10,15 γεννήσεις ανά 1.000 κατοίκους, 2011: 9,39 γεννήσεις ανά 1.000 κατοίκους). Παράλληλα από το 2008 και μετά παρουσιάστηκε αύξηση των γεννήσεων νεκρών εμβρύων 21,15% από το 2008 στο 2011 (2008: 3,31 γεννήσεις νεκρών ανά 1.000 ζώντα, 2009: 4,28 γεννήσεις νεκρών ανά 1.000 ζώντα, 2010: 4,36 γεννήσεις νεκρών ανά 1.000 ζώντα, 2011: 4,01 γεννήσεις νεκρών ανά 1.000 ζώντα) (Σίμου, 2013).

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ., το 2012 ο πληθυσμός της Ελλάδας μειώθηκε κατά 16.299 άτομα σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά. Προβλήματα, όμως, δημιουργούνται και με τους γάμους καθώς αυτοί μειώθηκαν κατά 9,78% από 55.099 το 2011 σε 49.170 το 2012. Παράλληλα, αυξάνονται ολοένα και περισσότερο οι θάνατοι, καθώς το 2012 ο αριθμός των θανάτων ανήλθε σε 116.670 έναντι 111.099 το 2011 (+5%). Συνυπολογίζοντας τις αυξητικές τάσεις μετανάστευσης των νέων καθίσταται εμφανές ότι η Ελλάδα μετατρέπεται σταδιακά σε μια χώρα γερόντων, ένα μέρος εκ των οποίων θα δυσκολεύεται να βγει τη σύνταξη (δες απόλυτα μεγέθη ανεργίας ατόμων 55-64 ετών) ή θα αναγκάζεται να ζήσει με βασική σύνταξη πείνας των 360 ευρώ. Τα οικογενειακά επιδόματα του ΟΑΕΔ, τα οποία παραμένουν σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα συνδράμουν με τη σειρά τους σε αυτήν την εξέλιξη.

Τα ποσά του οικογενειακού επιδόματος

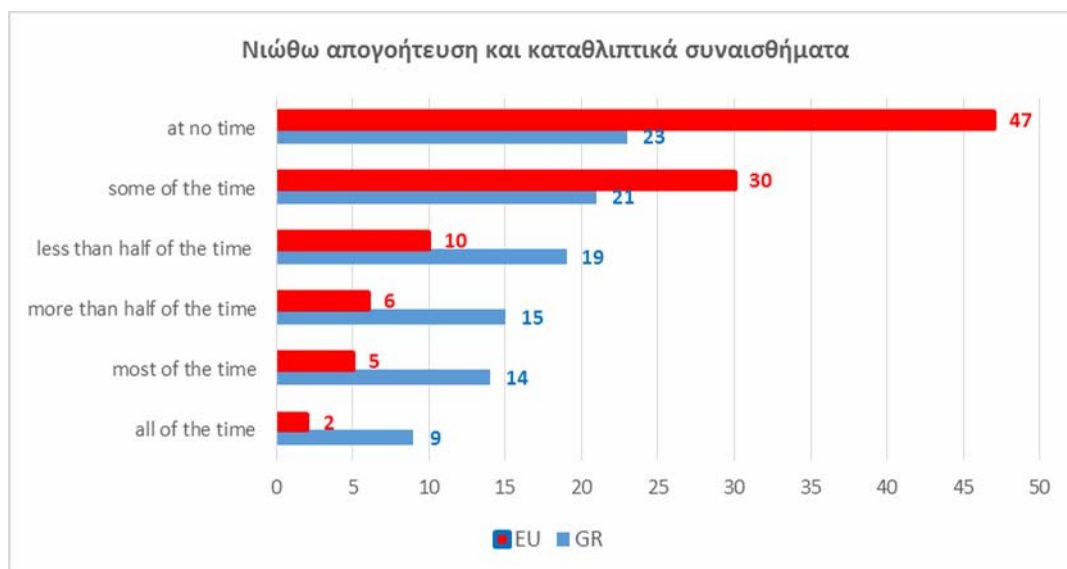
ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΚΝΩΝ	ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΟΣΟ ΣΕ ΕΥΡΩ	ΕΤΗΣΙΟ ΠΟΣΟ ΣΕ ΕΥΡΩ	ΕΤΗΣΙΟ ΠΟΣΟ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΔΟΜΑ ΤΡΙΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
1	8,22	98,64	133,80
2	24,65	295,80	330,96
3	55,47	665,64	700,80
4	67,38	808,56	843,72
5	78,68	944,16	979,32
6	89,98	1.079,76	1.114,92
7	101,28	1.215,36	1.250,52
8	112,57	1.350,84	1.386,00
9	123,87	1.486,44	1.521,60
10	135,17	1.622,04	1.657,20
11	146,47	1.757,64	1.792,80
12	157,77	1.893,24	1.928,40
13	169,06	2.028,72	2.063,88
14	180,36	2.164,32	2.199,78

Για κάθε παιδί πέρα από τα τέσσερα έχει ήδη προστεθεί το ποσό των **11,30 €** κάθε μήνα (άρθρο 1 Π.Δ. 154/2004). Επίδομα τρίτου παιδιού (άρθρο 18 Ν. 1346/83). Μηνιαίο ποσό **2,93 €**. Σημειώνουμε ότι το ποσό του επιδόματος προσαυξάνεται κατά **3,67 €** μηνιαίως, δηλαδή κατά **44,04 €** ετησίως, για κάθε παιδί στις περιπτώσεις που απαιτείται (άρθρο 1 παρ. 3 Π.Δ. 412/1985) – π.χ. ανάπηρο παιδί, δικαιούχος γονέας σε χηρεία κ.λπ.

Πηγή: Εφημερίδα των Συντακτών 20-21 Ιουλίου 2013

Οι δραστικές περικοπές στους μισθούς, στις συντάξεις και στα επιδόματα σε συνδυασμό με την εκτός ελέγχου αύξηση της ανεργίας επηρεάζουν τους δείκτες γεννητικότητας και θνησιμότητας προκαλώντας παράλληλα αντίστοιχα αισθήματα άγχους, απαισιοδοξίας και κατάθλιψης. Το παρακάτω διάγραμμα φανερώνει τη ψυχολογική ισοπέδωση των πολιτών της χώρας το 2012 συγκριτικά με το μέσο επίπεδο των πολιτών της ΕΕ. Παράλληλα, σχετική μελέτη του ΕΠΙΨΥ (2012) βρήκε ότι το 50% των κατοίκων της χώρας εμφανίζει καταθλιπτικά συναισθήματα και νιώθει μελαγχολία σε καθημερινή βάση, ενώ το 20% των πολιτών με οικονομικές δυσκολίες εμφανίζει αυτοκτονικό ιδεασμό. Η Ελλάδα βιώνει μια γενοκτονία σε περίοδο ειρήνης. **Τα μνημόνια βλάπτουν σοβαρά την υγεία!**

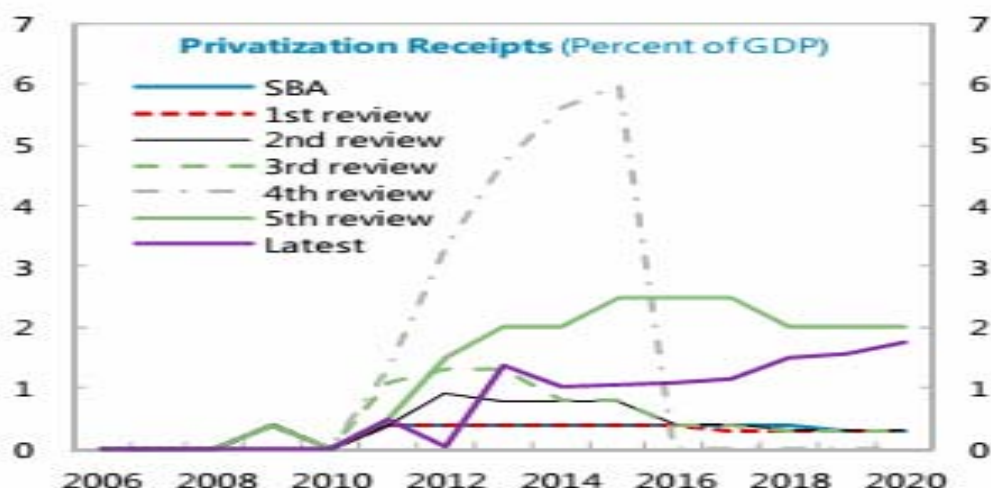
Πηγή: Eurofound (2013)

Ιδιωτικοποιήσεις

- Οι ιδιωτικοποιήσεις δεν μπορούν να συμβάλλουν και να συνεισφέρουν στην απομείωση του χρέους: Το πρώτο μνημόνιο προέβλεπε την ύπαρξη εσόδων περίπου 50 δις από αποκρατικοποιήσεις βάση αυθαίρετου 'μαθηματικού'

υπολογισμού του ΔΝΤ, ενώ η Κτηματική Εταιρία του Δημοσίου αποτιμούσε την αξία όλων των ακινήτων του δημοσίου στα 280 δις. Μετά από τρία σχεδόν χρόνια το ίδιο το ΔΝΤ (Ιούνιος 2013) προβλέπει ότι η αξία της κρατικής περιουσίας δεν ξεπερνά τα 22 δις (μια ακόμη λάθος εκτίμηση);, ενώ η αποτίμηση του προγράμματος αποκρατικοποιήσεων από το ΤΑΙΠΕΔ αντιστοιχεί σε μόλις 9,6 δις. Η λεηλασία του δημόσιου πλούτου έχει ήδη συμπαρασύρει στο γκρεμό την αγροτική οικονομία και την περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας και στον Καιάδα σημαντικές επιχειρήσεις για την περιφερειακή ανάπτυξη, όπως η Ελληνική Βιομηχανία Ζάχαρης, η Δωδώνη, η ΣΕΚΑΠ.

Οι λαθροχειρίες των μνημονιακών κυβερνήσεων και της Τρόικα συμβάλλουν όχι μόνο στην υποτίμηση της εργασίας, αλλά και στην υποτίμηση της δημόσιας περιουσίας και στην ελεγχόμενη καταστροφή μέρους του κεφαλαίου (μικρές επιχειρήσεις, αυτοαπασχολούμενοι), ώστε να προκύψει ένας νέος κύκλος επένδυσης κεφαλαίου-απόσπασης κερδοφορίας-νέας επένδυσης (από την εγχώρια ελίτ ή από ξένους πολυεθνικούς κολοσσούς και ξένες κρατικές επιχειρήσεις). Τα δημοσιεύματα σε φιλοκυβερνητικές εφημερίδες που ζητούν την αλλαγή του νόμου περί υδρογονανθράκων, ώστε να παραχωρείται αυτομάτως και εξ ολοκλήρου και για τουλάχιστον 25 με 35 χρόνια το δικαίωμα εκμετάλλευσης κοιτασμάτων υδρογονανθράκων σε εταιρίες που θα ανακαλύψουν πετρέλαιο στο Ιόνιο ή στο Αιγαίο αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα.

Πηγή: Tzanatos (2013)

- **Αποικία Χρέους** - Το φαραωνικό σχέδιο ιδιωτικοποιήσεων προβλέπει το ξεπούλημα της δημόσιας περιουσίας σε κρατικές ή υπο-κρατικό έλεγχο εταιρίες του εξωτερικού (με τις γνωστές υπερεξουσίες του ΤΑΙΠΕΔ, όπως το δεκαετές απόρρητο):

Επιχειρηματικός όμιλος	Έδρα επιχείρησης	Κλάδος	Κρατική συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο του ομίλου	Περίπτωση εταιρίας/ κοινωνικού αγαθού που ιδιωτικοποιείται
GdF-Suez (inc. Suez Environnement)	Γαλλία	Νερό, φυσικό αέριο, ηλεκτρική ενέργεια	37%	Εταιρείας Ύδρευσης Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης (ΕΥΑΘ)

Mekorot	Ισραήλ	Νερό	100%	Εταιρείας Ύδρευσης Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης (ΕΥΑΘ)
Gazprom	Ρωσία	Φυσικό αέριο	50.01%	Δημόσια Επιχείρηση Παροχής Αερίου (ΔΕΠΑ)
Socar	Αζερμπαϊτζάν	Φυσικό αέριο	100%	Διαχειριστής Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΔΕΣΦΑ)
Deutsche Bahn	Γερμανία	Μεταφορές	100%	Πιθανός αγοραστής ΤΡΑΙΝΟΣΕ
SNCF	Γαλλία	Μεταφορές	100%	Πιθανός αγοραστής ΤΡΑΙΝΟΣΕ
COSCO	Κίνα	Ναυτιλία-μεταφορές	100%	Προβλήτας 2 - Σταθμός Εμπορευματοκιβωτίων Πειραιά (ΣΕΠ Α.Ε.) - Πιθανός αγοραστής ΤΡΑΙΝΟΣΕ και ΓΑΙΟΣΕ

Πηγή: Hall-PSIRU (2013)

Η προβολή των ιδιωτικοποιήσεων ως εργαλείο εξόδου από την κρίση αποτελεί ένα ρετρό ιδεολόγημα, καθώς εξαιτίας της έντασης των ιδιωτικοποιήσεων που έλαβαν χώρα στη δεκαετία του '90, η Ελλάδα το 2012 είχε από τους μικρότερους, αν όχι τον μικρότερο κρατικό επιχειρηματικό τομέα σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιπλέον, η Ελλάδα είναι πρωταθλήτρια των ιδιωτικοποιήσεων ανάμεσα στις χώρες του ΟΟΣΑ, με μόνο ανταγωνιστή την Πορτογαλία η οποία κατέχει με διαφορά την πρώτη θέση (Γ. Σταθάκης, 15 Ιουλίου Αυγή 2012).

Ιδιωτικοποιήσεις (%ΑΕΠ) Ένταση ιδιωτικοποιήσεων

Βέλγιο 3 0,34

Γαλλία 4,2 0,29

Γερμανία 1,1 0,09

Δανία 2,9 0,21

Ελλάδα 8,8 0,79

Ιταλία 8,2 0,66

Νορβηγία 1,7 0,07

Ολλανδία 2,7 0,33

Πορτογαλία 20,2 1,22

Η επιχειρούμενη συστηματική απαξίωση της δημόσιας περιουσίας και εγκατάλειψη των δημόσιων υπηρεσιών έχει ήδη προκαλέσει ποικίλα προβλήματα στην ελληνική κοινωνία και οικονομία. Έτσι την ώρα που αποφασίζεται η τριχοτόμηση της ΔΕΗ και το πέρασμα της επιχείρησης σε ξένες και εγχώριες ιδιωτικές εταιρίες το κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα αυξάνεται περισσότερο από κάθε άλλη χώρα στην ΕΕ-27 προετοιμάζοντας το έδαφος απώλειας κυριαρχίας των ενεργειακών δυνατοτήτων της χώρας.

Η Ελλάδα, βρίσκεται στις υψηλότερες θέσεις ενεργειακής εξάρτησης από το πετρέλαιο, αφού το 57 % της πρωτογενούς κατανάλωσης ενέργειας, παράγεται από τα προϊόντα πετρελαίου έναντι ποσοστού 40 % περίπου που είναι ο μέσος όρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ετήσιος τζίρος του πετρελαϊκού τομέα, ξεπερνά τα 20 δις ευρώ (χωρίς φόρους), και είναι τρεις φορές μεγαλύτερος από τον ετήσιο κύκλο εργασιών της ΔΕΗ. Αξίζει να σημειωθεί ότι με την ανοχή, τις ευλογίες και τις ρυθμίσεις των εκάστοτε κυβερνήσεων ο κλάδος των πετρελαιοειδών μετατράπηκε σε ολιγοπώλιο, με δύο κυρίαρχους ομίλους με τον τομέα της διύλισης να κυριαρχείται από τα ΕΛΠΕ (70%) και δευτερευόντως τη Motor oil (30%)...

Η σχετική αύξηση στα τιμολόγια της ΔΕΗ προκαλεί φαινόμενα διευρυμένης ενεργειακής φτώχειας και αποστέρησης για πολλούς κατοίκους της χώρας. Η κυβέρνηση εξάλλου έχει δεσμευτεί στην Τρόικα ότι θα παραχωρήσει σε ιδιώτες το 17% του μετοχικού κεφαλαίου της ΔΕΗ που ανήκει στο κράτος μέχρι το 2016. Αντίστοιχα προβλήματα παρατηρούνται στις συγκοινωνίες ιδιαίτερα των κατοίκων νησιωτικών και απομακρυσμένων περιοχών. Η απαξίωση της Ολυμπιακής και η επέλαση του πτητικού έργου της Aegean συνοδεύτηκε από τον περιορισμό ή και την κατάργηση των δρομολογίων εσωτερικού με τη διατήρηση των τιμών των εισιτηρίων σε απαγορευτικά επίπεδα για τα χαμηλά οικονομικά στρώματα. Η υπαγωγή της ακίνητης περιουσίας των ΑΕΙ-ΤΕΙ στο ΤΑΙΠΕΔ (δομημένης και αδόμητης επιφάνειας) είναι σίγουρο θα προκαλέσει σοβαρά προβλήματα στην εύρυθμη λειτουργία των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων.

Άλλα παραδείγματα υποβάθμισης της δημόσιας περιουσίας αφορούν στην εγκληματική αδιαφορία για το περιβάλλον με την υποβάθμιση περιοχών φυσικού κάλους, ακόμη και περιοχών ενταγμένων στο πρόγραμμα Natura, και την εμφάνιση καθυστερήσεων και εμποδίων στο έργο των φορέων διαχείρισης και προστασίας. Σύμφωνα με πρόσφατη καταγγελία των περιβαλλοντικών οργανώσεων Αρκτούρος, Αρχέλων, Δίκτυο Μεσόγειος SOS, Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης, Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών, Καλλιστώ, ΜΟm και WWF Ελλάς: *‘το εθνικό σύστημα προστατευμένων περιοχών, η ραχοκοκαλιά δηλαδή για την προστασία της ελληνικής φύσης παραπαίει...η τύχη του 70% των περιοχών Natura, για τις οποίες δεν έχουν οριστεί σχήμα διαχείρισης είναι στον αέρα. Ταυτόχρονα, οι αρμόδιοι φορείς δεν έχουν προχωρήσει στην απαραίτητη, και προβλεπόμενη από το νόμο, παρακολούθηση και καταγραφή της κατάστασης της βιοποικιλότητας, εκθέτοντας τη χώρα μας σε διεθνές επίπεδο.’* (Αυγή, 18 Ιουλίου 2013).

- **Επιβάλλουν στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες του Νότου την εκποίηση της δημόσιας περιουσίας με fast-track διαδικασίες, όταν στο Βορρά κάνουν συνεχώς κρατικοποιήσεις/ επαναδημοτικοποιήσεις (Πυρετός ιδιωτικοποιήσεων στις χώρες του Νότου και υποθερμία ιδιωτικοποιήσεων στο Βορρά):**

Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας	Διαδικασία	Χώρες	Παράγοντες/ Αιτίες αλλαγής ιδιοκτησιακού καθεστώτος
Νερό	Επαναδημοτικοποίηση, το νερό πίσω στους Δήμους και στις τοπικές κοινωνίες	Γαλλία, Ουγγαρία, Γερμανία, Ιταλία	Αποτυχία ιδιωτών ² , αυξημένο κόστος, λήξη σύμβασης παροχής υπηρεσιών με τις ιδιωτικές εταιρίες
Ηλεκτρική ενέργεια	Νέα stadtwerke (εταιρία κοινής ωφέλειας) με την αγορά/ κρατικοποίηση των ιδιωτικών εταιριών, (>€9bn)	Γερμανία ³ , Ουγγαρία, Λιθουανία	Αποτυχία ιδιωτών, αυξημένο κόστος, λήξη σύμβασης παροχής υπηρεσιών με τις ιδιωτικές εταιρίες
Δημόσιες Μεταφορές	Μεταφορά στον έλεγχο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης των συμβάσεων παραχώρησης και των ευθυνών εκμετάλλευσης	Βρετανία, Γαλλία	Αποτυχία ιδιωτών, αυξημένο κόστος, εξυπηρέτηση κοινωνικών στόχων,
Ανακύκλωση	Το έργο αναλαμβάνουν Δημοτικές υπηρεσίες. Όταν συμμετέχει ένας ιδιώτης αυτό γίνεται με συμβάσεις παραχώρησης που έχουν κατοχυρωθεί κατά το παρελθόν στο πλαίσιο μιας "εσωτερικής" ("in-house") νομικής σχέσης	Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία κτλ.	Αποτυχία ιδιωτών, αυξημένο κόστος, καλύτερη διαχείριση, λήξη σύμβασης παροχής υπηρεσιών με τις ιδιωτικές εταιρίες
Διαχείριση Απορριμμάτων	Συμβάσεις παραχώρησης στο πλαίσιο μιας "εσωτερικής" ("in-house") νομικής σχέσης εκμετάλλευσης	Βρετανία, Φινλανδία	Αυξημένο κόστος, λήξη σύμβασης παροχής υπηρεσιών με τις ιδιωτικές εταιρίες
Δημόσια κατοικία-στέγαση	Συμβάσεις παραχώρησης στο πλαίσιο μιας "εσωτερικής" ("in-house") νομικής σχέσης εκμετάλλευσης	Βρετανία, Γερμανία	Αυξημένο κόστος, καλύτερη διαχείριση
Δημόσια Υγεία	Η κυβέρνηση της Σλοβακίας υλοποιεί πρόγραμμα κρατικοποίησης των ταμείων ασφάλισης για την υγεία (<u>Reuters Οκτώβριος 2012</u>)		

Πηγή: Hall-PSIRU (2013)

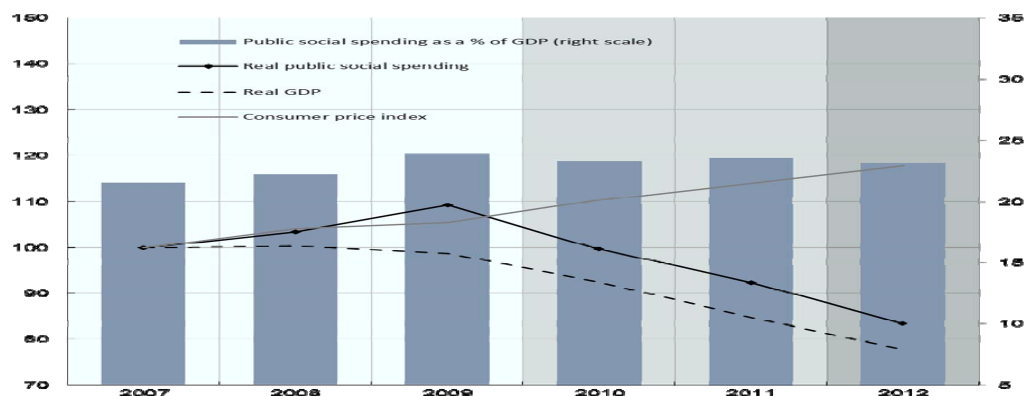
Κοινωνική Προστασία

- Μια ακόμη θλιβερή πρωτιά: **Η Ελλάδα** (μαζί με την Ουγγαρία) **αποτελεί την μοναδική χώρα, όπου οι δημόσιες κοινωνικές δαπάνες παρουσιάζουν μείωση από το 2009** παρά τις αυξημένες ανάγκες του πληθυσμού κυρίως εξαιτίας της μεγάλης αύξησης της ανεργίας και της φτώχειας, καθώς και της συνεχούς

² Κυρίως υποβάθμιση υπηρεσιών και εκτόξευση τιμών με άμεσο αποτέλεσμα τον περιορισμό της πρόσβασης των πολιτών στα προσφερόμενα αγαθά/ υπηρεσίες.

³ Από το 2007 μέχρι σήμερα έχουν συσταθεί 44 νέοι φορείς παροχής δημόσιων αγαθών και περισσότερα από 100 δικαιώματα εκμετάλλευσης δικτύων και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας έχουν περάσει στο δημόσιο. Τα περισσότερα συμβόλαια στον τομέα αυτό πρόκειται να λήξουν ως το 2016, και προς το παρόν τα 2/3 των κοινοτήτων της Γερμανίας προτίθενται να επαναγοράσουν τις μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, τα δίκτυα διανομής, καθώς και τις μετοχές σε περίπου 850 μονάδες, οι οποίες αντιστοιχούν στο 50% της αγοράς. Επιπλέον κάποιοι δήμοι και κρατίδια έχουν ήδη εξαγοράσει μεγάλες εταιρίες. Για παράδειγμα η κυβέρνηση της Βάδης-Βιρτεμβέργης εξαγόρασε για 4.7 δις ευρώ το 45% της EnBW, από τη Γαλλική πολυεθνική EDF, ενώ η Βόρεια Ρηνανία-Βεστφαλία πήρε πίσω την πέμπτη μεγαλύτερη εταιρία παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, Evonik-Steag για 649 εκ. ευρώ.

υποβάθμισης των δημόσιων υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας. Η μείωση αυτή αντιστοιχεί σε επίπεδα 14% κατά την περίοδο 2009-12.

Πηγή: ΟΟΣΑ

Αποτέλεσμα του περιορισμού του έτσι και αλλιώς ελλειπτικού κράτους πρόνοιας είναι η αύξηση του κινδύνου της φτώχειας, με ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά για τα παιδιά, τους πολίτες με χαμηλή εκπαίδευση και τους ηλικιωμένους, ενώ χιλιάδες μετανάστες βιώνουν ακραίες συνθήκες διαβίωσης που παραπέμπουν χωρίς υπερβολή σε χώρες του Τρίτου κόσμου, όπως διαπιστώνουν διεθνείς οργανισμοί (Ηνωμένα Έθνη, UNESCO, UNICEF, Human Rights Watch, Διεθνής Αμνηστία κτλ.). Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με πρόσφατη ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η Ελλάδα καταλαμβάνει την 7^η θέση παγκοσμίως στον αριθμό των αλλοδαπών μεταναστών που προέρχονται από χώρες εκτός της ΕΕ-28 (824.000 ή το 7,3% του συνολικού πληθυσμού έναντι 4,1% στο σύνολο των χωρών-μελών της Ένωσης). Ο αριθμός των πολιτών που ζούνε στα όρια της φτώχειας έχει αυξηθεί κατά 50% και υπερβαίνει το 30% κατατάσσοντας την Ελλάδα με μικρή διαφορά στην τέταρτη θέση μετά την Ισπανία, τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία στην ΕΕ-27.

	Total			Male			Female		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
EU-27 (1)	16.3	16.4	16.9	15.4	15.6	16.1	17.1	17.0	17.6
Euro area (1)	15.9	16.1	16.9	14.9	15.3	16.1	16.8	16.9	17.6
Belgium	14.6	14.6	15.3	13.4	13.9	14.6	15.7	15.2	16.0
Bulgaria	21.8	20.7	22.3	19.8	19.0	20.8	23.7	22.3	23.6
Czech Republic	8.6	9.0	9.8	7.5	8.0	8.9	9.5	10.0	10.6
Denmark	13.1	13.3	13.0	12.8	13.1	13.0	13.4	13.4	13.0
Germany	15.5	15.6	15.8	14.7	14.9	14.9	16.3	16.4	16.8
Estonia	19.7	15.8	17.5	17.5	15.4	17.6	21.6	16.2	17.4
Ireland	15.0	16.1	-	14.9	15.9	-	15.1	16.2	-
Greece	19.7	20.1	21.4	19.1	19.3	20.9	20.2	20.9	21.9
Spain	19.5	20.7	21.8	18.3	20.1	21.1	20.6	21.3	22.4
France	12.9	13.3	14.0	11.9	12.6	13.5	13.8	13.9	14.5
Italy	18.4	18.2	19.6	17.0	16.8	18.3	19.8	19.5	20.8
Cyprus	15.8	15.1	14.5	13.7	13.5	12.7	17.8	16.7	16.2
Latvia (2)	25.7	21.3	19.1	24.2	21.7	20.0	27.0	21.0	18.4
Lithuania	20.6	20.2	20.0	19.1	20.7	19.8	21.9	19.8	20.1
Luxembourg	14.9	14.5	13.6	13.8	14.6	12.7	16.0	14.4	14.5
Hungary	12.4	12.3	13.8	12.8	12.6	14.1	12.1	12.0	13.6
Malta	15.3	15.0	15.4	14.7	14.5	15.0	15.9	15.5	15.8
Netherlands	11.1	10.3	11.0	10.8	9.7	10.8	11.3	10.8	11.1
Austria	12.0	12.1	12.6	10.7	10.7	11.7	13.2	13.5	13.5
Poland	17.1	17.6	17.7	16.9	17.4	17.8	17.4	17.7	17.6
Portugal	17.9	17.9	18.0	17.3	17.3	17.6	18.4	18.4	18.4
Romania	22.4	21.1	22.2	21.4	20.7	21.9	23.4	21.4	22.5
Slovenia	11.3	12.7	13.6	9.8	11.3	12.2	12.8	14.1	15.0
Slovakia	11.0	12.0	13.0	10.1	11.7	12.8	11.8	12.2	13.1
Finland	13.8	13.1	13.7	12.9	12.4	13.2	14.7	13.8	14.2
Sweden	13.3	12.9	14.0	12.0	11.4	12.2	14.5	14.3	15.7
United Kingdom	17.3	17.1	16.2	16.7	16.4	14.8	17.8	17.8	17.6
Iceland	10.2	9.8	9.2	9.3	9.8	9.0	11.1	9.8	9.5
Norway	11.7	11.2	10.5	10.1	10.1	9.9	13.2	12.2	11.1
Switzerland	15.1	15.0	15.0	13.5	13.8	13.7	16.7	16.2	16.3
Croatia (3)	17.9	20.5	21.1	16.0	19.7	20.0	19.7	21.3	22.1

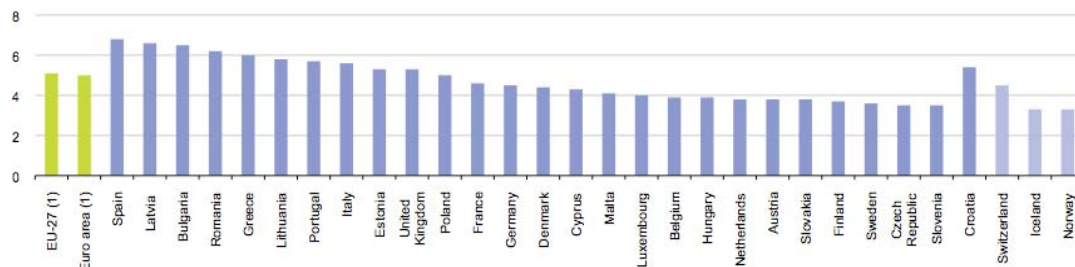
(1) Eurostat estimates, 2011

(2) Break in series, 2011

(3) Break in series, 2010

Source: Eurostat (online data code: ilc_li02)

Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι οι χώρες αυτές (μαζί με την Ελλάδα βεβαίως) παρουσιάζουν ταυτόχρονα την υψηλότερη ανισότητα στον τρόπο διανομής του εισοδήματος (στοιχεία 2011).

(1) Eurostat estimates

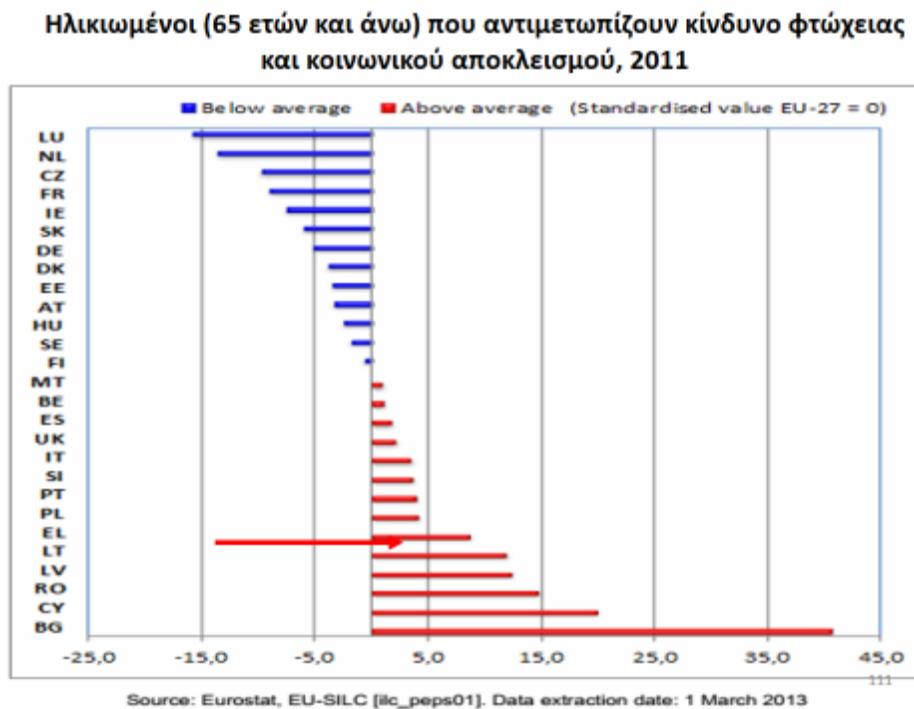
Note: Ireland 2011 data not available

Source: Eurostat (online data code: ilc_di11)

Η Eurostat (2012) εκτιμά τον κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα στο 31%, ο οποίος είναι αρκετά υψηλός συγκριτικά με τον μέσο όρο της ΕΕ-27 (24,2%). Περίπου το 30,4% των παιδιών κάτω των 18 ετών (ένας δηλαδή περίπου στους τρεις ανήλικους) αντιμετωπίζει σοβαρό κίνδυνο φτώχειας, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους ενήλικες (18-64 ετών) και τους ηλικιωμένους είναι 31,6% και 29,3%. Τα αντίστοιχα ποσοστά στην ΕΕ-27 είναι χαμηλότερα και κυμαίνονται στο 27%, 24,3% και 20,5%.

Παρόλα αυτά τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ δείχνουν ότι οι πιο ευπαθείς στον κοινωνικό αποκλεισμό ομάδες του πληθυσμού είναι οι άνεργοι (37%). Οι άνεργοι κοντά στην ηλικία της συνταξιοδότησης (55-64 ετών) αν και παρουσιάζουν χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας από τους νέους, εντούτοις είναι περισσότεροι αριθμητικά και με

τις παρούσες εξελίξεις στην αγορά εργασίας, στο συνταξιοδοτικό σύστημα και την κοινωνική προστασία αναμένεται να αυξήσουν σημαντικά τα ποσοστά φτώχειας τα επόμενα χρόνια. Όπως αναφέρθηκε ο κίνδυνος φτώχειας των ηλικιωμένων είναι ήδη διευρυμένος και πολύ αυξημένος συγκριτικά με τις περισσότερες χώρες της Ευρώπης.

Σύμφωνα με την Κομισιόν, ήδη από το 2011, 500.000 νοικοκυριά στην Ελλάδα δεν είχαν εισόδημα. Το σχετικό ποσοστό του πληθυσμού που διαβιεί σε νοικοκυριά χωρίς εισόδημα παρουσιάζει συνεχή αύξηση δεδομένης της συνεχούς αύξησης της ανεργίας και της συνέχισης των πολιτικών οικονομικής ύφεσης. Δραματική επίσης αύξηση παρουσιάζει το ποσοστό των εργαζόμενων-φτωχών (διαθέσιμο εισόδημα κάτω του ορίου φτώχειας, δηλαδή λιγότερο εισόδημα από το 60% του μέσου ετήσιου εισοδήματος μετά τη χορήγηση επιδοματικών παροχών).

Κίνδυνος Φτώχειας στην ΕΕ, 2008-2011

	2008	2009	2010	2011
EU (27 countries)	8,5	8,4	8,4	8,9
EU (15 countries)	8	7,9	7,9	8,5
New Member States (12)	10,5	10,3	10,4	10,8
Belgium	4,8	4,6	4,5	4,2
Bulgaria	7,5	7,5	7,7	8,2
Czech Republic	3,6	3,2	3,7	4
Denmark	5,1	5,9	6,6	6,4
Germany	7,1	6,8	7,2	7,7
Estonia	7,3	8,1	6,5	7,9
Ireland	6,5	5,4	7,6	5,6
Greece	14,3	13,8	13,8	11,9

Spain	10,7	11,4	12,7	12,3
France	6,7	6,6	6,2	7,6
Italy	8,9	10,3	9,4	10,7
Cyprus	6,3	6,8	6,7	7,3
Latvia	11	11,2	9,7	9,4
Lithuania	9,4	10,4	12,3	10,1
Luxembourg	9,4	10	10,6	9,9
Hungary	5,8	6,2	5,3	6,1
Malta	5	5,7	5,7	6
Netherlands	4,8	5	5,1	5,5
Austria	6,4	5,9	4,9	5,4
Poland	11,5	11,1	11,5	11,1
Portugal	11,8	10,3	9,7	10,3
Romania	17,7	17,9	17,3	19
Slovenia	5,1	4,8	5,3	6
Slovakia	5,8	5,2	5,7	6,3
Finland	5,1	3,7	3,7	3,9
Sweden	6,8	6,9	6,5	6,9
United Kingdom	8,5	6,7	6,8	7,9
Iceland	6,7	7,6	6,7	6,4
Norway	5,4	5,6	5,3	5,6
Switzerland	9,9	8,4	7,6	7,8

Πηγή: Eurostat

Το ποσοστό των εργαζόμενων που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο φτώχειας κατατάσσει την Ελλάδα στη δεύτερη θέση μετά την Ισπανία στην Ευρώπη. Η μείωση του ποσοστού που παρατηρείται μεταξύ 2010-11 εξακολουθεί να διατηρεί την Ελλάδα στις πρώτες θέσεις. Η μείωση αυτή προήλθε από το γεγονός ότι πολλοί φτωχοί εργαζόμενοι πέρασαν σταδιακά στο στάδιο της απόλυτης εξαθλίωσης με την αλματώδη αύξηση του αριθμού των ανέργων και της ευέλικτης και αδήλωτης απασχόλησης από το 2009 και εντεύθεν. Σύμφωνα επίσης με σχετική μελέτη του IOBE (2012) έξι στους δέκα πολίτες της χώρας επιβιώνουν με μεγάλες δυσκολίες. Ενδεικτικά στοιχεία της δεινής οικονομικής και κοινωνικής θέσης ενός αυξανόμενου τμήματος του πληθυσμού της χώρας αποτελούν επίσης τα εξής:

- Ολοένα και περισσότεροι πολίτες της χώρας εξασφαλίζουν το φαγητό τους από δομές κοινωνικής αλληλεγγύης και εθελοντικές οργανώσεις (κοινωνικά παντοπωλεία, συσσίτια κτλ.). Η μέση μηνιαία οικογενειακή δαπάνη βαίνει συνεχώς μειούμενη.
- Πάνω από 2 εκατομμύρια πολίτες διαβιούν με ετήσιο εισόδημα μικρότερο του ορίου φτώχειας των 6.000 ευρώ.
- Η τελευταία έκθεση της Unicef υπογραμμίζει ότι στην Ελλάδα υπάρχουν περίπου σχεδόν 600.000 παιδιά ζουν κάτω από όριο της φτώχειας στην Ελλάδα, ενώ για περισσότερα από 300.000 δεν καλύπτονται οι ημερήσιες διατροφικές ανάγκες.
- Σύμφωνα με την Κομισιόν το 2011 περίπου 901.194 νοικοκυριά ή 2.341.400 πολίτες ζούσαν με λιγότερα από το όριο φτώχειας υπολογισμένο στο 60% του μέσου εισοδήματος (6.591 ευρώ/ άτομο ή 13.842 για νοικοκυριά με δύο ανήλικα τέκνα μικρότερα των 14 ετών). Επιπλέον, το 30% των παιδιών ζούσαν

με οικογένειες με χαμηλότερο εισόδημα από το 60% του μέσου εισοδήματος και συνεπώς αντιμετωπίζουν έντονα προβλήματα φτώχειας.

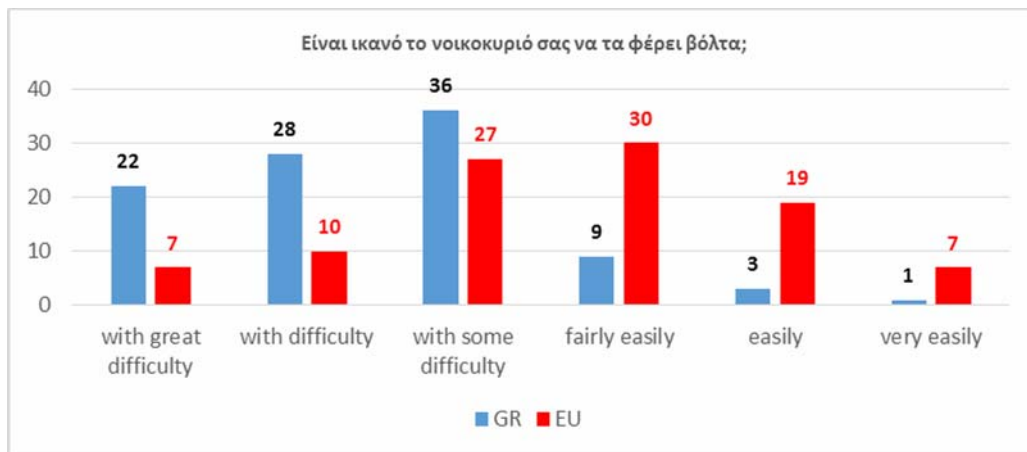
- Οι διατροφικές συνήθειες και ανάγκες του πληθυσμού έχουν αλλάξει σημαντικά από το 2010. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της τελευταίας Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών (2011) παρατηρείται αύξηση για αλεύρι, ψωμί, δημητριακά (4,3%), καφέ, τσάι και κακάο (2,5%), γαλακτοκομικά προϊόντα και αυγά (Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών, ΕΛΣΤΑΤ, 2012).
- Οι καταγεγραμμένες αυτοκτονίες, πολλές εκ των οποίων συνδέονται και με οικονομικά προβλήματα, παρουσιάζουν αύξηση κατά 40% από το 2009.
- Ο αριθμός των αστέγων παρουσιάζει αλματώδη αύξηση και υπολογίζεται ότι περίπου 30.000 πολίτες είναι ανέστιοι. Αξίζει να τονιστεί ότι ο όρος του άστεγου ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο για πρώτη φορά το 2012 με το γνωστό 'πολυνομοσχέδιο Λοβέρδου' (Ν.4052/ 2012) διαχωρίζοντας τους άστεγους σε νόμιμους και παράνομους γιατί προφανώς το δικαίωμα της στέγασης αφορά αποκλειστικά τους Έλληνες υπήκοους. Πιο συγκεκριμένα ο συγκεκριμένος νόμος ορίζει ως άστεγους **τα άτομα που διαμένουν μόνιμα στην χώρα**, τα οποία στερούνται πρόσβασης ή έχουν επισφαλή πρόσβαση σε επαρκή, ιδιοκτήτη ή παραχωρημένη κατοικία που πληροί τις βασικές υπηρεσίες ύδρευση και ηλεκτροδότησης. Νομοθετικά επομένως, στην κατηγορία των άστεγων περιλαμβάνονται και όσοι βρίσκονται σε καθεστώς υπό έξωσης και αδυνατούν να πληρώσουν το ενοίκιο τους. Ο νόμος ωστόσο αγνοεί τις παροχές που θα μπορούσαν να έχουν οι ευπαθείς κοινωνικά ομάδες των αστέγων (πχ. είδους επιδότηση ενοικίου, πιθανές δομές φιλοξενίας κτλ.).
- Αντίθετα επιταχύνθηκαν οι διαδικασίες για την κατάργηση του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας (ΟΕΚ) και τη διακοπή της επιδότησης ενοικίου για δεκάδες χιλιάδες δικαιούχους. Τα παραδείγματα κυβερνητική αναλγησίας είναι αναρίθμητα (πχ. μπόνους επί του προστίμου σε εθελοντές ελεγκτές στα μέσα μαζικής μεταφοράς, δραστικές περικοπές και κατάργηση οργανισμών παροχής βοήθειας σε τοξικομανείς και άτομα με ψυχικές παθήσεις, απάνθρωπα στρατόπεδα συγκέντρωσης χιλιάδων μεταναστών, οι οποίοι παραμένουν έγκλειστοι για πολλούς μήνες, υποσιτιζόμενοι, κάτω από απαράδεκτες συνθήκες, χιλιάδες διακοπές ηλεκτροδότησης και παροχής νερού, κτλ.), όμως **οποιαδήποτε αλλαγή στο καθεστώς της απαγόρευσης των κατασχέσεων για την πρώτη κατοικία μέχρι το τέλος του 2013 θα αποβεί ως η πλέον μοιραία και δολοφονική.**

Σημαντικές επίσης πτυχές της επιδείνωσης των συνθηκών διαβίωσης στην Ελλάδα αποκαλύπτονται από τις δυνατότητες πρόσβασης των πολιτών που χρήζουν βοήθειας στις δημόσιες υπηρεσίες και την διαχρονική υποβάθμιση των δημόσιων υπηρεσιών από τις κυβερνήσεις της λιτότητας και των μνημονίων της καταστροφής. Τα παρακάτω διαγράμματα βασίζονται στα στοιχεία του Ευρωβαρόμετρου και της European Quality of Life Survey και απεικονίζουν το φαύλο κύκλο φτώχειας οικονομικής αποστέρησης και κοινωνικού αποκλεισμού, που εγκαινίασαν οι μνημονιακές πολιτικές από το 2010 και οι οποίες συνεχίζονται με αμείωτη ένταση μέχρι σήμερα. Τα

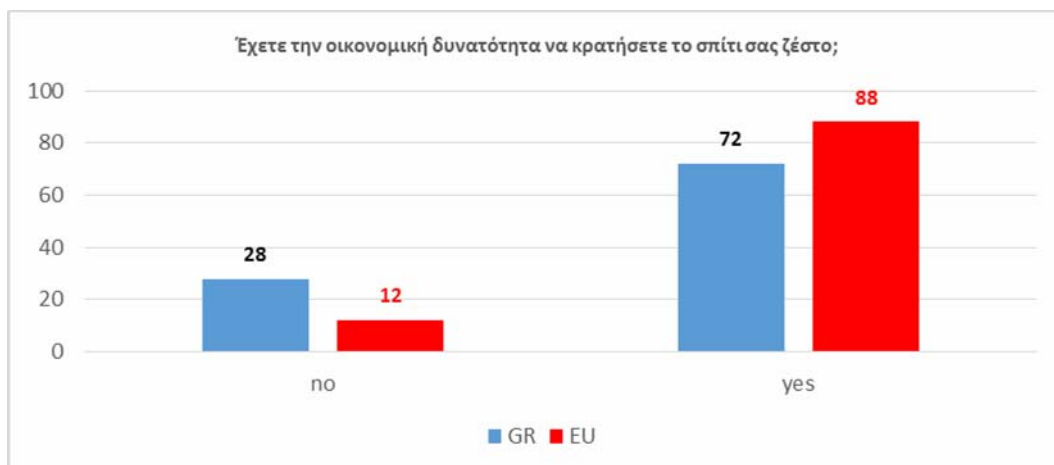
διαγράμματα επίσης υποδεικνύουν τη σημαντική απόκλιση της Ελλάδας σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ.

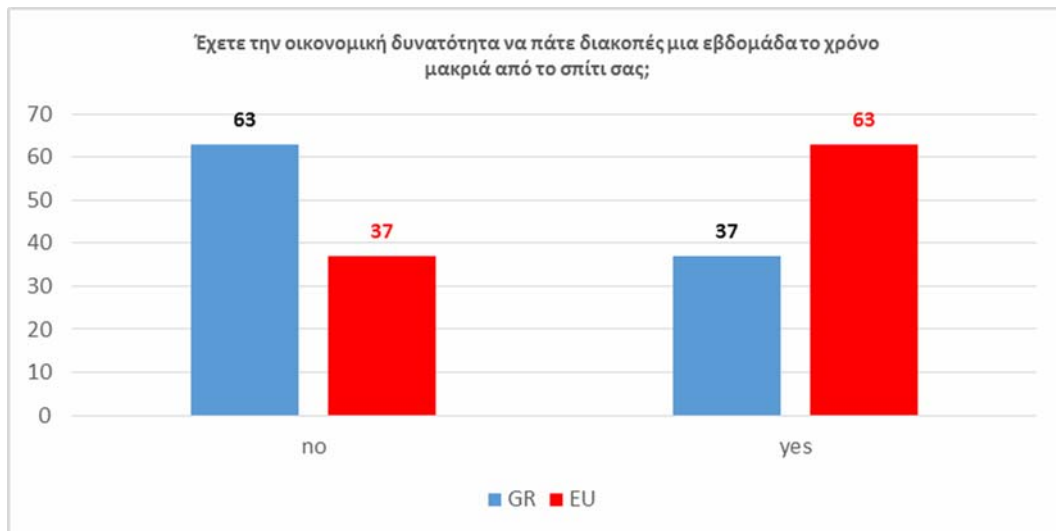
Πηγή: Eurofound (2013)

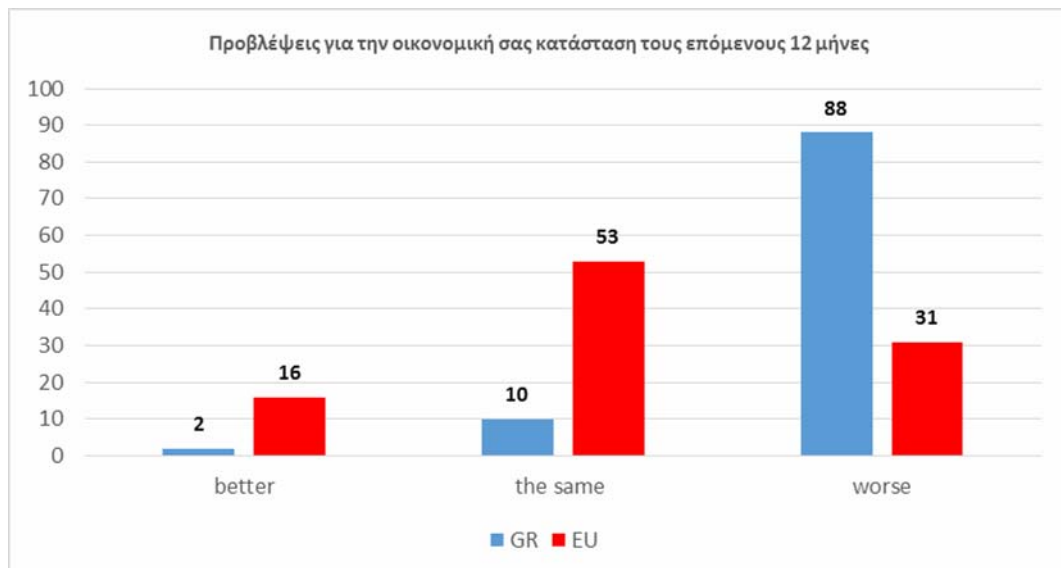
Πηγή: Eurofound (2013)

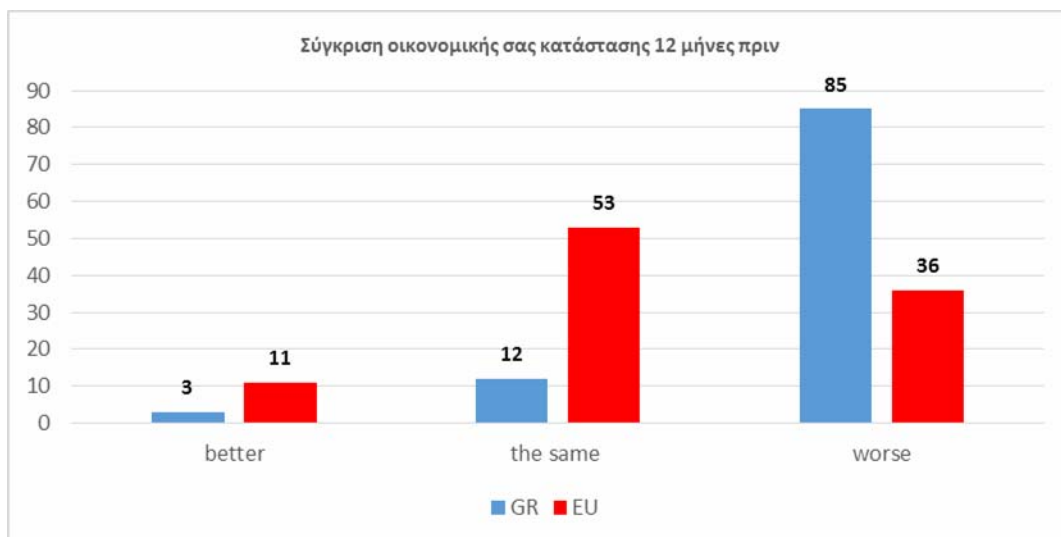
Πηγή: Eurofound (2013)

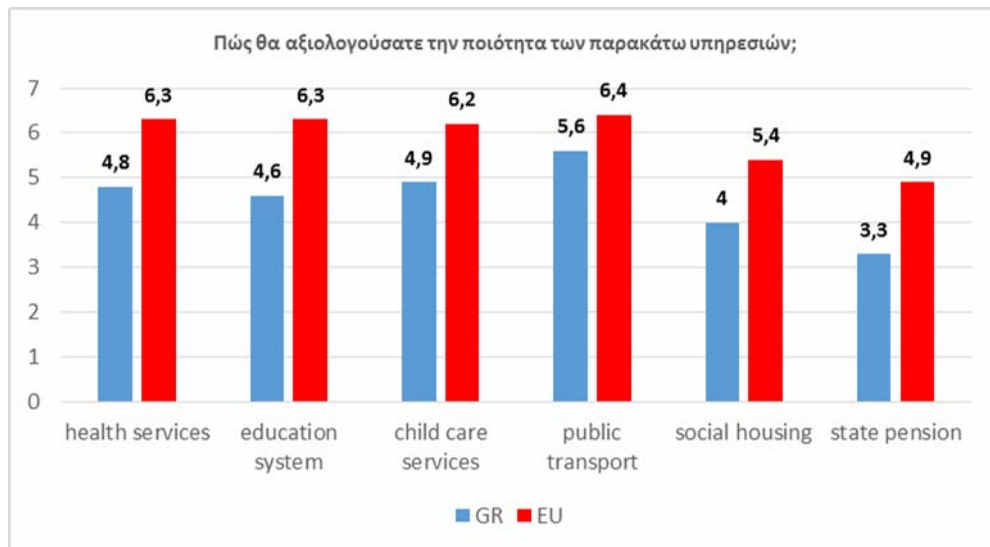
Πηγή: Eurofound (2013)

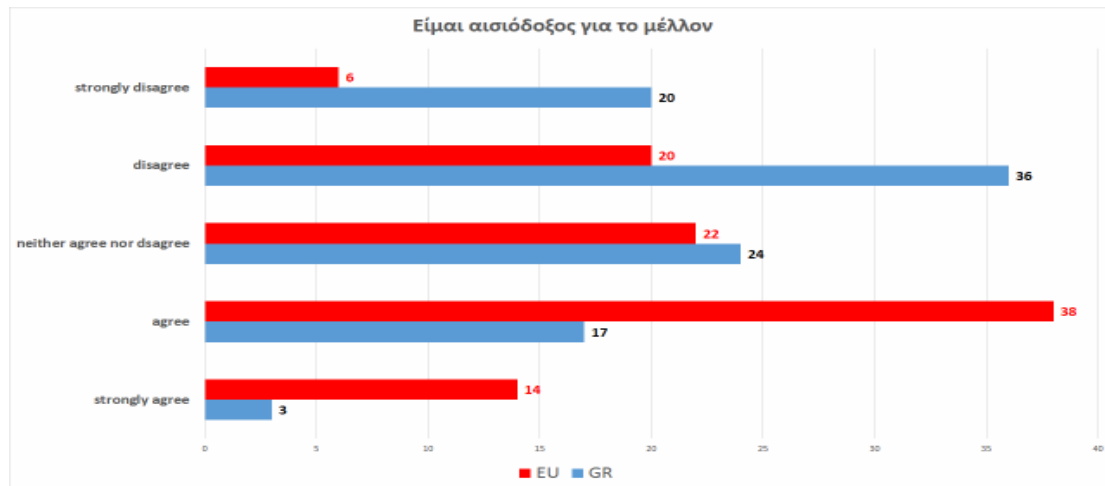
Πηγή: Eurofound (2013)

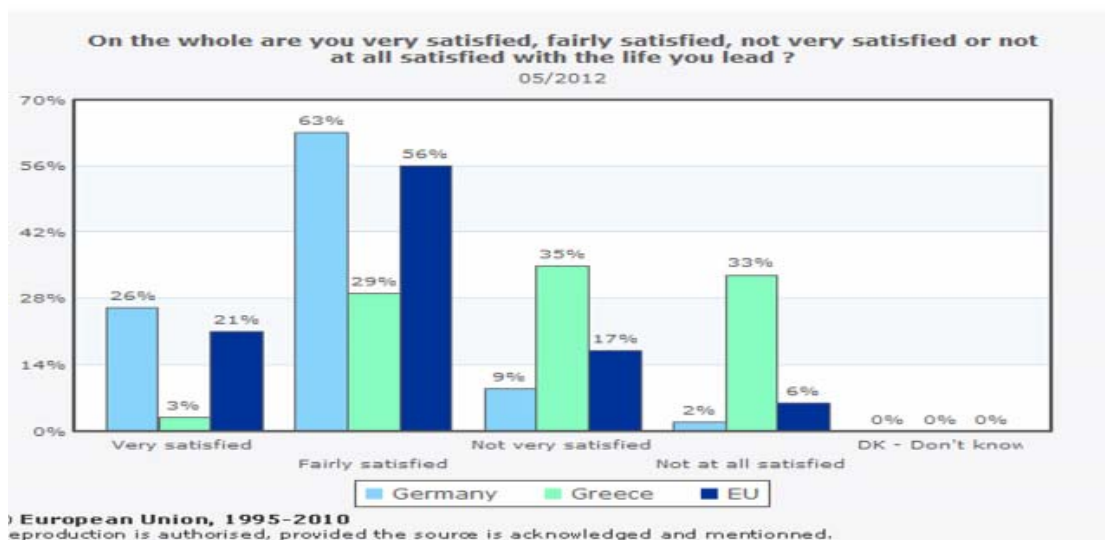
Πηγή: Eurofound (2013)

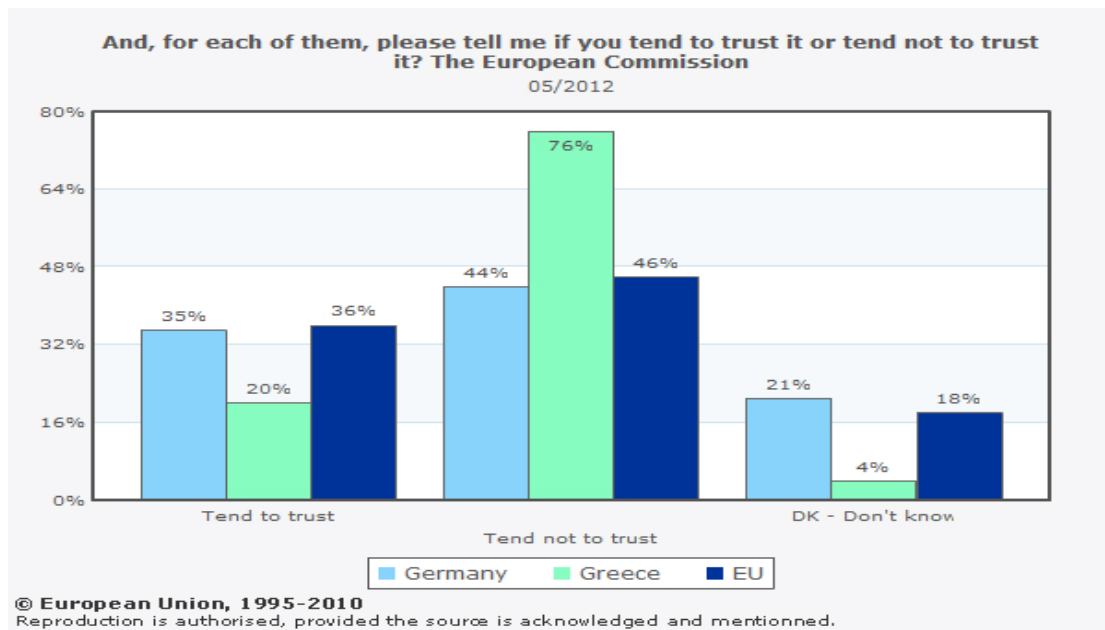
Πηγή: Eurofound (2013)

Πηγή: Eurofound (2013)

Πηγή: Eurobarometer (2013)

Πηγή: Eurobarometer (2013)

Επίλογος:

Η παρούσα έκθεση προσπάθησε να συνοψίσει το μέγεθος, την έκταση και τις πλευρές της καταστροφής που συντελούνται με την εφαρμογή των μνημονίων της Τρόικα και των πρόθυμων σε αυτήν κυβερνήσεων. Το τεράστιο εύρος των αλλαγών κάνει το εγχείρημα αποτύπωσης όλων των διαστάσεων της μνημονιακής καταστροφής εξαιρετικά δύσκολο, αλλά η ανάλυση που προηγήθηκε κάνει ωστόσο σαφές και ξεκάθαρο ότι παρόλο που μειώθηκαν δραματικά οι μισθοί, οι συντάξεις και τα επιδόματα (όσα δεν καταργήθηκαν), παρά την άνοδο της ανεργίας, την μείωση των κοινωνικών δαπανών, τη διάλυση του κράτους και την αποψίλωση της κοινωνικής προστασίας δεν προέκυψε στο ελάχιστο η πολυπόθητη ανάπτυξη.

Το χρέος παραμένει μη βιώσιμο και οι δανειστές της χώρας εξακολουθούν να απεργάζονται σχέδια για την ταχύτερη εκποίηση του εθνικού πλούτου και την άντληση κερδών από την μιζέρια και κόπωση του ελληνικού λαού.

Σωρευτικά η οικονομική δραστηριότητα της χώρας θα έχει συρρικνωθεί το διάστημα 2008-2013 περισσότερο από 25%, το μεγαλύτερο ποσοστό που έχει καταγραφεί σε περίοδο ειρήνης. Η πραγματικότητα δυστυχώς δεν διέψευσε όσων ισχυρίζονταν ήδη από το 2010:

- Ότι η Ελλάδα μπορούσε να διαπραγματευτεί το χρέος της.
- Ότι το περίφημο κούρεμα των ιδιωτικών ομολόγων ήταν καταστροφή για τη χώρα.
- Ότι η αποτυχία του προγράμματος είναι δεδομένη, αλλά το πρόγραμμα συνεχίζεται για να εξωθηθεί η χώρα στις περίφημες μεταρρυθμίσεις. Δηλαδή στην απορρύθμιση της αγοράς εργασίας, το ξήλωμα του κοινωνικού κράτους, την διάλυση του δημόσιου τομέα και το ξεπούλημα των παραγωγικών μας πόρων.

Στην πραγματικότητα καμία βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης δεν πρόκειται να προκύψει όσο συνεχίζονται οι επαχθείς και βαθιά αντιλαϊκές επικίνδυνες πολιτικές του μνημονίου. **Εφόσον η διάγνωση του προβλήματος της ελληνικής οικονομίας ήταν λανθασμένη, όπως είδαμε στο πρώτο μέρος της έκθεσης με τους μύθους για τον τεμπέλη Έλληνα, το κακό δημόσιο με τα**

υποτιθέμενα εκατομμύρια υπαλλήλων κτλ. υπήρχε άραγε περίπτωση η θεραπεία που επιβλήθηκε από την Τρόικα και τους κυβερνητικούς υποστηρικτές της να ήταν πετυχημένη; Ήταν απλώς μια λάθος εκτίμηση; Δεν υπάρχει εναλλακτική διέξοδος από την κρίση ή μήπως η λεηλασία της χώρας, οικονομικά, πολιτικά και κοινωνικά, αποτελεί μια συνειδητή στρατηγική του διεθνούς και εγχώριου κεφαλαίου; Μήπως τελικά η διάγνωση και το φάρμακο είχε χειροπιαστά οφέλη για την εγχώρια ελίτ, την πτωχευμένη τραπεζοκρατία της και τους διεθνείς δανειστές; Πριν από λίγες εβδομάδες ιδιωτικοποιήθηκε σε πολύ χαμηλό τίμημα ένας κερδοφόρος οργανισμός, ΟΠΑΠ, ενώ αναμένεται να πωληθούν αντί πινακίου φακής πολλοί ακόμη δημόσιοι οργανισμοί και να εμπορευματοποιηθούν ακόμη και βασικά κοινωνικά αγαθά, όπως το νερό στο προσεχές χρονικό διάστημα. Πριν από ένα περίπου χρόνου η Αγροτική Τράπεζα και το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο παραδίνονταν με χαριστικές ρυθμίσεις που κόστισαν περίπου 4 δις στον ελληνικό λαό στην Τράπεζα Πειραιώς, ενώ την τελευταία εβδομάδα είδαν επίσης το φως της δημοσιότητας αναλύσεις που εκτιμούν **41 δις κέρδη για τη Γερμανία** κατά το χρονικό διάστημα 2010-2014 εξαιτίας της κρίσης και της μείωσης του επιτοκίου δανεισμού της. Την ίδια στιγμή βάσιμες εκτιμήσεις, που επίσης δημοσιεύτηκαν πρόσφατα εμφανίζουν την **Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) να έχει κέρδη 70 έως 80 δις. ευρώ από τις αγορές κρατικών ομολόγων** των χωρών της περιφέρειας της Ευρωζώνης κατά την περίοδο μεταξύ 2009 και 2012, εκ των οποίων τα **9 δις. ευρώ** αφορούν ελληνικά ομόλογα...

Το περιβόητο success story και οι πολιτικές λιτότητας δεν μπορούν να πείσουν πλέον κανένα για την σκοπιμότητα και την αποτελεσματικότητα τους. Στο πλαίσιο αυτό ο επίλογος της παρούσας έκθεσης δεν μπορεί παρά να ανήκει στον ίδιο τον κόσμο της εργασίας και τη νεολαία.

Βιβλιογραφία:

Η έκθεση βασίστηκε στη συλλογή στατιστικών στοιχείων, ακαδημαϊκών αναλύσεων και κειμένων πολιτικής από διάφορους θεσμικούς φορείς, διεθνείς και εγχώριες ιδρυματικές εκδόσεις (από το ΙΝΕ/ ΓΣΕΕ, την Τράπεζα της Ελλάδος, το ΙΟΒΕ, το ΙΜΕ-ΓΣΕΒΕΕ και το Employment in Europe κτλ.), καθώς και άρθρα στον ημερήσιο τύπο. Ιδιαίτερα μνεία οφείλει να γίνει στις παρακάτω πηγές:

Acemoglu, D. and Robinson, A. James (2001) 'A Theory of Political Transitions', *The American Economic Review*, Vol. 91, No. 4, 938-963.

Antonopoulos, R. (2013) *Crisis in Greece: Dismantling employment, Labor Rights and Living Standards*, Levy Institute.

Deakin, S. and F. Wilkinson (2011) 'Marchés du travail, crise financière et réforme: projet d'agenda pour une politique du travail' 108 *L'homme et la société* 25.

Dedousopoulos, A. (2013) 'Promoting a Balanced and Inclusive Recovery from the Crisis in Europe through sound Industrial Relations and Social Dialogue: The Case of Greece', ILO High-Level conference on "Tackling the jobs crisis in Greece: which ways forward?", 25 June Athens.

Dräger, K. 'Sado-Monetarism Rules OK?! EU Economic Governance and its Consequences', http://www.euromemo.eu/annual_workshops/2011_vienna/papers_v/index.html (last accessed 12 July 2013).

Δραγασάκης, Γ. (2012) *Ποια έξοδος, από ποια κρίση, με ποιες δυνάμεις*, Αθήνα: Ταξιδευτής.

Escande, M. C. and Varniol, S. and Laulom and E. Mazuyer (eds), *What Social Law in a Europe in Crisis?* (Brussels: Larcier, 2012).

European Commission (2011), [The Economic Adjustment Programme for Greece - Fourth Review - spring 2011](#) European Economy. Occasional Papers. **82**. July 2011.

Greer, I. and Doellgast, V. (2011) "Marketization and Institutional Change: From an Idea to Its Social Effects" *Paper presented at the annual meeting of the SASE Annual Conference*, Autonomous University of Madrid, Spain, Madrid.

Guillén, A. and Matsaganis, M. (2000) Testing the "social dumping" hypothesis in southern Europe: welfare policies in Greece and Spain during the last 20 years. *Journal of European Social Policy* 10 (2) 120- 145.

Hall, D. (2011) 'Greece: Cuts Watch November 2011' *Cuts Watch Brief* (Public Services International Research Unit, University of Greenwich, 2011), <http://www.psiru.org/cutswatch> (accessed 6 July 2013).

Hall, D. and Kretsos, L. (2013) The economic and political determinants of public sector pay, paper presented at International Labour Process Conference, 18-20 March 2013, New Jersey.

Hall, D. (2013) Privatisations in an era of Austerity, paper presented at GLI, University of Greenwich and thepressproject.gr conference, 18-19 June 2013, Athens.

Harvey, D (2005) *A Brief History of Neoliberalism*, Oxford University Press, Oxford.

International Labour Office (2011) *Report on the High Level Mission to Greece*, Geneva: International Labour Office.

International Labour Office (2011), *Report of the Committee of Experts on the Application of Conventions and Recommendations: General Report and Observations concerning Particular countries*, Report III (Part 1A), International Labour Conference, 100th Session, Geneva.

International Labour Office (2011), *World of Work Report 2012*, International Labour Conference, 100th Session, Geneva.

Kapsalis, A. *Government Adopts Extraordinary Measures to Tackle Economic Crisis*, <http://www.eurofound.europa.eu/eiro/2010/03/articles/gr1003029i.htm> (last accessed 14 March 2013).

Ioakeimoglou, E. and Milios, J. (2005) Profitability and Accumulation of Capital in Greece (1964-2004), *Theseis* (91): 33-60 (in Greek).

Ioakimoglou, E. (2011) Labour costs, profit margins and competitiveness in Greece, 1995–2009, Athens: Institute of Labour GSEE/ADEDY.

Karamessini, M. (2008) Still a distinctive southern European employment model?, *Industrial Relations Journal*, vol. 39, no. 6, pp. 510-531.

Karamessini, M. (2012) Sovereign debt crisis: an opportunity to complete the neoliberal project and dismantle the Greek employment model In: Lehndorff, S. (ed.) *A triumph of failed ideas European models of capitalism in the crisis*, Brussels: ETUI, 155-182.

Katsios, S. (2006), "The Shadow Economy and Corruption in Greece", *South-Eastern Europe Journal of Economics*, Vol. 1, pp. 61-80.

Kauffman, S. (2012) Επιμορφωτικό Φυλλάδιο για την Ελλάδα και την Ευρωκρίση, luxemburg argumente αρ. 2, Ίδρυμα Ρόζα Λούξεμπουργκ: Βερολίνο, Μάρτιος 2012

Kentikelenis, A. and M. Karanikolos and I. Papanicolas (2011) 'Economic crisis, austerity and the Greek public health system', *European Journal of Public Health* 4.

Kondilis, E. and Giannakopoulos S. and Gavana, M. and Ierodiakonou, I. and Waitzkin, H. and Benos, A. (2013) 'Economic Crisis, Restrictive Policies, and the Population's Health and Health Care: The Greek Case', *American Journal of Public Health*. <http://www.phmovement.org/sites/www.phmovement.org/files/Kondilis%20et%20a%20%282013%29%20Economic%20crisis%20restrictive%20policies%20and%20health%20Greece%20%281%29.pdf> (accessed: June 16 2013).

Koutentakis, F. (2012) "Unemployment dynamics in the Greek crisis," Working Papers 1205, University of Crete, Department of Economics.

Koukiadaki, A. and Kretsos, L. (2012) 'Opening Pandora's Box: The Sovereign Debt Crisis and Labour Market Regulation', *Industrial Law Journal*, special issue on Economic Crisis, September.

Λάσκος, Χ. και Τσακαλώτος, Ε. (2012) 22 *Πράγματα που μας λένε για την ελληνική κρίση και δεν είναι έτσι*, Αθήνα, εκδόσεις ΚΨΜ.

La Spina, A. and G. Sciortino, 'Common Agenda, Southern Rules: European Integration and Environmental Change in the Mediterranean States', in D. Liefferink, P. Lowe and A. Moll (eds), *European Integration and Environmental Policy* (London: Belhaven Press, 1993), 219–22.

Livanos, I. (2010), 'The Wage-Local Unemployment Relationship in A Highly Regulated Labour Market: Greece', *Regional Studies*, **44**, 4, 389–400.

Mason, P. (2012) *Why It's Kicking Off Everywhere: The New Global Revolutions* (London/ NY: Verso, 2012).

Μηλιός, Γ. (2010) 'Υστέρηση δημόσιων εσόδων: Μια ταξική πολιτική' http://users.ntua.gr/jmilios/17_Milios_YsterisiEsodon.pdf (accessed July 18, 2013).

McKay, S., and Jefferys, S., and Paraskevopoulou, A. and Keles, J. (2012) Study on Precarious work and social rights, retrieved from European Commission website: ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=7925&langId=en (accessed: 20/05/2013).

Meardi, G. (2012, September) Flexicurity & State Traditions: The Europeanisation of Employment Policies before and after the Economic Crisis. Paper presented at the European Sociological Association's Conference, Geneva.

Ochel, W. and A. Rohwer. 'Reduction of Employment Protection in Europe: A Comparative Fuzzy-Set Analysis,' CESifo Working Paper Series. <http://www.cesifogroup.de/portal/pls/portal/docs/1/1186004.PDF> (accessed June 18, 2013).

Schulten, T. (2013) [The Troika and Multi-Employer Bargaining](http://column.global-labour-university.org/2013/06/the-troika-and-multi-employer-bargaining.html) How European pressure is destroying national collective bargaining systems, <http://column.global-labour-university.org/2013/06/the-troika-and-multi-employer-bargaining.html> (accessed 7 July 2013).

Schneider, Friedrich and Dominik Enste (2000): Shadow economies: Size, causes, and consequences, *The Journal of Economic Literature*, 38/1, pp. 77-114.

Schneider, F., Enste D. (2002). *The Shadow Economy: Theoretical Approaches, Empirical Studies, and Political Implications*, Cambridge (UK): Cambridge University Press.

Slijper, (2013) 'Guns, debts and corruption: Military Spending and the EU Crisis', Transnational Institute, April 2013, http://www.tni.org/sites/www.tni.org/files/download/eu_milspending_crisis.pdf (accessed 20 July 2013).

Smith, H. (2012) 'German 'hypocrisy' over Greek military spending has critics up in arms', *Guardian*, 19 April 2012 (<http://www.guardian.co.uk/world/2012/apr/19/greece-military-spending-debt-crisis>) (accessed 27 July 2013).

Tsakalotos, E. (2011) 'Contesting Greek Exceptionalism: The Political Economy of the Current Crisis', http://www.e-history.eu/files/uploads/Paper_-_2011.05.16.pdf (accessed 27 March 2012).

Tzannatos, Z. (2013) (2013) 'Wrong Facts, Wrong Models and Wronged Employers and Workers: A Case of Fraudulent Conveyance?', ILO High-Level conference on "Tackling the jobs crisis in Greece: which ways forward?", 25 June Athens.